Stadtbibliothek
* TRIER *

Fiorch

~~Michael~~ wirzenburg

Tractatus De Ritu Moribus. Nequitia et Multiplicatione Turcorum

In quo ſi quiſpiã aliquid de ſecta Turcorum: magna atqꝫ admiranda ſcire deſiderat. Pauca que hic ſub compendio narrant᷑ memoria reuoluat. Nameqꝫ ſi ea ſane diligenterqꝫ inſpexerit: de multis inquiſitionis veritatem agnoſcet

Septem ſtꝫ
Regiõ es vñ
Turci hñt
Originem ⁊
vnicuiqꝫ pre
fuit ꝑnceps
ordinatus a
Soldano
magno quo
rũ ꝑm⁹ noia
batur
Othmãbeg
Ermẽbeg. ij
Sermẽbeg.
Czarm̃beg
Adynbeg
m̃thesſebeg
karamãbeg.

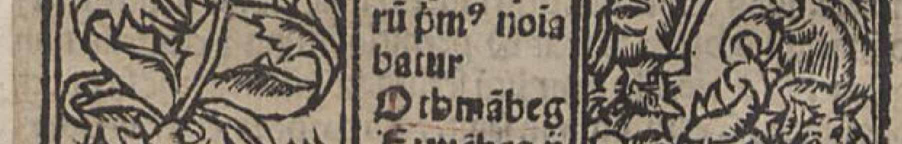

Liber

Liber Hemmenrodensis

III-27.

[Köln: Cornelius von Zierikzee 1508]

Incipit prohemium in Tractatū de Moribus. Conditionibus et nequicia Turcorum

ET qꝛ immanissima ꝑsecutionuȝ gn̄a. non tā humana q̄ȝ diabolica. tribulationes ⁊ angustias ⁊ terrores nouissimorū tempꝛm̄. q̄ hūano generi futura predcā sunt. ⁊ adhuc quotidie annūtiant᷑ in serie tā veteris q̄ȝ noui testamenti in horrēdis draconū ⁊ bestiarū figuris ⁊ stupendis celorū ⁊ elementorū motibus. et celestiū spirituū tā insolitis actibꝫ ⁊ gestibus hactenus vt in codicibus legebamus. Nūc aūt nō multis exemplaribus opus est. cū manifestꝫ experientijs luce clarius docemur ea in foribus nostris adesse et ceruicibus nostris incessanter ⁊ indubitant᷑ incūbere: Vel forte nō videmus illā cruentissimā beluā inimicū crucis christi draconē crudelissimū. sectā dico ⁊ cateruā turchorū infidelissimoꝝ. demolitꝫ cūctis ꝑtibꝫ orientalibus et afflatu suo populi xp̄iani multitudine ĩfinita venena suo infidelitatis infecta. finibus italie aꝓpinquare. ⁊ ad ruinā Romane ecclesie quā solā deliq̄rat totꝫ viribꝫ inhiare. O q̄s nō doleat suꝑ tot ⁊ tantaꝝ aīarū morte. quas quotidie aptis faucibꝫ insatiabilit᷑ deuorat. et sue dānationis heredes fecit. O pernitiosissima ⁊ crudelis nimis ꝑsecutio. O a seculo inauditū scelus. nō em̄ in corꝑe sicut ceteri ꝑsecutores sȝ et in animas seuit. ⁊ dū corpora exterius fouēdo sub pietatis specie nō occidit. interius fidem auferendo aīas sua diabolica astucia occidere intendit. Huius rei testimoniū īnumerabilis multitudo fideliū esse pt̄. Quoꝝ m̄lti ꝓmptissimi essent ꝓ fide xp̄i ⁊ suarū aīarū salute in fide xp̄i mori. quos tn̄ ꝯseruando a morte corꝑali. ⁊ ductos in captiuitatē ꝑ successuȝ tp̄is. suo infectos veneno fidem xp̄i turpit᷑ negare facit. Huius rei veritatē ⁊ in meip̄o expertus didici. qui cū multo mentꝫ gaudio expectabā morteȝ ꝓ fide xp̄i subire. ⁊ tamē vt inferius declarabo de igne semiuiuus extractus ⁊ vite redditus ꝑ successuȝ tp̄is detentus in manibꝫ eorū. veneno erroris eorū q̄si īfectus. de fide xp̄i nō modicū dubitaui. ⁊ nisi misericordia dī mihi affuisset ⁊ me custodissȝ turpiter eā negasseȝ. Igit᷑ mee intentōis in hoc tractatu est ea que de actibus ꝯditōibꝫ mori bus ⁊ neq̄cijs turcoꝝ exꝑientia me docuit. memorie ⁊ ſcriptis recōmendare vt ſi ſecūda vice (qđ deus auertat: licꝫ adhuc ſatꝫ timeā) me iā ſenem in manibꝫ eorū incidere cōtingat. ab eoruꝫ erroribus melius q̄ꝫ iuuenis feci me cuſtodire valeā Et credo ꝙ etꝫ multū vtilitatis poſſit ꝯferre. ſi vnuſq̄ſqꝫ fideliū iſtis tpibus talia audire. legere. ſtudere conaret̄. eo ꝙ ſicut ꝯſtat multi imo īnumerabiles xpani fidē xpi renegant ignorantes imo n̄ credentes ea que de eorū aſtucia dicunt̄. donec illaqueati, docentur experientia quod prius intelligere neglexerunt

Incipit Prologus

NUnc aūt mee infelicitatis hiſtoriā ꝑponere volo q̄ mō ſcꝫ ⁊ qn̄ captus fui a turcis ⁊ ductus in eorū captiuitatē. vt ex his etꝫ illis que dicturus ſuꝫ vnuſq̄ſq̄ certius fidem faciat dū me nō fabulas ſeu ficticia. ſꝫ exꝑtam i meipo veritatē narrare ſimplr̄ deꝑhenderit Vn̄ cū anno dn̄i M.cccc.xxxvi. in obitu imꝑatoris Romanoꝝ Sigiſmundi magna int̄ vngaros ⁊ almanos exorta fuiſſꝫ diſſentio de faciendo rege eo ꝙ imꝑator legittimū ſibi nō reliquiſſet. Turcus magnus qui vocabat̄ Morathbeg pat̄ illius q̄ nūc regnat videlicꝫ Mechemetbeg in graui exercitus multitudine ꝑtes illas īntrauit. dicebat̄ eñ habuiſſe tricētorū mille equitū ea intentōe vt totā vngariā vaſtarꝫ, qđ feciſſꝫ niſi cuiuſdā fluuij īundatio deo ſic diſponente ſibi īpedimento fuiſſꝫ Illa intentōe fruſtratus direxit aciē ad ꝓuinciā vltramontanā que ſeptē caſtra vocat̄. ⁊ om̄ia ſibi occurrentia crudeliter deuaſtauit. ⁊ demolitus eſt nullo ſibi impedimento dante, ea tēpeſtate ego iuuenis xv. vel xvi. ānoꝝ eiuſdē ꝓuincie āno ꝑcedente receſſerā de loco ciuitatis mee. ⁊ venerā in qddā caſtellū ſeu ciuitatulā noīe Schebeſch ſm̄ vngaros In teutōico vero Mulenbag ſtudendi grā Que q̄dam ciuitas tūc erat ſatis populoſa. nō multū tn̄ bene munita. ad quā cū turcus veniſſet. ⁊ caſtrꝫ poſitis expugnare cepiſſet. dux valochoꝝ q̄ cuꝫ turco venerat. ꝓpter antiquā q̄m prius ꝯtraxerat cū ciuibꝫ ipius ciuitatis amiciciā. venit ad murū ⁊ ſedata pugna vocatꝫ ciuibꝰ ꝑſuaſit vt ſuis ꝯſilijs ꝯſentirēt et cū turco nō pugnarēt. eo ꝙ nequaq̄ꝫ ciuitatꝫ municio eſſꝫ ſufficiens ad reſiſtendū. Hoc igit̄ eius fuit ꝯſiliū. vt ciuitatē turco

cū pace darent. et ip̄e a turco impetrare vellet ꝙ maiores ciui
tatȝ vſq; ad terrā ſuā ſecū ip̄e duceret et poſtea qn̄ placeret eis
recedere vel etiā ſtare poſſent reliquū ꝓ vulgꝰ ſine alicuiꝰ reꝝ
vel pſone detrimēto turcus in terrā ſuā ducerȝ. ⁊ ibi data ipſ
terra ad poſſidēdū. deīn ad placitū recedere vl' habitare i opor
tunitate tp̄is in pace poſſent Que oīa vt ꝓmiſerat ipleta vi
dimꝰ Impetrato cū h pacto iducie vſq; i craſtinū vt vnuſquiſq;
q; poſſet ſe diſponere cū reb; ⁊ familia cū pace exituri. Quidā
vir nobil' cū fratre ſuo eque ſtrēnuo viro q̇ prius fuerat Caſtel
lanꝰ et cū turcis multū ꝯflixerat hmōi ꝯſilio ⁊ pacto neq̄q̄; ac
q̇eſcens dixit ſe ꝑus cēties velle mori q̄ ſe ⁊ vxorē ⁊ filios i ma
nus turcoꝝ tradere. Perſuaſit etiā q̄ pl'ibus alijs ⁊ electa vna
de turrib; quā itroiuit ⁊ ꝑ totā illā noctē arma ⁊ victualia in
tulit ⁊ fortiter muniuit Cū his igit' et ego turri intraui ⁊ expec
tabā cū magno deſiderio magis mortē q̄ vitā. facto itaq; mane
turcus magnꝰ in ꝓpria pſona ad portā ciuitatis venit. ⁊ oēs
exeūtes vnūquēq; cū familia ſua iuſſit ſcribi et deputatis cuſto
dib; in terrā ſuā duci: ſine aliquo rerū vl' pſone nocumēto Ci
ues quoq; ⁊ maiores duci valachoꝝ eodē mō ducendos i ſu
am terrā ꝯceſſit. Cū igit' vniuerſus exercitꝰ de hac p̄da nullā
ptē hr̄e potuiſſȝ. cū maximo impetu et itolerabili furia vnāi
ter ad turri in qua eramꝰ ſpe aliq̄d lucrādi cucurrerūt Quāta
q̄t et qualis hec fuit tempeſtas lingua nulla ſufficeret exꝑmere
Tāta erat denſitas ſagittaꝝ ⁊ lapidū ꝙ denſitatē pluuie vl' gra
dinis excedere videret' Tātus erat clamor pugnātiū et fragor
armoꝝ ⁊ ſtrepitꝰ currentiū. vt celū ⁊ terra ꝯcuti viderent' i mo
mēto. ⁊ q̄a turris multū declinis erat imediate tectū ſagittis et
lapidib; ꝯtriuerūt. ꝓpter fortitudinē tn̄ muroꝝ nequaq; pote
rāt ꝓualere Cū igit' tardior eſſȝ hora vt puta ſol decliatus pꝰ
meridiē. et nihil ꝓfeciſſent inito ꝯſilio alijs pugnātib;. alij ad
deferendū ligna cucurrerūt ⁊ ſtruē lignoꝝ quaſi ipi turri eq̄ue
rūt Submiſſo igit' igne nos q̄ſi ſicut decoquunt' panes in fur
no decoxerūt Et iā q̄ſi omibus mortuis cū vidiſſent āpliꝰ ne
minē i turri moueri. diſtrahētes ignē irruerūt ꝑ hoſtiū. et ſi for
te aliq̄s ſemiuiuos iueniſſent: reſoaillatos extraxerūt. me q̄q;
eodē mō extrahentes: mercatorib; vēditū tradiderūt. q̇ me cū
ceteris captiuis poſitū in catena trāſito danubio vſq; in Edre

Capitulum' Primum .de Terraꝝ ꝛ regionū

nopolim vbi eſt ſedes ipi⁹ turci magni duxerūt De āno āt dñi ꝑdicto vſqꝫ ad ānū dñi . M.cccc.lxiij. incluſiue illi⁹ duriſſime captiuitatꝭ g̃uiſſiā onera ꝛ ītolerabiles āguſtias nō ſū corꝑis ꝛ aīe ꝑiclo ſuſtinui. tādē đo auxiliāte vt īfra oñdā libat⁹ ſuꝑaui

Capitulū primū Quomodo

Turci terrā ꝛ regionē orīētalē īceperūt poſſidere ꝛ inhabitare

SEcūdū om̄es hiſtorias ſcribentes apte cōſtat q̄ lex machometi et ſecta ſaracenorū incepit circa ānos dñi ſexcēteſimos ſub Bonifacio quīto ꝛ Eraclio imꝑatore. floruit aūt circa ānos dñi octingenteſimos ſub leone quarto. ꝛ Lodoꝛuico īꝑatore. tūc em̄ ſaraceni ad tātū creuerūt numerū ꝛ m̄ltidinē ꝛ crudelitatē ꝯ ecciam. vt iā dudū capto īꝑerio hyeroſolitano Romā venientes obſiderūt. ꝛ om̄ia que extra munitōem īuenta ſtꝫ: crudeliter ꝯbuſſerūt. Ecciāꝫ q̄qꝫ ſcī petri ſtabulū eq̄ꝝ fecerūt. ꝛ fundit⁹ deſtruxerūt Italiāqꝫ ꝛ ſiciliāꝫ deuaſtātes redierūt Fructū āt oīs malicie ꝛ neq̄cie ī ſignis et ꝓdigijs mēdacibꝫ (q̄bus nūc īnumerabilibꝫ abūdāt) īcepit facere circa ānos dñi M.cc.lxxx. Tūc igit̄ deo ꝑmittēte ſoldan⁹ magnus egreſſus de plaga meridana ꝓceſſit ꝯtra orientē. et obtinuit om̄ez regionē et munitōez vſqꝫ ad mare Cū igit̄ vidiſſꝫ terrā ſpacioſaꝫ ꝛ multū aptā ad inhabitandū. diuiſit eā in. vij. ꝑtes. et dimiſſis ibi ſeptē de principibꝫ ſuis. vnicuiqꝫ ꝑtē vnā ꝯmendauit ꝛ tradidit iure hereditario poſſidendā. quoꝝ ꝑm⁹ habebat nomē Othomābeg. ſcd̄us Ermembeg. terci⁹ Hermēbeg. q̄rtus czarchanbeg. q̄ntus andinbeg. ſextus Mentheſſebeg. ſeptimus Karomābeg. Cū igit̄ ꝓcedente tꝑe vnuſquiſqꝫ terra ſuā incoleret. gubernaret ꝛ ī pace poſſideret Jlle q̄ vocabat̄ Othmābeg incepit terrā ſuā ꝛ fines eius dilatare. et eius q̄ iuxta eū erat a ꝑte orientꝭ terrā īuadere. cui cū ille reſiſtere nō potuit relicta t̃ra fugit. ꝛ ad illū qui Karomābeg dictus eſt ſe ꝯtulit Jgit̄ othmābeg. iſti⁹ terra obtēta. ꝯuertit ſe ad īuadēdū t̃rrā illi⁹ q̄ iuxta eū erat ex alia ꝑte. et eo ꝑoris mō expulſo trāſijt ad terciū. ꝛ ad quartū ꝛ ad q̄ntuꝫ. et ſic oīm aliorū terras ip̄e ſolus obtinuit excepta ſolo illi⁹ qui Caramābeg dictus eſt. ꝛ h̄ ideo qꝛ iſti qui a facie ei⁹ fugerāt. eidē auxilo erāt. et etiā qꝛ terra ip̄ius m̄ltuꝫ ad expugnādū difficilis erat. tū etiā vt magꝭ credendū eſt deo

[illegible]

orientaliū poſſeſſione quō tempore incepit.

ſic placuit Sic̄ ei olim in deſerto aliquas gētes deus inictas dimiſit in q̄bus exerceret iſrael. ſic etꝫ illi facere voluit. Nā vſq; in hodiernū diem inictus pſeuerat. ⁊ multas inſidias ⁊ obſtacula ei p̄bet Niſi em̄ cū eo pacē habuerit nequaq̄ꝫ audꝫ ſe ꝯtra aliū ad bellū mouere Quod ſi fecerit īmediate ille terras ſuas ſuā det Rex em̄ adhuc me ibi exiſtente deſcendit ⁊ illiꝰ terras ſuaſit. ⁊ multa ꝯbuſſit ⁊ diripuit Ille etiā contra eū pluries coaſcendit ⁊ tn̄ modicū profecit Vna em̄ vice cū tanta furia ⁊ indignatione ad eū exterminandū cū magna multitudie prexit inter quos vt dicebat erāt. xx. milia peditū portātes ſecures ⁊ alia inſtrumenta. ea intentōe vt terrā illius peniꝰ euerteret inſciſis arboribꝰ ⁊ vineis ita ꝙ amplius inhabitare nō poſſꝫ Et tn̄ reuerſus ꝯpoſita pace oīa intacta reliquit Vn̄ ex hoc p̄t haberi certa coniectura. ⁊ ꝯmune pu̇erbiū habet inter eos ꝙ Karomābeg ſtabit ineternū Ille igit othmābeg ⁊ poſteri eius q̄ ab eo nomē acceperūt. ⁊ othmāeli dicti ſūt .i. filij othman. vſq; hodie eſt rex ⁊ dn̄s totius turcie. Verūetiā in occidente eius timor habeat. ⁊ ipm licet Tartarus magnus de orientalib9 procedens ſupauerit vt ſolitus erat dn̄s meꝰ narrare. qꝛ adhuc vltra mare nō obtinuerat. īō nō habeat potentiā reſiſtendi. tn̄ iſtꝭ tpibus tante eſt potentie vt eo potentior nō īueniat nec audiat ī orientali plaga Ceterū oē regnū vltramarinū adhuc vſq; hodie ī vij. reegiōes diuiſū: vocabul' poꝝ ihitatoꝝ nūcupat. ſ. othmaneli. ermāeli czarchāeli. andigeli. mēthesseli. karamāeli

Capitulum Secundum quō Multiplicata eſt ſecta Turcorum Et quomodo hoc nomen Turcus accepit.

DE ſecta autem turcorum hoc; quod in precedenti capitulo tactum eſt. Ꝙ videlicet hec ſecta fructum ſue malicie a culpa chriſtianorum chriſti fidem negantium conſecuta ſit eo ordine quo nunc quotidie apertiſſime conſpicitur fieri Eodem etiam ordine tunc factum fuiſſe nulli dubium eſſe poteſt ſicut dictum eſt cum Saraceni vel machometiſte incepiſſent Chriſtianos perſequi. ⁊ terras eorum occupare. multi ex chriſtianis volentes declinare eorum perſecutionem ſeipſos

Capitulū Secundū de multiplicatiōe turcoꝝ

cis ſponte tradiderunt. Et hoc patet quia adhuc vſqꝫ hodie
multacaſtella ꝛ opida ſtꝫ in turcia de illis antiquis grecis ſub
dominio turci. ſe tunc ſponte tradiderunt.et ideo intacta per
manſerunt. Unde factum eſt vt ipi chriſtiani eis auxilio fierēt
ad perſequendos alios ſeu ceteros chriſtianos ꝛ ſic eorum cul
pa incepit creſcere propter cenſuras eccleſiaſticas quas non
timebant incurrere. Et quia chriſtiani erant.inceperūt ſub q̄d
dam pietatis ſpecie chriſtianis deuictis parcere ꝛ eos i ſuos
et ancillas ſibi retinere. ꝛ ex tunc incepit illa ipia auiditas poſſi
dendi ſeruos ꝛ ancillas. q̄ue vſqꝫ hodie in ipſa ſecta perdurat
Tandem illius ſecte pietatꝫ culpa in tantū excreuit. vt malicia
chriſtianorū in perſequendis ceteris chriſtianis excederet ma
liciā infideliū. ꝛ in hoc eorū magiſtri fierent ꝛ prelati Et in cul
pa diſcipulos haberēt. quos ad perdendū animas magiſtros
habuerant Et ex tunc intrauit ille nouus ꝛ ſpiritualis Macho
metus nuncius antichriſti. ꝛ ceperunt iam ipi non ſaraceni ſꝫ
theorici id eſt ſpirituales nomen habere. eo ꝙ in attrahēdis
chriſtianis ad ſuā maliciā ꝛ auertendis a fide xp̄i ꝛ ſocietate ec
cleſie. quaſi ſupnaturalez viderentur habere efficaciā Cum igi
tur eccleſia eos corrigere per cenſuras publicas decreuiſſet ipi
culpam ſuā excuſare ꝛ ſeipſos iuſtificare ceperunt. dicentes ſe ī
hac eccleſie multū ſeruire. eo ꝙ chriſtianos ab incurſu ſaraceno
cuſtodirent Et tunc addita eſt eis ſecunda malicia ſcilicꝫ ficta
humilitatis. ſuiipſius ſub ſpecie humilitatis contra eccleſiam
erectio. cuius primū eſt exterior apparentia in moribus. ꝛ exē
plaritas ſimulata ꝛ relgionis ficta oſtentatio Et ex hoc hypo
crite nomen ꝛ rem ſibi nō immerito vindicauerūt Cum igit̄ ꝓ
cedente tempore creſcente culpa eorū ꝛ malicia eccleſia viderꝫ
eos obſtinatos brachio ſeculari armato cōtra eos ꝓceſſit Sꝫ
ipſi non cagnoſcentes ſed defendentes eorum culpam friuolā
eccleſie publice reſtiterunt. Et habita contra eam victoria. ter
ras chriſtianorum inuaſerunt ꝛ more tirānico om̄ia deuaſtā
tes totū orientem obtinuerūt Et ex tunc hoſtes eccleſie inimi
ci dei, facti ab vnitate eccleſie diuiſi ipſi humani generis inimi
co ſe ſubdiderunt Cuius demum auxilio ꝛ potentia freti. etiā
virtutibus ꝛ falſis miraculis ipſi clarere inceperunt. vt ſcilicet
premium ſue deſperationis conſecuti et in eorum oſtinatione

omniū malo℞ ꝯfirmati citiꝰ ꝛ facilius valerēt iperio diaboli parere et ad eius libitū aīaruȝ ꝑditōem operari. et ex hoc ſcitatis ſpecie terciū nomen acceperūt vt ſcȝydolū vocarent̄ et eēnt Sȝ ꝙ tale fuiſſȝ iniciū huiꝰ ſecte apparet i figura apoca. xiiij. vbi vltime ꝑſecutōis formā ponit̄ in figura beſtie aſcendentꝭ de terra hn̄tis duo cornua ſimilia agni et loquentꝭ ſicͭ draco. Iſta eī beſtia aſcendit de terra. qꝛ a ſoliditate et firmitate catholice fidei orta. hȝ duo cornua ſīlia agni. maliciā īndie ſb ſpē pietatis. et neqͥciā ſupbie ſub ſpē hūilitatꝭ ꝛ obedientie ꝯſecuta. loqͭ ſicut draco qꝛ opa falſorū miraculo℞ virtute diabolica ſe facere oñdit. Nūc demū vide quō eccīa antixpi per oīa ſilitudīeȝ tenet eccīe xpi lȝ peruerſo mō Illa eīm ꝑ fundamēta ſuo habȝ opus ſciſſime trinitatꝭ. vnicuiqꝫ ꝑſone ꝓpriū attribuēs. Nā platura eccīaſtica eſt opus trinitatꝭ attributū patri Exēplaritas q̄ per incarnatōem et obedientiā fuit eſt opus trinitatꝭ attributū filio Miraculo℞ aūt opatio ē opus trinitatꝭ attributū ſpūi ſancto. Ad hec tria oīa reducunt̄ q̄ ad ſalutē aīe ꝑtinēt. ad iſta tria q̄ de pricipio eccīe antixpi ſupdiximꝰ reducunt̄ oīa etiā que de neceſſitate fiunt ad dānatōem totius hominis.

Capitulū iiij. De terribilis qꝫ timenda ē Secta turco℞

Cum tā multa imo fere oīa huius tēporis accidētia ꝛ occurrentia nobis ꝑſuadeāt eē ſollicitos. et doceāt finē mūdi timere. ꝓſertim cū nobis certū ſit ꝙ nos ſumꝰ in quos fines ſeculo℞ deuenerūt. Sacra quoqꝫ ſcripťa vtriuſqꝫ teſtamenti ꝓſertim ipa apoc. Illeqꝫ terribiles et horribiles figure danielꝭ et ezchielis. q̄ nobꝭ nō tā ad ſciendū et intelligendū qꝫ ad timēdū de vltimo℞ tpm pericul' ſcriptis mandata ſunt quorū etſi materia deſcriptionis terribilis ſit. effectus tamen multo terribilior ſine dubio credendus eſt Diſpoſitio quoqꝫ huius mūdi cuius ſenectutē et propinquum iā in finem nobis aperte demonſtrāt in oī ſtatu ꝓnitas ad malū. difficultas ad bonū. auiditas ꝓlature. tarditas obediētie. artiū q̄qꝫ curioſitas. edificiorū varia ſupfluitas ꝛ in ſciētijs ꝓſumpta nouitas ꝛ in omībꝫ deniqꝫ rebꝰ ſupaddita antiq̄ta ꝛ noua vanitas. Sȝ int̄ hec oīa illa cruēta beſtia ſectā dico turcorū nos mlťū ſollicitare debet vȝ cuiꝰ ꝯtinuū augmētū aſſiduitas ꝓlio℞ et ꝑſecutionū diuturnitas

tas duratōis.no aliud ꝗ̄ aliqđ grāde diſcrimē ꝛ ſcādalū tribulatōeſq̄ et miſerias extremas denūciat.de qb⁹ tñ oībus quaſi nihil curam⁹:nō ob aliud certe niſi qꝛ abſcōdita ſtꝫ ab ocuľ noſtris teſtāte abbate Joachim ſuꝑ illud apoca.xiij. Quis ſic beſtia q̄s p̄t pugnare cū beſtia iſta dicēs. Heu heu qđ ēē arbitroꝛ nat⁹ in mūdo. q̇ tante huius calamitatꝫ anguſtias nō euadēt et nūc abſcōdita ſtꝫ ab oculis eoꝛū Infelices mr̄es q̇ tales genuerūt ꝛ vbera que lactauerūt filios.miſeri parētes q̇ pro talibus theſaurizant neſcientes qđ cogitet dñs malū ſuꝑ diuites terre Audite audite obſecro vos om̄es q̇ diligitꝫ natos vr̄os Audite om̄es q̇ ꝑuulos delicate nutritꝫ Docete filios veſtros habitare in ſiluis.viuere in deſerto de radicib⁹ herbaꝝ. Delicias affluentes derelinq̄re et carnis epulas deuitare vt diſcāt cōmoꝛari cū feris donec ꝑtrāſeat indignatio iſta. Hec ille Cerꝛ credo ꝙ ſicut tp̄e noe īcredulos aque diluuij repēte occupauerunt ſic iſtis tp̄ibus faciet incautos magna vindicta ꝛ vniuerſalis indignatio diuina.ineuitabilis ꝛ ſempiterna. Iſtam quoq̄ etremam neceſſitatem Saluatoꝛ in euangelio docet declinare ꝛ fugere dicens Nolite timere eos qui occidūt coꝛp⁹ ꝛc. Et ſequitur Timete eum qui poſtꝗ̄ occiderit habet poteſtatē mittere in gihennam. Et dicit notanter poſtꝗ̄ occiderit non determinās. No enim illa perſecutio occidit mō hūano ſꝫ diabolico. Cōmunis enim modus occidendi eſt coꝛpus ꝛ aīam abinuicem ſeparare Inhumanus autem immo diabolicus eſt animam occidere.ꝛ ad inficiendū alios ſuo fetoꝛe hoīes quaſi cadauer putridum eam in copoꝛe viuo ſepelire. Sicut em̄ in electis exterioꝛ exemplaritas virtutis ad pꝛofectum animarū eſt bonus odoꝛ chꝛiſti anime ſancte in coꝛpoꝛe degentis. Sic nimirum repꝛobis ſimulatio virtutis exterioꝛ ad decipienduꝫ animas eſt fetoꝛ anime in coꝛpoꝛe viuo exiſtentis.hec ſunt ſepulchꝛa dealbata quoꝛum fetoꝛ infidelitatis totnm oꝛientem īfecit.ꝛ nūc ſe īcipit trāſfundere in occidentē Sed terribile eſt valde quod ſequitur .habet poteſtatem mittere in gehennaꝫ O inaudita malicia O nequicia excedens omnem diaboli aſtuciam Quis enim crederet diabolum poſſe cogere homines ad faciendum malum. Iſta tamen malicioſa ſecta non cū violenta ſed longi tempoꝛis conſuetudin voluntatem libertatis aufert cū infirmitatem frangit. cordis constantiam vincit ⁊ in tantaꝫ cecitatem ꝓducit rōnem hominis vt fidē pro qua p̄ius erat paratus mori. postea infectus ⁊ deuictus turpiter negare cogatur. Quis huius potestatis maliciam valet euadere. tante eīm est violentie ⁊ crudelitatis vt anima in corpore existēte vtrumq̄ hominem occidat ⁊ mittit in gehennam. Quomō enim viuere dicendus est qui totiens mortis periculo expositus aut pecunia venditus. totiens sui iuris proprietatem amisit Aut quomodo viuere dicendus est qui mortem tociens desiderauit ⁊ quesiuit. Certe si mihi creditur experto. tot mortibus interij quot inter turcos dies vixi. Sed nō satis dixi Si enim ouis in manibus lupi viuere per horam non potest int' quos est solum inimicicia naturalis. quomodo christianus i māibꝫ Turci viuere p̄t int' q̄s eiꝫ ē inimicicia supernaturalis vl' spiritualis Hoc malum persuadeo vnicuiq̄ christiano quantum possibile est declinare. Ab hoc vnumquemq̄ fidelem lōge esse consulo. tanta est enim eius intentio vt ad intima cordis penetrarꝫ Nec etiaꝫ ipsius aīe p̄cordia infecta derelinq̄t

Capitulum quartum Quō differūt inter se ꝑsecutio corpoꝝ ⁊ ꝑsecutio animarū

VT auteꝫ videamus quomodo differant ecclesie prima persecutio ⁊ ista vltima: Non incongrue applicari pōt figura Apocalipsis xiij. Ibi eniꝫ fit mentio de duabus bestijs quarū p̄ma de mari ascendisse dicitur. altera de terra. Et illꝰ que de mari ascendit terribilis quidem aspectus non tamen terribilis describitur Et quia sicut cultus diuinus dupliciter consideratur scilicet accidentaiter ⁊ essentialiter. sic ad eius ꝑsecutioneꝫ duplex modus persequendi necessarius fuit Et idꝫ in his duabus bestijs patet Fuit enim primo cultus veri dei impugnatus ab ydolatria in accidentalibus. ⁊ ideo oīa de prima bestia ad exteriora pertinent Consistit enim cultuus dinus accidentaliter in compositōe morū et humilitate et paupertate. continentia castitate. frugalitate. sobrietate. pietate vigilijs ⁊ orationibus. oblationibus. sacrificijs elemosinis. peregrinationibus. ecclesiarum edificationibus ⁊ custodijs ⁊ his similibus que corporaliter exercentur Contra talia armauit se

gentilitas cum exteriori ⁊ materiali apparatu Unde in prima
beſtia ſcribuntur decem cornua cum decem diadematibus et
ſeptem capita cum nominibus blaſphemie In quibus decē
cornibus poteſt deſignari omnis potentia que cōſiſtit in rebꝫ
terrenis acquirendis. gubernandis diſpenſandis. expendēdis
cuſtodiendis cū oīm ſufficiencia in omni pompa que ad hoc
pertinet Per diademata eorum efficacia in oīm pompa et
gloria ⁊ ornatu quā conſecuti fuerant Romāi gentiles in do
minio tocius orbis accipi poteſt Per ſeptem capita non incō
grue omnis induſtria prudentia aſtutia qua pollebant ad ſb
iciendū ſibi populum et regendum deſignari poteſt Nomi
na autē blaſphemie quid aliud niſi patrociniū. adiutorium
⁊ fauor quem habebant a demonibus quos colebant ſuper
maliciis contra eccleſiam perpetrandis poſſunt Et ſic breuit
in iſtius beſtie figura continetur omnis illius prime perſecutio
nis malicia contra eccleſiam ad euacuandum cultum dei.

Sꝫ hoc quod dicit de capite quaſi occiſio cuius plaga mortꝭ
curata eſt. ſignificatur ꝙ illius perſecutiōis malicioſa intentio
nequaq̄ effectū habuit. quia dū ad euacuandū cultum vere
dei martirum corpora immaniſſimis ſubegit ſupplicijs. ⁊ eos
varijs mortibus interfecit Non ſolum nihil obfuit ſequi quā
tū ad meritum vite eterne animabus ⁊ corporibus ſanctorū
magnū obſequū pſtauit. ⁊ ꝓpter h̄ plaga mortꝭ eiꝰ curata ē. eo
ꝙ ꝑ orōes ecc̄ie īpedita eſt. ne culpa eiꝰ ad vltimū exceſſū atti
gerē vt. ſ. iīmicꝰ dī fieret ⁊ plaga eiꝰ īcurabil' fieret q̄a tunc ecc̄e
orōes ei auxiliū eē ꝯ diabolū nō poſſent. vn̄ fc̄m ē vt gētilitas
fidē xpi demū mererēt ꝑmiū ſue ꝯſecutōs accipe Sc̄da āt ꝑſe
cutō. q2 diui cultꝰ ecīualia ipugnare debuit armis ſe ſpūalibꝰ
muniuit Diuinꝰ eī cultꝰ ēēnalit in aīa ⁊ ſuis potētijs ꝯſiſtit ⁊ g̃
nō immerito iſtius ſc̄de beſtie duo cornua ſimilia agni deſcri
bunt in quibus ſimulatio ꝟtutis ⁊ ſanctitatꝭ exprimitur cōtra
duas potētias anime Et ꝙ loquebatur ſicut draco per quod
falſorum miraculorum ⁊ virtutum operatio cōtra terciam po
tentiam anime deſignatur Qꝫ aūt ignē de celo deſcēdere fecit
in terram. illō inordinatum deſideriū ſupnal' aliū experientiaꝝ
que ſolet iſtis temporibus abundare i mentibꝰ ſimpliciū ⁊ curio
ſitas ad ꝑſcrutandū ſecreta dei poſſumus nō incōgrue accipe

De imagine aūt ꝛ charactere beſtie talem interp̄tationem formare licet. nā qui ꝓpter bona que facit reuelatiões vel viſiões ſpirituales exſpectat vel ꝯſequitur. caracterē beſtie in dextera et in fronte portat Et ſicut prima perſecutio totū mundū ſua culpa perticipez fecit. ſicut patet in Romanis qui per totū mūdum ydolatriam dilatauerūt. ſic perſecutio ſecūda ſue malicie peſte quaſi neminē non infectum relinquit. Quis em̄ ſimplicium vel ideotaꝝ ſentiens in ſe aliquid vel modicuz deuotionis non ſtatim deſidrat habere reuelatões. viſiones vel ſcire ſecreta dei Sed de deſiderio inordinato ꝛ appetitu dignitatis eccleſiaſtice ꝛ bonorū quid dicā. eſt ne iueniendus aliquis qui ſi ſibi oblatū quodcūqꝫ beneficium eccleſiaſticuz non ſine omni mora ꝛ ſine omi ſcrupulo ignorantie vel inſufficientie imediate nō acceptet. Sꝫ de his qui talia tirannice inuadūt vel ꝑ pecunia emunt vel alijs illicitis modis ſibi vſurpare non timent nihil audeo dicere niſi hoc qđ in iſta figura ponit̄. vt ne q̄s poſſit emere vel vendere niſi qui habet caracterē beſtie. quaſi digito demōſtrans p̄ſentem eccleſie ſtatum in quo nihil reperitur quod a vicio ſymonie ſit alienū Sꝫ nūc in hiis ꝯcludendū eſt q̄ licet inter turcos ꝑſonaliter nō ſint om̄es. tamē rep̄bi mentali ꝛ ab eorum conſortio in culppa non ſunt diſiuncti

Capitulum. v. De ſollicitdine q̄m hn̄t Turci ad inueſtigandum xp̄ianos:

Cum igitur ſicut in precedenti capitulo dictum eſt q̄ ille due perſecutões diuerſe ſint immo ꝓpoſite conditionis neceſſe eſt vt media q̄bus exercende ſtꝫ: diuerſa ꝛ oppoſita exiſtāt. Primi igit̄ ꝑſecutores nō multū laborabāt ad inueniēdos ipſos xp̄ianos eo q̄ ipſi ſe eis vltro offerebāt. Tūc em̄ maioris meriti erāt q̄ ſe vltro ꝑſecutoribꝰ offerebāt q̄z q̄s ipſi dep̄hēdebāt vl' q̄rentes inueniebāt. Perſecutores ꝓ aniaꝝ fugere ꝛ declinare. ad ſalutē neceſſariū eſſe euangeliuz docet. dū eoſdem ſignificando dicit Oſtendā aūt vobis quē timeatꝫ. nō em̄ ſine culpa eſſet ad periculū aie ſe vltro exponere Ideo nūc de induſtria. verſutia et neq̄cia quā inuenerunt docente eos inſtinctu diabolico ad inueſtigandos ꝛ capiendos xp̄ianos videndum ē Unde etiā Turcus magnus vltra exercitum ſuum vniuerſalem ſemꝑ tenet vnū exercitū ꝑticularē. xx. xl. xxx. milia viroꝝ aſtu

elliſſimoꝝ magis q̃ꝫ fortiũ. cui ꝑficit vnũ de om̄ibus ꝑitiſſimis
q̃s in ſuo exercitu hꝫ. Qui q̃ſi q̇daꝫ latrũculi magis nocte q̃ꝫ
in die operantur Iſti nullo ãnno intermiſſo ſemel ad minꝰ ad
ꝑdã exeũt. aliq̃n bis ĩ vno ãno vl' ter ſ̃m q꜡ ꝯmoditas ſe offert
exire ꝯtendũt. ⁊ hoc occulte et cũ tãto ſilentio q꜡ vicini eoꝝ vix
pſĩt eoꝝ receſſuꝫ ꝑcipe ꝓpter cãm inferiꝰ dicẽdã. Quoꝝ (q̇d o
pus totũ cũ curſu ꝑficit) nc̃ce ẽ vt equos ſuos ⁊ ꝑſonas ꝓprias
cũ cetera ĩduſtria ⁊ diſciplina ſciũt ad h̃ habilitare ⁊ diſponer̃
ita q꜡ ꝯtingat eos per vnã totã hebdomedã die noctuqꝫ curre
re. nihil moleſtie vl' ipi vel equi eoꝝ ex impetu illiꝰ curſus pati
anť Cũ tp̃e quo ip̃is vacat ſeip̃os et eq̃s ſuos ſic gubernant et
nutriũt vt bñ inpinguent̃ ⁊ fortificent̃. cũ ãt intendũt exire añ
ſeptẽ vel octo dies ſibi et eq̇s ſuis cũ vna certa diſciplina potꝰ
cibi ſcꝫ reſtrictõe. q̃dam moderato exercicio aꝓponũt diligen
tiã vt corpulentia tollat̃. et pondꝰ corporale et ſic ſagina ĩteri
tor in medullis remanẽs eos habiles ⁊ aptos ad curſuꝫ r̃ddat
Et añqꝫ exeũt diuulgãt ſe ad viã et locũ ire ad quẽ tñ nõ intẽ
dũt ⁊ ꝓpť decipiẽdos ſi aliq̇ fuerĩt exploratores Et ñ vadũt ni
ſi habeãt vnũ aut duos fideles ꝯductores. q̇ vias ⁊ ſemitas ť
re quo ituri ſtꝫ optĩe cognoſcãt Et cũ tãto impetu ⁊ velocitate
currũt q꜡ ĩ ſpacio vniꝰ noctꝫ triũ vl' q̃tuor dierũ vias pertranſe
ũt. et h̃ ideo vt ſi aliq̇ eorũ ſenſerit: nullatenꝰ tñ eos ꝑuenire ad
ꝑdendũ aduentũ eoꝝ poſſint De cognoſcẽdis equoꝝ natu
rꝫ et ꝯditõibꝫ tantã hñt induſtriã vt videant̃ om̄is artꝫ phiſice
peritiã ad plenũ ꝯſecuti Ad vnũ eñi vnicũ reſpectũ om̄es eiꝰ
defectꝰ ⁊ ꝓfcũs et cꝰ ſit vtilitatꝫ etatꝫ ⁊ valorꝫ ĩmediate diſcernũt
Omitto ãt quõ nõ de frigore hyemis neqꝫ calore eſtatꝫ. neqꝫ
aliq̃ ĩcommõ aerꝫ vl' tp̃is curãt. et quõ non faſtidiũt nec abhor
rẽt aſperitatẽ locoꝝ. lõgitudinẽ viaꝝ. et qꝺ magꝫ mirũ eſt quõ
nõ portãt de cibo ⁊ potu vl' armis vel veſtimentꝫ. qꝺ ꝑt eis eẽt ĩ
pedimẽto. ſꝫ modicꝫ imo pauciſſimis ꝯtenti ad lõgiſſiã locoꝝ
ſpacia trãſcurrũt. nec aliq̃lr̃ deſiſtũt donec aliq̃s ĩcautos ĩua
dãt ⁊ ſatiati retardãt. ſꝫ ĩ his r̃bꝫ h̃ breuiť dicere volo q꜡ ea q̃ ꝺ
eis narrant̃ ꝓrſus ĩcredibilia ſtꝫ. nã vt verũ dicã. niſi me expe
rientia docuiſſem ⁊ oculis proprijs aſpexiſſem. nullatenus q̃
de eis audiui credere potuiſſeꝫ. ĩ h̃ ãt ꝯcludere volo. q꜡ ſi eoruꝫ
aſtutie ⁊ actus ſcriberentur: libri eẽnt ꝯpilandi plures Quis

aūt cagitare poſſet quāto tremore ſtupore ꝯcutiant᷑ illi quos
ſic incaute ⁊ iopinate iuadūt. certe ſi ferrea aut etiā adamātina
eſſent corda reſoluunt᷑ ⁊ totis virib; deſtituunt᷑. q̄d em̄ faciet vl'
quo ſe ꝑtere debet q̄ ſubito ⁊ inopiāte īimicū ſuū mortalez ex
tracto gladio an̄ ſe ꝯſpiciat Certe nō mediocriter formidabile
ſz multū terribile exꝑientia ſicut ego ꝓꝑijs oculis vidi. Tz q̄
fine om̄ia talia. nō ad aliud ſane niſi vt incaute ⁊ ſine ſanguis
effuſione ⁊ occiſiōe hoīm cape. ⁊ viuos poſſint ꝯſeruare corpa
quos ſpūalit' intendūt occidere. niſi em̄ diabolus eis auxilio eſ
ſet ⁊ ꝯſilio nequaq̄ȝ talia attētare ꝑſumerēt neq; ꝑficere poſſent
Reputāt ꝓ magno dāno ſi vnus hō occidat᷑. Vn̄ etiā Turc⁹
magnus cū ſit potentiſſim⁹ ⁊ multas terras ⁊ inſulas poſſz vi
armoꝝ capere. tn̄ ita cauet occiſiōez hoīm q̄ poti⁹ vult eos hr̄e
viuos ⁊ tbutarios q̄ȝ cū effuſiōe ſanguinis capiendo poſſidet᷑
Vn̄ nullo mō occidere volūt hoīes niſi extrema nccītate ꝯpel
lant ſcz qꝛ ſe defendūt vl' fugiūt. ſz oīno conant᷑ vt viuos capi•
et ſic de vno hoīe duplex rapina ꝑficit᷑ Turcus em̄ itendit vē
dendo ꝓ corꝑe ſue cupiditati ſatiſfacere. diabolus āt fidē auffe
rendo anima ſecū in gehennā miſerabiliter perducere

Capitulū Sextū

Q̄uo captiuos conſer•
uant emunt ⁊ vendunt

Ut aūt facilius ⁊ ꝯmodi⁹ poſſint captiui ꝯſuari hn̄t de
putatos mercatores per oēs ciuitates ad emendū ⁊ ven
dendū hoīes. q̄ ſic mercatores aliaꝝ reꝝ hn̄t ꝑuilegia a rege et
poſſint captiuos quoſcūq; ⁊ a quocūq; captos emere. vēdere
īpignerare redimere ſm̄ ſtatuta regalia ſuper h̄ decreta ſine ali
cui⁹ vel alioꝝ īpedimēto. nō em̄ h̄ ſolū in ciuitatib;. ſz etiā va
dūt ī cāpū cū exercitu portātes cathēas vt emāt captis de mā
bus rapientiū. Illi em̄ q̄ rapiūt qꝛ gubernare nō pn̄t ſtati ven
dūt ꝓ maiori vel minori ꝑcio ſm̄ copiā vel' inopiā captiuoꝝ
Nā aliqn̄ in tāta multitudie capiunt᷑ vt vnus hō vt audiui ab
eis ꝓ vno pileo vendat᷑ Illi igit᷑ mercatores eos emūt ⁊ gub•
nāt mittentes eos in cathenas aureas. decē vel xij. in vnā ca•
uāt Nō medic⁹ neq; phiſicus q̄ valeat eis ꝯpari ī cognoſcēdis
ꝯplexiōib⁹ ⁊ ꝯditōib⁹ hoīm. imediate em̄ vt in facie alicuius
īſpexerint. cuius ſit valoris art᷒ vel fortūe cognoſcūt Nō ſoluz
magnas vel ꝓuecte etatis ſed etiā ꝑuulos ⁊ pueros adhuc in

lacte matris. vl'etꝫ q̄s solent ꝓijcere illi q̄ rapiūt ne sint eis one
ri iuuenes portāt in saccis. ⁊ nutriūt cū magna diligētia ⁊ mi-
rabili industria Preťa in oibus ciuitatibꝫ sicut ad cetera mer
cimōia. sic etꝫ ad hoīes emendos ⁊ vendēdos habeť forū ꝓpriū
⁊ loca ad h̄ legittīe deputata Ad hūc locū ⁊ forū pauperes ca
ptiui cū cathenis ⁊ funibꝫ ligati quasi oues ad occisionē sic du
cunť Ibi examinanť. denudanť. ibi rōnalis creatura ad imagi
nē dei facta sic̄ aīal irrōnale vilissimo p̄cio vendiť ⁊ ꝯparať. qđ
ibi pudor dictu masculorū ⁊ femiaꝝ pudenda corā oibus cō
tractanť ⁊ manifeste ośdūť Audi etiā ꝯpellunť corā oibus i
cedere currere. ābulare ⁊ saltare. vt māifeste appareat vtꝝ infir
mus vel san⁹ masculus vel femia. senex an iuuenis. ꝟgo an cor
rupta. ⁊ si quos viderint erubescere circa illos magꝫ instāt im
pellēdo ꝟgis cedēdo. colaphisando vt sic coacte faciāt qđ spō
te erubuerūt corā oibꝫ facere Sꝫ de h̄ modicū dixi. ibi vēdiť
filius īspiciente ⁊ dolente matre Ibi emiť mať in ꝯfusionē ⁊ de
spectū filij Ibi marito erubescēte: vxor vt scortū deludiť ⁊ alt'i
viro tradiť. ibi ꝑuulus a sinu matrꝫ rapiť ⁊ ꝯmotꝫ totis viscerī
bꝫ mater ab eo alienať. ibi nō deferť dignitati. nec parciť statui
ibi sacerdos ⁊ plebeus vna pecunia taxanť Ibi miles ⁊ rustic⁹
vna statera pōderanť Iniciū autem maloꝝ h̄ vide qđ seq̄tur
Emiť ⁊ educiť ⁊ vn⁹ vilissimi rustici. ⁊ turpissimi villani ꝭuit
cio. vilissimū mācipiū ꝑpetuis carceribꝫ ꝯdemna. nulla āpli
us spes libertatꝫ vel reqei. nullū prorsus solatiū aut cōsolatio
Sꝫ ⁊ in maioris desolatōis oꝑpbriū tocius domus et oīm q̄
ī ea stꝫ onera suis hūeris īponunť Et si defect⁹ euenerit. videb
sic̄ asinū ꝟberibꝫ subijci. ⁊ inť ꝟbera crucis ⁊ passiōis xp̄i īꝓpe
riū sibi irrogari De ītolerabilibꝫ laboribus taceo de fame ⁊ siti
et nuditatꝫ oꝑpbrio nihil dico. sꝫ hoc solū adiūgere volo q̄ et
tāta ⁊ tam amara est illius ꝭuitutꝫ aīe et spūs afflictio q̄ ⁊ mor
ti eq̄parari nequaq̄ possit. q̄d em̄ faciet misera aīa cū se ꝯside
rat ab om̄i bono impeditā ⁊ om̄i malo expositā Videt sibi do
miari īimicū crucis xp̄i. videt se oppressā tantꝫ laboribꝫ ⁊ va
rijs occupatōibus. ꝯsiderat se sepatā ab ouili xp̄i ⁊ traditā ī ma
n⁹ ⁊ fauces lupoꝝ. Deniq̄ videt se inclusā ꝑpetuis carceribꝫ
et oī spe frustratā libertatꝫ. demū videt se derelictū a deo ⁊ tra
ditā in manus diaboli. certe si optio dareť magꝫ eligeret mori

ꝙ̄ vincere O quãti hui⁹ calamitatꝫ diſcrimẽ nõ ferẽtes. i baratꝝ deſperatõis ceciderũt O q̃nti ſe m̃ltis mõis morti exponẽtes fugierũt ꝛ in mõtibꝫ ꝛ ſiluis fame et ſiti perierũt. vl' qđ extremũ malũ eſt. ſibiipĩs man⁹ iniicientes. vel laqueo ſibi vitã extorſerũt. vl' ſeipos i flumẽ ꝓiicientes vitã ſimul corporꝫ ꝛ aĩe ꝑdiderũt

Capitulum ſeptimum de Auiditate eoꝝ poſſidẽdi ſuos ꝛ ãcillas. ꝛ đ fuga ſuoꝝ ꝛ libatõe

TAnta eſt int' eos auiditas poſſidẽdi ſuos ꝛ ãcillas. vt in tota turchia vna oĩm vniuerſal habeat iſta opĩo ꝙ ꝗcũq; poterit poſſidere vnũ ſuũ vl' ãcillã egeſtatẽ ãplius ñ videbit nec eos fallit iſta opĩo. nã ꝑ certo credo ꝙ ꝓpt' hoc maledictio dei intrat in domũ ei⁹ vt fruſtrat⁹ totaliter ſpe felicitatꝫ eterne. gaudeat felicitate terrena nã extũc tãta inſaciabilitas cor eius occupat. vt cũ vnũ poſſederit ſuũ vel ãcillã. imediate ad ħndũ ſecũdũ toto cordis deſiderio aſpiret. et ſic deiceps de ſcđo ad tercium. de. iij. ad. iiij. . et ſic creſcente culpa. in ĩfinitũ ſe extendit ꝯcupiſcẽtia Ita ꝙ multi inueniunt ꝗ villas de ſuis ꝛ ãcill' ꝯſtituũt et ſeruũ cũ ãcilla ꝯiugio iũgẽtes domos efficiũt. q̃tenus ex eis naſcentibꝫ filiis ꝛ filiabꝫ ſuo inſaciabili deſiderio ſatiſfiat In tota eñi thurcia vix dom⁹ inuenit q̃ vno ad min⁹ ſuo vel ancilla careat. vñ fit q̃ntumcũq; in numero ꝛ i copia multiplicent nũq̃ tñ valor vel ꝑciũ decreſcit imo poti⁹ auget Et extñ etꝫ ipoꝝ raptoꝝ ꝛ etiã mercatoꝝ exercitat ſollertia dũ cõſpiciũt ſuorũ mercimonioꝝ preciũ et valorẽ ex copia nõ minui ſed poti⁹ augeri Et ſicut dñoꝝ magna eſt auiditas ſuos poſſidẽdi. ita et ſuoꝝ eſt magnũ deſideriũ man⁹ eorũ euadẽdi. nã nihil aliđ int' ſe tractãt. nõ aliud cogitãt ꝛ loquunt. niſi quõ ꝛ quo fugiãt et euadere poterit Sꝫ cũ ipi dñi eoꝝ ꝑpendũt ꝛ ꝯſiderãt hoc ex aſſidua collocutiõe. ſtatim ĩcipiũt eis negare copiã alimentoꝝ ne ex ſupfluitate ſibi ad fugã viaticũ ꝑparare poterĩt. Fugiũt mltꝫ modis. nihilomin⁹ nihil ꝓficiũt. nã vix aliq̄s cũ fuga euadere pt. maxie de his ꝗ vltra mare ducunt. Inuenerũt ei ipi turci multos et varios modos eos ĩpediendi reqrendi ꝛ inueniendi. Cũ igit' poſt fugã ĩuenti fuerint et reducti duplicat' eis miſeria. et ſi ſcđo fugerit ꝛ fuerit inuẽti Iã nõ eſt loc⁹ veniẽ ſꝫ ſine aliq̃ miſericõia ꝑberant' cruciant' et affligunt Sꝫ ãt ſueti endo ꝑſeuerauerit. vẽdunt̃ vel etiã varijs neceſſitatibꝫ a fuga coercent̃. nã alij eo cibo ⁊ potu negato ⁊ veſtimentꝭ ꝑmittũt mori Alij maſſã ferri in pedibꝫ apponũt Alij colla catenis ꝯſtringũt Alij ꝯbuſtis neruis eos claudos reddũt. alij abſciſis auribꝫ ⁊ naſo inutiles ⁊ defoꝛmes reddũt ⁊ notabiles. alij etiã crudeliter occidũt ⁊ interimũt Sꝫ huic incõmodo q̇ddã remediũ inuentũ eſt. qḋ tñ non om̃es ſꝫ ſolũ ſapiẽtioꝛes ⁊ mitioꝛes eoꝝ obſeruãt. vt em̃ eos a fuga ꝯpeſcere: et ſtabiles r̃ddere poſſint inducũt eos ad accipiendũ pactũ libertatꝭ. qḋ cũ facere ꝯtenti fuerit ducũt eos ad iudicẽ oꝛdinariũ loci illiꝰ ⁊ ꝯueniũt cũ eis in certo termĩo tp̄is et q̃ntitate pecunie. ⁊ firmato ſuꝑ hoc pacto corã iudice ⁊ teſtibꝫ. et cyrographo ꝯfecto. reddũt eos ſecuros de libertate hñda Cũ igit̃ hoc qḋ in pacto eſt ꝑſoluerit iudex cũ autoꝛitate ipiali ꝑpetua donat libertate. cũ iſtrumento ſoleñi qḋ nemini aliq̃tenus licꝫ infrĩgere. ꝑ iſtũ modũ et ego liberatꝰ fui Hec aũt libertas p̄teritꝭ tp̄ibꝫ erat vniuerſalis ⁊ larga. ita ꝙ poſſent ad libitũ i thurcia ſtare vel reuerti ad patriã Jſtꝭ ãt tp̄ibus reſtricta eſt. ita ꝙ liberatꝭ nõ licꝫ reuerti ad patriã ſed ſolũ manere in thurcia Et'g poſt habitã libtatẽ magna ẽ difficultas poſſe exire. eo ꝙ in om̃ibꝫ locis ſiue poꝛtibꝫ maris. ſiue alibi iterdictũ habet̃ a rege ꝙ nequaq̃ꝫ dediti libertati ꝑmittãt̃ ad patriã reuerti Sũt ⁊ alij q̃ꝫ plures mõi euadẽd int̃ quos duo iſtꝭ magꝭ vſitati Quoꝝ p̄mus eſt ꝙ illi q̇ pñt hr̃e ꝯmoditates acq̇rendi pecuniã: pñt a ſacerdotibꝫ ꝑegrinis ⁊ vagãtibꝫ hmõi lr̃as emere. et ſic occulte recedere Scḋs eſt qꝛ ſtꝭ q̇dam fures ſub ſpẽ mercatoꝛũ illoꝝ q̇ vendũt hoĩes eũtes de terra ĩ terrã. q̇ cũ inuenerit ſeruos vel ãcillas fugere volentes. recipiũt eos furti ⁊ vendũt ad loca remotioꝛa. et ſi q̃s inuenerit magis aptos. faciũt cũ eis pactũ. ⁊ poſtq̃ꝫ ter aut q̃ter iſto mõ vendiderint: liberos cũ lr̃is ꝑmittũt abire. de illis ãt q̇ liberant̃ pauciſſimi ad patriã reuertunt̃. tũ qꝛ ibi familiaritatẽ ꝯtraxerunt vel etiã ꝓpter difficultatẽ recedendi vt ſupra diximus

Capitulũ viij. De his qui nõ Inuicti nec coacti ſꝫ ſpõte huic ꝑiculo ſe offerũt vel ĩgerũt

SEd ſi de his qui quotidie inuiti. deuicti ⁊ coacti adducũt ſecta illa fulcimentũ ⁊ augmentũ recipiat tñ culpa eo

rū in imenſuȝ excedit facin⁹ illoꝝ qui tanq̄ȝ arida ligna huic ī
ſatiabili incendio ſine ꝯdictōe ſeipos exponere nō deſiſtūt. ſe d
iſti dū ſpōte ſe quotidie in tāta mltitudīe ad negādū fidē igerūt
nō ſolū ſibi ſȝ etꝭ ceterꝭ incitamentū ruine fiūt De quoꝝ gñati
one ad plagā aqlonis. iiij. vl'. v. magna regna ſtꝭ ſita. quoꝝ ter
ris licȝ turcus deuictꝭ lōgo añ tpe poſſiderit tñ eas ꝓpt āplitu
dinē nequaq̄ȝ cū thurcꝭ adhuc iplere potuit quoꝝ hec ſtꝭ noīa
Boſna Arnāt laz: Slauonia Albonia. Vñ vſq̄ȝ hodie gētes
ille terrā ſuā ſub dominio ipſius turci ihabitāt. ſȝ ꝓpt' tributa ā
nualia ⁊ onera grauia ⁊ mltas ꝯmoditates q̄s patiunt' ita de
paupati ſtꝭ ita q vix ſe nutrire pñt. vñ ſit vt egeſtate ꝯpulſi ānu
ati tpe laboꝝ veniūt ⁊ per ciuitates turcoꝝ diſpegunt' vt iopie
ſue more mercenarioꝝ aliq̄ten⁹ valeāt cū ſudore laboꝝ ſublee
uamē inuenire. ⁊ hi ſi itemperies aeris nō obſtiterit, in tanta
veniūt multitudīe q iā nō ꝑ alia mercede ſȝ ſolū ꝓ victu labo
rare ꝯtenti ſtꝭ Et iſtꝭ facilit' perſuadet' vt nō recedāt iōq̄ȝ illius
ideomatꝭ ⁊ gñatōis tāta iā ibi creuerit mltitudo ⁊ maxie in ci
tate regia q̄ Edrenopolis dr. q fere om̄es maſculi ⁊ feīe ꝑui ⁊
magni ħ ideoma loq didicerūt. nā i curia ipſius regꝭ vix aliq̄ñ
ideoma turcoꝝ audit'. eo q tota curia ⁊ maioꝝ ꝑs magnatorū
ex r̄negatꝭ illius ideomatꝭ ꝯgregata exiſtat Preterea turc⁹ mag
n⁹ ab oī preda ⁊ rapina decimas ſuas habet. ⁊ cū ſenſerit copiā
eſſe captiuoꝝ p̄cipit vt om̄es iuuenes a. xx. ānis ⁊ infra ꝓ ꝑte
decime que ad eū ſpectat ſibi offerāt' Sȝ ⁊ ꝑ oēm t'rā ſui dñij
adhuc mlti ſtꝭ de grecꝭ ātiq̄s et aliȷ̇s natiōib⁹ q̄ caſtella et opi
da plīma ihabitāt ⁊ ab oīb⁹ ſtatutꝭ ⁊ oneribꝰ alioꝝ dñoꝝ libi
et exēpti ipi⁹ regꝭ fulcijs intēdūt ⁊ ad ei⁹ curiā ꝑtinēt Horū fi
lios a viginti ānis et infra etatꝭ. miſſis nūcijs de q̄nquēnio ad
q̄nq̄niū ſibi adducer' p̄cipit vt diſtributi ꝑ curias magnatoꝝ
ſuoꝝ i morib⁹ ⁊ virtutib⁹ et in armis erudiant' et exerceantur
q̄ dū circa. xx. vl' āpli⁹ etatꝭ ꝑuenerit. reductos ad curiā ſuā i ſti
pendiū ſuū eos r̄cipit ⁊ ſibi famulari facit Tal' eoꝝ lingua gi
gitſcheri vacant' hñtur aliq̄ñ i curia regꝭ. xxx. vl'. xl. milia. por
tāt q̄dā īſignia i veſtimētꝭ et maxie in capite. portāt eñi pileos l'
mitras albas q̄bus nemo audet vti niſi ſit de curia regꝭ. ⁊ ex ill'
hñt electi ſagittarij. v. vel. vi. miliū q̄ arcū ad ſiniſtrā trahūt et
vocāt' czolaclar. i. ſiniſtrarij. Iſti hñt arc⁹ tāte fortitudis q ſa

gitte eoꝝ oē ſcutū ꝛ loricā penetrāt. et imediate icedūt añ regē Et dū rex ꝓcedit ad cāpū his oibus q̄ſi ꝗdā caſtro vtit. nō ei ſe mouz ad pugnā. et ſi oēz exercitū ſuū frāgi ↄtigat. nihilo in⁹ ipe cū ſuo exercitu victoriā nō amittit ſicut audiuim⁹ factū i iſto magno triū dierū ꝛ noctiū ↄflictu q̄m habuit cū rege polonie vbi licz exercit⁹ ſu⁹ cōis totalit' diſꝑſus fuiſſz ꝛ vict⁹. tñ ipe cū ſuo exercitu victoriā obtinuit Et iſtz iā dcis. ſuis ſm̄ ꝟtutē expertaz i eis: ꝓmouent ad bñficia regni ſui. vñ fit vt oēs ſui mag̃tes ꝛ ꝓncipes toti⁹ regni q̄i ꝗdā officiales ꝛ nō dñi vl' poſſeſſores ſint a rege ↄſtituti et per ↄñs ipe ſolus dñs ꝛ poſſeſſor ꝛ legitim⁹ diſpēſator. diſtrributor ꝛ gubnator ſit toci⁹ regni. ceti ꝓo executores. officiales ꝛ admiſtratores ſꝫ ſuā volūtatē ꝛ ipiū Hz āt int' alios dños duos maiores q̄ om̄ibꝰ aliis p̄ſunt Unū citra mare et aliū vltra mare q̄ ſꝫ ſuū iperiū et volūtatez hñt oia negocia r̄gni expedire. q̄ vocāt beglerbegi q̄ſi dñi dñorū. exiñ ꝓcedit ꝙ i regno ſuo q̄zuis ſit inumerabil' mltitudo nō p̄t oriri aliq̇d ↄ̄dictōis vel repugnātie. ſz q̄ſi vir vn⁹ i oibus et ad oia vniti ad vnicū ei⁹ iperiū reſpiciūt. ſubiiciūt ꝛ ideſeſſe famulant. et ſine ei⁹ autoritate nēo aliq̇d itēdit p̄ſumere Si āt aliqs ſiue magnū ſiue ꝑuū attētauerit. eo fcō ꝓuat⁹ oi bñficio ꝛ reuocat⁹ ad curiā ꝓori ſuituti ſubiicit. ſi nō fuerit maior pena ifligēda Sin āt ad libitū occidit. ꝛ carceri ↄ̄putat. vēdit ꝛ i ſuitutē redigit ſñ alic⁹ ↄ̄dictōis reſpcū vl' perſōe Hūc ꝓo ex h q̄ſq̄ cognoſcer' p̄t ꝙ illoꝝ reꝓboꝝ ꝛ iiquoꝝ ↄcordia ñ ex aliq̄ cōmō accidētali vl' exteriori ꝓcedit cū ſint illi⁹ crudeliſſimi tyrāni ſuitio ꝛ regimi talit' ꝛ cū tāto riore mācipati. ſz ex q̄dā eſſentiali iteriori fūdamēto ꝛ cauſa q̄ eſt deſperatio de bono. et obſtinatio in malo. ad quā ſuis culpis exigentibus deuenerūt q̄ſi inebriati. et q̄dā iſtinctu diabolico ↄſtricti et adunati a furore iuſti iudicis cuius calicē indignatōis biberūt vt in finem malicie et tocius peruerſitatis poſſint ſine intermiſſione ꝛ ipedimento currere et locū ſuo domino diabolo antixp̄o ꝑparare. q̄ cū eorū male intentōis menſurā impleuerit ꝛ oim reꝓboꝝ et iniq̄ꝝ i ſe perſonā recipiēs. maliciā q̄ dī eccīaz ipugnauerūt ad plenū ꝑfecerit ita vt ſe ab oibꝰ ꝓ dō adorari faciat. tūc iſficiet eū dñs ieſus ſpū oris ſui. vt ipe cū ſuis mēbris ſuitutē ſentiat punientis q̄ patientiā dī ↄtēpſerūt tā diu ad penitentiā expectantis ꝛō

Capitulū.ix de motiuis persuadentibꝫ istā sectā ꝓferentibꝫ fidei xp̄iane. ⁊ de mltiplici genere coꝝ

Motiua aūt istā sectā. ⁊ hūc errorem ꝑsuadētia stꝫ i duplici sp̄e. s. naťalia ⁊ supnaťalia Naťalia duplicia. vl'ia ⁊ pticularia Uniuersalia stꝫ duplicia alia ꝯiecture alia expientie. Cōiecture stꝫ que ꝯtingūt a remotis ⁊ solū ex auditꝫ Expientie ꝟo q̄ ex visu ⁊ sensu pcipiunť De motiuis ꝯiecťe dē abbas Joachī sup illud apo. xiij. ⁊ vniuersa terra āmirata ē p⁹ bestiā lcꝫ in die suo sit ꝯplendū. iā tū nō desunt plimi q̄ āmirēť ⁊ q̄si titubare icipiūt dicētes q̄d ē credit h̄ iudiciū ꝙ tāta mlťitudo aduersať fidei ⁊ ꝙ ita p̄ualere pmittiť ꝯ pplm xp̄ianoꝝ putas tot milia hoīm dānādi stꝫ q̄si vnus hō. putas sine cā pmittit de⁹ illos i tātā excrescere ifinitatē Hec dicētes. miseri ceciderūt a fide nesciētes id q̄d scriptū ē. q̄ꝫ magnificata stꝫ opa tua dn̄e. nimis pfunde fcē stꝫ cogitatōes tue. vir isipiens nō cognoscet ⁊ stultus nō itelliget h̄ Cū exorti fuerit pctōres vt fenū ⁊ apparuerit oēs q̄ opanť iniq̄tatē vt intereāt i secl'm secl'i. tu aūt altissim⁹ dn̄e. h̄ ꝟo nesciūt stulti q̄ āmiranť p⁹ bestiā et deserūt fidē xp̄i iclinātes se bestiali ptāti ⁊ trāseūtes ad imūdiciā ei⁹ et ip̄ius se pfidie heredes faciūt h̄ ille Hic abbas Joachī pīt q̄tuor motiua ꝯiecture. pmo eīn sic audiētes potentiā ip̄ius turci et victorias ei⁹ ꝯtra xp̄ianos ⁊ mlťa mala q̄ facit q̄tidie āmirāť ⁊ dicūt Quō tāta mlťitudo ꝯriať fidei: q̄si dicerēt cū ip̄a ꝟitas sp p̄ualꝫ errori. ⁊ magꝫ ē amata ⁊ desid̄ata ab oībꝫ. n̄ ē possibile ꝙ tā multi eā ipugnēt ĝ vbi mlťitudo ibi ꝟitas Secdo sic. quō pūt p̄ualere ꝟitati cū d̄us semp sit adiutor ꝟitatꝫ vel ip̄aꝫ tenētiū. ĝ q̄ p̄ualēt tenēt ꝟitatē. Tercio. quō possibile est ꝙ pūt sic mlťiplicari ⁊ crescere cū oīs error sit sine fūdamēto. ⁊ sic nō pōt mlťiplicari ĝ ⁊c̄ Quarto sic quō d̄s pmittit vt tāta mlťitudo trāseat i pditōem cū ip̄e vult oēs hoīes saluos fieri ĝ ⁊c̄ Istꝫ motiuis vl' ꝯceptibꝫ rn̄det ip̄e abbas Joachī p dcā psalmiste dicētꝫ q̄ꝫ magnificata stꝫ ⁊c̄ q̄si diceret cū ip̄a natura p modico ĝno ꝯśuando et nutriēdo in imensuꝫ faciat mlťiplicare paleā et stipulā et tn̄ i h̄ nō errat. q̄d miꝝ si d̄s ꝓp̄ salutē paucoꝝ iustoꝝ mlťos repbos patiť ⁊ supportat Sꝫ h̄ nō ꝯsiderāt isipientes q̄ p suis fantasijs et cogitatōibꝫ volūt iudicare de diuinis opibꝫ icōphensibilibꝫ ¶ Motiua expiētie stꝫ duplicia. s. vl'ia ⁊ perticularia. De vl'ibus notādū ꝙ tēptatōes q̄ fiūt p experiētiā visꝰ vehementiꝰ ſe ingerũt ꝙ̃ ille q̇ ꝑ auditũ ⁊ ɔiecturã percipiũtur de q̇bus iã breuiť dcm̃ eſt. de his ãt q̃ ꝑ viſũ ⁊ expientiã fiunt nũc diligentiꝰ īſiſtendũ eſt Vñ ꝓ fundamẽto materie h̄ ɔſideꝛa ꝙ̇ ĩ moꝛibꝫ exterioꝛibꝫ eq̄liť ſe hñt bõi ⁊ mali lcꝫ ĩequali ĩtẽtiõe qꝛ ſic̄ bonis oĩa coopant̄ in bonũ. ita ecõuerſa oĩa mal̓ ĩ maluꝫ Vñ ſi boni bonis polleãt moꝛibꝫ ad exemplũ ꝟtutꝫ facit. Si ãt p̄uis ad cuſtodiã ꝟtutꝫ interioꝛꝫ vel hũilitatꝫ facit Repbi ãt bonis moꝛibꝫ ad decipendũ. mal̓ ãt ad coꝛrũpẽduꝫ aĩos fideliũ vtunť Vñ de prioꝛi Molliti ſtꝫ ſmones eiꝰ ſup oleũ ⁊ ipſi ſtꝫ iacula De ſc̄do ãt Coꝛrũpũt bõos moꝛes colloq̇a ꝑua q̇s em̃ nõ dico ſimplex tm̃. ſꝫ etiã ſapiẽs q̇ſꝙ nõ moueret̄ ꝑma frõte vidẽdo tãtã ɔpõem moꝛũ in ipſ ĩfidelibꝫ Qꝫ ei leuitatẽ ĩ q̇buſcũqꝫ actibꝫ ⁊ geſtꝫ veſtitu ⁊ apparatu deteſtãt ſic̄ ignẽ. abhõinanť ſic̄ peſtẽ: vidẽtes leuitatẽ xpianoꝝ ĩ veſtitu ⁊ eq̄tatu ⁊ aliĳs q̇buſcũqꝫ. deridet ⁊ eos capꝰs ⁊ ſimeas vocãt Honeſtũ modũ imo religioſiſſimũ hñt in veſtitu tã viri ꝙ̃ fẽie tã maioꝛes ꝙ̃ minoꝛes. tã curiales ꝙ̃ etꝫ ipſi ruſtici ⁊ villãi. ⁊ ita cõeꝫ ⁊ ſimplicẽ vt oĩno nihil idecẽtie vl̓ inhõeſtatꝫ ſeu ſupfluitatꝫ vel curioſitatis vl̓ leuitatꝫ poſſit in eis dep̄hẽdi vl̓ notari De his ãt q̇ religioſioꝛes ⁊ deuotioꝛes hñť q̇d dicã. tm̃ ſimplicitatꝫ ⁊ ɔfoꝛmitatꝫ ⁊ ſingularꝫ appentie ⁊ exẽplaritatꝫ oñdũt ĩ actibꝫ geſtis ⁊ moꝛibꝫ ⁊ veſtimentꝫ vt eos aliquẽ modũ regularꝫ obſuãtie crederẽs ꝓfeſſos In eq̄tatu eciã ⁊ aliĳs apparatibꝫ nõ ſolũ ſimplices ſꝫ etꝫ ipi magr̄es in tm̃ deuitãt oẽꝫ ſtrepitũ ⁊ rumoꝛẽ vt nullo mõ aliq̇s eq̄tat equũ qui nõ ẽ caſtratꝰ In vno em̃ exercitu centuꝫ mille equoꝝ nõ audiret̄ vnꝰ minimꝰ rumoꝛ vel ſtrepitꝰ alicuiꝰ equi. In ſellis ⁊ in frenis nulla ꝓrſus curioſitas. nulla vanitas vl̓ ſupfluitas habet̄ In oĩ apparatu eq̄ꝝ tenẽt ſimpliciſſimuꝫ modũ Nullus armatꝰ icedit dũ ad cãpũ exeũt Qꝫ oĩa arma eoꝝ ĩ ſarcinis deferunt̄ cameloꝝ ⁊ muloꝝ. nullus diſcurrit. nl̓lus cũ equo ſaltat vel tempeſtat vt eſt moꝛꝫ xpianoꝝ. Ipſi em̃ magnates ⁊ pricipes ita ſimpliciť ſe hñt ĩ oĩbꝫ vt ab aliĳs diſni nõ pñt Vidi regẽ eũtem ad eciam ꝑ longũ ſpaciũ a palacio ſuo cũ duobꝫ iuuenibus. ⁊ h̄ vidi etiã ad balneũ eũtem facere nec reuertentẽ de eccĩa ad palaciũ aliq̇s fuit auſus cõitari nec ĩ platea aliq̇s ſibi auſus ẽ occurrere vl̓ clamare ſic̄ ſolẽt facere ⁊ dicere viuat rex ⁊ hmõi. Vidi etꝫ ĩ eccĩa oꝛantẽ nõ ĩ cathedra vel solio r̄gali sȝ super terrā substrato tapetacio admodū cer'orū sedentē. nec circa eū aliqđ ornamentū suspensū vl' ōsuȝ seu extensum. nihil omnino singularitatis in vestimentꝭ vl' in equo vtit quo possit ab alijs cognosci Vidi eū in exequijs mr̄is sue nec possibile fuisse me eū potuisse cognoscere nisi mihi ostēsus fuissȝ: q2 strictissime inť dictū ne aliq̄s eū comiteť vl' ei occurrat in sua licētia spēali. omitto m̄lta q̄ de eo audiui quō sit affabil' in collocutōe matur⁹ et benign⁹ in iudicio larg⁹ in elemosinis et in alijs actib⁹ suis beniuolus Vñ fr̄es in pera dixerūt eū intrasse ecc̄iam eorū. et sedisse in choro ad videnduȝ cerimonias et modū officij. Ip̄i missam corā eo ip̄o sic volente celebrauer̄t et hostiā nō ꝯsecratā i eleuatōe demonstrauerūt. volētes eius curiositati satisfacere nec tn̄ margaritas porcis ꝑdere Qui etꝫ dū cū eis de lege et ritu xp̄ianoꝝ colloq̄ū habuissȝ et audisset q2 epi p̄essent ecc̄ijs voluit vt ad ꝯsolatōem xp̄ianorū aliqueȝ episcopū adduceř. cui ad ōnia suo statui necessaria ꝑmisit se fauorē et auxiliū sine defectu p̄stiturū. Quis āt audiēs victorias bella et exercitus multitudinem. gloriam et magnificentiā. talem in eo possȝ simplicitatem suspicari vel audita nō admirari

Capitulū. x. De motiuis experiencie et particularibus.

Motiua particularia sūt duplicia. scȝ extrinseca ꝛ ītrinseca Extrīseca sunt ea que pertinēt in p̄mis ad mūdiciā Tā tā eñ in omnibus exteriorbus ostendūt se diligere mūdiciā. vt quasi omīa quibus vtunť suspecta habeanť eis de immūdicia na in domib⁹ eoꝝ in q̄b⁹ ip̄i cōedūt nullaten⁹ ꝑmittūt vt hēanť pulli. l' intrēt canes. ꝛ si casu cāis vl' pull⁹ tāgerȝ scutellā vel ollā ex eo āpli⁹ nullaten⁹ comederēt. qn̄ volūt cōedeř pullū p⁹ eū sex vel vij. dieb⁹ faciūt ligatū teneri ꝛ purū g̅nū cōedēdū ei tribui si qđcūq3 aīal moreret cui ñ fuissȝ icisa gula cū gladio vel ferro ꝛ effusus sāguis totaliť. nullo mō ad cōedēdū de carnib⁹ ei⁹ ꝯtigerēt De mūdicia āt corpali tāta ē cura maxīe ill'q̄ freq̄ntāt orōez q̄ i vestib⁹ ꝛ i corpe minimā maculā nō sustinēt De lotōib⁹ q̄ orōez p̄cedere dn̄t infra dr̄ ca. xiij. Ea de cā ñ bibūt vinū nec carnes porcias cōedūt. q2 vt ip̄i dicūt hoīez imūdū reddūt nl' lomō etꝫ p⁹ qn̄cūq3 ꝑ pollutōnez natalē aliq̄3 secū ꝑmittit loc vel ſe ꝑmittit ab aliq̄ q̄ntū poſſibile ē videri. niſi pꝰ totalit̄ ī aq̄ corpore merſus vel aq̄ perfuſus Vn̄ ꝓpt̄ h̄ in citatibꝰ ꝯtinuis vtunt̄ balneis Vbi aūt nō habent̄ balnea. aliquē ſecretū locū p̄paratū hn̄t in domibꝰ ſuis vt ſtati aq̄ pn̄t perfundi an̄q̄ꝫ domū exeāt Nā pollutū q̄mcꝫtſchumup vocāt per qđ notāt imū diciā q̄ mltū execrabil' habet̄ apud eos ¶ Motiua itrinſeca ſtꝫ q̄ ad appetitū ⁊ deſideriū ꝑtinēt Vn̄ p̄mo ocurrit magna ſimplicitas eoꝝ quā hn̄t in edificijs eoꝝ Aliaꝫ em̄ oīo delectacōꝫ hn̄t in edificādis ⁊ ꝯſtruendis edificijs ſiue domibꝰ et licꝫ ſint ditiſſimi in auro ⁊ argēto et in pecunijs. tn̄ om̄eꝫ ſuꝑfluitatē ⁊ curioſitatē ita deteſtant̄. vt pauꝑtatē crederes eos eſſe ꝓfeſſos raro ē domꝰ aliq̄ in ciuitatibꝰ de lapidibꝰ niſi magnoꝝ dn̄oꝝ et eccl'iaꝝ ⁊ balneorū. ſꝫ ſtꝫ ꝯmunit̄ de lingnis ꝯſtructe Miro eciā mō ſcādalizant̄ de criſtianis ꝓpter edificioꝝ ſuꝑfluitatem hȳ q̄ ea vider̄t. cū āt narrat̄ hijs q̄ nō viderūt deteſtant̄ dicentes. putāt ſe illi peſſimi pagani ſꝑ viuere poſſe Deniqꝫ ipi magni dn̄i qn̄ nō fit ꝯuocatio ad capū. in eſtate exeūt ad loca amena ⁊ nō curātes de domibꝰ habitāt in papilionibꝰ. ⁊ inſiſtūt cōtinuis venationibꝰ ⁊ ſolatijs Preterea eſt quedā generatō int̄ eos nō ad aliud niſi ad nutriēda et cuſtodiēda pecora opā dās tenēs modū antiq̄rū patrū ⁊ iſti ſtꝫ īnumerabil' multitudis ita vt diſꝑſi ꝑ totā turciā vix ſufficit eos caꝑe terra p̄ mltitudīe pecoꝝ ⁊ beſtiaꝝ. nō em̄ curāt de domibꝰ vl' edificijs ſꝫ circueūtes terrā ſꝫ ꝯmoditatē q̄m exigūt ipa paſcua ⁊ alie vtilitates pecorū In hieme em̄ ad loca iferiora et calida deſcendūt in eſtate vo ad ſuꝑiora aſcēdūt loca Sūt etiā ditiſſimi ⁊ potētiſſimi in tātuꝫ vt coꝝ vnus cum famila ſua et diuicijs vnū exercituꝫ armare et expedire poſſit et tamen habitant in viliſſimis tentorijs et tugurijs. demonſtrantes ſe non eſſe incolas huiꝰ mūdi ſed peregrinos. et hoc agunt ex quodam inſtinctu naturali q̄đ chriſtiani propter chriſtum et fidem eius facere deberent ex voto ¶ Nunc ſecundo occurrit ſimplicitas quam habent in hoc quod picturas ſeu ſculpturas omnium ymaginum ſic abhorrent et deteſtantur vt chriſtianos q̄ in his tantum delectāt̄ ydolatras et cultores demonum vocēt. et ī veritate eſſe credāt Unde dum eſſem in chijo et ambaſiatoribus turcorum pro recipiendo tributo illuc venientibus introductis in eccleſiam noſtrā volebā perſuadere de imaginibus. neq̄q̄ꝫ acq̇eſcētes ſꝫ om̄ibus rōibus refutatꝫ. h̄ ſolū affirmabāt ꝑſeuerātes obſtiacia ſua Uos idola colitꝫ Ludētes etꝫ ꝓpecunia . quocūq̧ mō vel gn̄e ludendi ita ꝑſequunt᷑ ꝙ inuenti ignominijs afficiūt ꝛ puniūt De illa aūt ſuꝑſtitiōe maxia xp̄ianoꝝ. p̄ſerti in ꝑtib᷒ italie de pingendis ꝛ ſculpēdis armis ſuis ꝛ ſcribendis noib᷒ ſuis ꝛ ſignis in tātū gn̄atio thurcoꝝ eſt aliena vt nec veſtigiū q̇dē int᷑ eos de h̄ valeat exꝑiri nec vtūt ſigill' in lr̄is regalib᷒ ſiue cuiuſcūq̧ alteri⁹. neq̧ aliquo alio ſigno q̄ntūcūq̧ minio. ſꝫ imediate fidē faciūt audito ſolo noīe lr̄am mittentꝫ vl' etꝫ iſpecto ſtilo ſcribentꝫ Oia ḡ talia ꝛ ſimilia que hn̄t notā ſuꝑfluitatꝫ vel ſuꝑſtitōis. ipi vana ꝛ inutilia et nō necc̄ia reputātes abhorrēt. Hec eciā eſt cā ꝙ vſuꝫ cāpanaꝝ neq̄q̄ꝫ admittūt. nec etiā ꝑmittunt vt xp̄iani int᷑ eos ꝯmorātes vtant᷑. De ſimplicitate āt quā hn̄t in ſedēdo q̇d dicā nō eīm ſolū ipi ruſtici vel hoīes plebei. ſꝫ et ōnes pricipes magnates vl' cuiuſcūq̧ dignitatꝫ vl' ꝯditionis exiſtat Ipe quoq̧ imꝑator eoꝝ ſiue ad ꝯmedendū ſiue q̇dcūq̧ aliud faciendū nō req̇rit ſcānū vl' ſedilla vl' q̇dcūq̧ fulcimentuꝫ aliud ad ſedendū ſꝫ mō pueroꝝ. honeſtiſſimo tn̄ ꝛ quadā decētiſſima ꝯpoſitiōe. recūbit ſuꝑ tram. deferēs ipi nat᷑e oib᷒ eq̄liter diſponēti Mēſa eoꝝ vt plurimū eſt facta de coreo cōi attōſo. vl' etiā de coreo ceruino nō attōſo. rotūditatē ꝑferēs q̄tuoꝛ l' quiq̧ palmaꝝ latitudis hn̄s circulos ꝑ circuitū ferreos. q̇b᷒ introducta corrigia ꝑ modū burſe claudit᷑ et aperit᷑ ꝛ portatur Nullus intrat domū vl' eccleſiā vl' aliū locuꝫ in q̄ intēdit ſedere niſi diſcalciatus. vn̄ inhoneſtuꝫ habet᷑ apud eos vt calciat⁹ ſedeat aliq̇s Et vt hoc ꝯpetēti⁹ fiat vtūt᷑ quodā genere planellaruꝫ q̄ ligua eoꝝ bathmag dicit᷑ p̄ſertim femine q̇ faciliter pot deponi ꝛ iteꝝ recipi. et ꝯmuniter in domibus ſiue in eccleſijs locus vbi ſedet᷑ ſtrat⁹ habet᷑ tepatijs laneis vl' carpetis et lūlinis vl' ecc̄ vbi neceſſitas req̇rit hn̄t tabulata a terra ꝓpt humiditatē vl' inmūdiciā locoꝝ. Sꝫ de hoc nō taceā licꝫ cū verecundia dicā quō honeſte ſe habeat extra domū vl' in ꝯſpectū populi ſicut ſolꝫ ꝯtingere in campo ad ſecreta nat᷑e ꝑficienda. vn̄ ipſi vtunt᷑ veſtimētis ꝛ femoralib᷒ multū largꝫ ꝛ lōgis in anteriori ꝑte aꝑtꝫ. et ſic eciā in medio exercit⁹ curuat⁹ ad terram ꝛ reiectis ab intus retroꝛſum veſtimentis prius detractis inferius

Cap tulum vndecimnum de motiuis eorū qui ſemoꝛalibus ſine aliqua nudatione coꝛpis perficit opus nat̄e ita vt vix poſſit deprehēndi vl' ſuſpicari qđ faciat Hoc etꝫ apđ eos multū cauet̃ ne ad faciendū hmōi opꝰ facietenus q̄s ſe vertat ad meridiē quo ip̄i ſe ſolēt ꝓtere oꝛantes., Inſup ſi quis ſtādo ⁊ erectus mō xp̄ianoꝝ vꝛinaret vel mingeret ꝑ heretico vl' excōicato ab om̄ibus iudicaret̃

Capitulum xi. de motiuis nīs que alios attrahūt ⁊ etꝫ ip̄os in ſuo erroꝛe multū ꝯfirmant.

SUnt ⁊ aliqua motiua alia que nō ſolū alios attrahūt ſꝫ etiā in ſuo erroꝛe nō mediocrit̃ ꝯfoꝛtāt ⁊ ꝯfirmant. ſtꝫ q̄tuoꝛ. Primū ē feruoꝛ maximꝰ quē hn̄t ad illiꝰ ſecte defenſiōē et ꝓpugnatōem Vn̄ qn̄ fit ꝯmotio ad ꝯgregandū exercitū· cū tāta ꝓmptitudīe ⁊ celeritate ꝯcurrūt ⁊ cōueniūt vt crederes nō ad bellū ſꝫ ad nuptias īuitari Immo vix pn̄t expectar̃ donec veniat tp̄us exeūdi. ſꝫ et ip̄i ꝑueniūt. ſꝫ et ſi qn̄qꝫ ꝯtigerit eos a bello vocari magno afficiunt̃ tedio Et nō ſolum illi q̇ ſcripti ſtꝫ ſed quaſi plures motu ꝓpꝛio ad hͦ currūt ⁊ feſtināt. ⁊ ꝓpt̃ea nō multū laboꝛat turcus ad ꝯgregādū exercitū ſuū. ſꝫ ſolū miſſis nūcijs ad p̄ſidētes deſignat diē ⁊ tp̄us. ⁊ illi īmediate faciūt p̄conizare in ciuitatibꝫ ⁊ opidis. ⁊ ſic in ſpacio vniꝰ menſis ꝯueniūt in oꝛdīe ſm qꝫ ſcripti ſtꝫ. pedeſtres ſeoꝛſum ab equeſtribꝫ vnuſq̇ſqꝫ cū ſuo p̄ſidente eodē oꝛdīe quo ⁊ in cāpo ſolēt caſtra ponere ⁊ ad pugnā ꝓcedere. Nec etiā vtunt̃ vexillis. ſꝫ ip̄i cāpiductoꝛes ꝓ ſigno hn̄t lanceā altā. ī ſummitate hn̄t dependētes pilos alicꝰ coloꝛꝫ ꝑ qđ om̄es ad eū ꝑtinentes pn̄t eū cognoſcē Et vnuſq̇ſqꝫ eoꝝ vtit̃ vno tympano magno cū fiſtula ad īuocandū ſuos. ⁊ ad ꝯcitandū ⁊ ꝓuocādū qn̄ nccē eſt ad pugnam Et illi vocant̃ czūbaſthi. ⁊ vnicuiqꝫ eoꝝ ſubijciunt̃ centuriōes plꝰ vel minus ſm qꝫ req̇rit exercitꝰ. ⁊ ſtꝫ ad minꝰ q̄tuoꝛ. ad maius decē. ⁊ iſti vocant̃ tſcheribaſchi quoꝝ vnuſq̇ſqꝫ p̄eſt centū equeſtribꝫ qui vocant̃ czingheri. Iſte etꝫ oꝛdo in ſeq̄ſtribꝫ obſ̃uat̃. Cū igit̃ reuertunt̃ de pugna vnuſq̇ſqꝫ ſiue magnus ſiue ꝑuus ſe preſentat regijſtrario qui eſt vnus de magnatibꝫ vt ſi aliquis defuerit loco ſuo aliꝰ ſcribi poſſit Si aūt turcꝰ viderit ꝯ ſe ḡuari bellū. ſtati miſſis nūcijs per totū regnū quartū vl' quītū cum expenſis remanentiū cogit exire. ⁊ iſte exercitus vocat̃

Que alios in errore multum confirmant

eſcheribor et cũ tãto furore ꝑſequunť ⁊ faciũt. vt vnus' ꝓ alio ſe offerat. ⁊ ille q̄ remanet iiuriã ſibi fieri credat. Inſup̲ dicũt ſe felices fore ſi nõ in domo inť lacrimas ⁊ ſputa mulierculaꝝ. ſꝫ in cãpo inter haſtas ⁊ ſagittas hoſtiũ poſſint mori. de eis q̄ ſic moriunť nõ ſolũ non dolẽt ſꝫ eos ſcõs ⁊ victores predicãt ⁊ extollũt. ¶ Ecõm ē victoria eoꝝ ꝯtinua ꝯ̄ xp̄ianos q̄ aliq̄s mlťtũ mouet vt c cm̃ eſt i. viij. c. ſꝫ min⁹ ſapienť vt infra de interp̄tatõe motiuorũ patebit. hoc etiã eos mltũ ꝯfortat et ꝯfirmat in ipa ſecta Vñ victores ſe noiant ⁊ glãť ſic victores toti⁹ mũdi Orãt etiã ꝓ victorib⁹ ſpẽaliter i oĩb₉ ꝯgregatoib₉ ſuis p̄ſerti in ꝯtinuis poſt comeſſionẽ grãꝝ actõibus Supbiũt inſup̲ ⁊ xp̄anos ſeias deſpiciẽdo noiant ⁊ ſe viros eaꝝ Et vt ad h̄ magꝫ ac magꝫ incitenť. añceſſoꝝ victorias deſcribũt decãtant laudãt p̄conizãt ¶ Terciũ eſt eorũ maxia ⁊ ꝯtinua agumẽtatio nõ ſolũ ab his q̄ iuicti at victi adducunť vel qui ſpõte ſe offerũt vt dcm̃ eſt ſup̄ in ca. vij. ſꝫ etiã de his q̄ inter eos generanť Vñ vnuſquiſq̊ eoꝝ ſm legẽ p̄t habere. xij. lebitiĩas vxores: ancillas quot ⁊ quãtuꝫ placꝫ ſine numero ⁊ ꝯputatõe. Et ſm eãdẽ oẽs filij et filie ãcillarũ hñtur eq̄liter p̲ oĩa heredes cũ vxorũ filijs. Vñ mercatores eoꝝ. aut etꝫ alij dñi potentes ⁊ dites in q̄libet ciuitate vbi hñt practicare. habẽt vnã domũ et vxorẽ filios et filias Et p̲ iſtũ mod̃ aliq̄ vſq̊ ad. xij. numerũ p̲ducũt numerũ vxorũ. Pauci tñ iueniũť q̄ duas vxores i vna domo teneãt ꝓpter iurgiũ et inq̄etudinẽ eaꝝ Habet etiã ſm eandeꝫ legẽ libertatẽ recipiendi dimittendi ⁊ nõ tenendi vxorẽ qñ ſibi placet ſine aliq̄ reſpcũ Vñ ligamen matrimonij quod ipi kebni vocant in poteſtate dicũt eſſe ipſius viri ⁊ non vxoris. Et licꝫ p̄t ſoluere ad libitũ. nõ tamen ligare niſi autoritate ipſius ſacerdotis ¶ Quartũ eſt multitudo ad eũ conuertentiũ. non ſolum ſimpliciũ ſed etiã ſapientũ de oĩ genere ⁊ ꝯditione ⁊ dignitate hoim. Vñ religioſis et ſacerdotibus xp̄ianoruꝫ ad eos ꝯuertentibus meliorẽ prouiſionẽ faciũt vt ſint exemplũ ꝯuerſionis aliorũ. vñ vidi quendã fratrẽ ordinis minorũ qui magñm ꝓuiſionẽ de camera regis habebat eo q̄ negauerat Audiui etꝫ de vno fratre p̄dicatorũ renegato qui dũ contra xp̄anos in q̄dam nauigio cũ thurcis tranſiſſet. inſtante fortuna maris. ceteris ereptis nauigijs. ipe mercedẽ ſue ꝑfidie ſubmerſo nauigio ſolo in quo ip̄e erat. eterne ꝑditiōis nō immerito ſuſcipe meruit Turci neminē cogunt fideꝫ ſuā negare. nec multū inſtant de hoc alicui perſuadendo. nec magnā eſtimatōeꝫ faciūt de his ꝙ negant Vnū vidi quendā qui in curia cuiuſdaꝫ magni domini puer litteris deditus et tandem optimus ſacerdos ⁊ plebanꝰ habens vxorem et filios. mortuo domino ſine expreſſione libertatis ab emulis vēditōni cū filijs ſuis expoſitū. nec dimiſſum niſi ſe ad placitū heredū domini ſui liberaſſet

Capitulū. xij. De honeſtate feminarum Turcorum

Hoc autem nunc dicere volo. Si quis credere voluerit ī dictamine recte rationis ſeipſum interroget acſi ipſe mihi teſtis erit ꝙ a veritate vacuum nullatenus eſſe poterit. Si enim in recte rationis iudicio a capite procedit quicquid ī corpore fuerit. quomodo non dicatur procedere a virorum impudicicia vel laſciuia quicquid in moribus vxorum inhoneſtum vel indecens reperitur. cum teſte ſcridtura. vir: mulieris caput eſſe comprobetur. Certe mihi magna admiratio oritur. quando honeſtatem quam vidi in femineo ſexu inter turcos conſidero. et impudiciſſimos ornatus et damnatos mores feminarum inter chriſtianos conſpicio Sed quia hoc quod ibi vidi ita vniuerſaliter in omni loco thurcie veritatem habꝫ vt penitus aliud fieri non viderim in omnibus ciuitatibus ſeu locꝭ que perluſtraui. Hoc autem quod inter chriſtianos video nō ita commune et vniuerſale eſt vt vniuerſali indigeat. reprehenſione. ſed ſolum quorundam non virorum certe. ſed effeminatorum hominum. qui ita in carnalitate ſubmerſam habent rationem. vt nequaqꝫ diſcernere queant quid communi proximorum ſaluti expediat Sed ſolummodo hec intendunt vt ſuis impudiciſſimis cordibus ⁊ oculis ſatiſfaciant in cultu meretricco vxorum ſuarum. Nec etiam propter hoc excuſabiles ſunt quia viris ſuis hic optime placere ſciunt: Nec viris cogūꝭ obedire in hoc quod obeſt ſaluti. ſꝫ qꝛ ſic ꝯmune hꝫ ꝓuerbiū

Capi. xij. de honestate feminarū turcorum

Om̄is mulier fornicatrix. viroꝝ quoq; culpa earū culpā excedit dū eaꝝ effernatā īpudiciciā freno discretōis nō dirigūt O execrāda. imo diabolica īpudicicia que qꝛ nō p̄t singuloꝝ mēbrꝫ se supponere polluendā. ꝯtendit tñ singuloꝝ se ocul' ꝛ affectibꝫ īgerere ꝓstituendā. certe m'lto feliciores ꝯstitute ī lupanaribꝫ latētes istis īpudicissimis femīs. ad ꝑdēdas aīas totā ciuitatez circūeūtibꝫ. sꝫ o mulieꝝ oīm infelicissimū gen⁹. tenes te tenere iura matrimonij q̄ totiēs adulteriū ꝯmittꝭ quotiēs collū tuū ꝛ pect⁹ nudatū : oculos nutātes. faciē placidā. ceruicē erectā capillos defluētes ocul' impudicꝭ īiecisti: Sꝫ o tu vir īpudicissime vxorꝭ nō tue solū sꝫ oīm. O ꝓstibulū sathane q̄ talez foues ꝛ nutris laqueū diaboli. nō existimas te reddituꝝ rōem đ tot mal'. dicente scripta. qui viderit mulierē ad ꝯcupiscendū eā iā mechat⁹ est in corde suo Sꝫ nūc ad id redeam⁹ de q̄ intētio nr̄a Certe viros nō īmerito dixerī ipos turcos qui dū q̄libet eorū xij. vxores habere sibi licere dicit. ī nullā spēalit' eaꝝ amorē suū iordiate trāsfundere oñdit. oībꝫ eq̄liter ad ꝯcipiēde ꝛ nutriende plis ncc̄itatem vtit'. ꝛ dū vnū virū duodecī feīs p̄ferri docet. illi⁹ īfelicissimi generꝭ vilitatē ꝛ creatorꝭ sentētiā q̄ mulieri dixit sub ptāte viri eris ꝯfirmāt. eosq; q̄ femīas sibi dn̄ari patiunt' ꝓpter libidīs ardorē: nō viros sꝫ ruffianos pessīmos ipi⁹q; diaboli adiutores ad ꝑdendas aīas ñ īmerito esse cēsendos ꝓ magna em̄ īfamia reputaret' viro apud eos si vxor sua ī conspectu viroꝝ siue in domo ꝓpria siue extra domū discoopta facie apparere videret'. femīee oꝝ simplicissimo mō vtunt' in vestitu sine nota alicuius curiositatꝭ vel supfluitatꝭ In capite vtūt' mitris suppositis. vel ita vt īuoluta diligent' ꝛ decent' mitra. extremitas veli dependēs remaneat ad dexterā faciei. quā si domū exire vel in domo corā viris. apparere ꝯtigat statī circūducere et totā faciē velare excepis solis ocul' possit. sꝫ h̄ de omibꝫ etꝭ villanis ꝛ simplicioꝛibꝫ dico In ciuitatibꝫ vero magnū nepbas putaret' si vxor alicui⁹ notabilis extra domū nisi tota facie cū subtili serico ita velata. vt ipa alios videre. a nemīe āt facies eius videri possit: exire ꝯptū fuissꝫ. Nūq; audet femīa vbi ē ꝯgregregatio viroꝝ appere ꝛ forū adire. vēdere aliq̄d vl' emere feminā apud eos oīno illicitū est In ecc̄ia maiori locū lōge a viris habēt sepatū ꝛ sic secretū q̄ nemo p̄t introspicere vl' aliq̄ mō itrare. ⁊ illū nō oēs ſʒ ſolū magnorū dn̄orū vxores. ⁊ nūq̄ꝫ amplius niſi in die veneris ad vnicā orōis meridiane horā q̄ apud eos ſolen̄nis ē decʒ aliq̄ mō itrare Collocutio viri cū muliere ī publico ita rara ē vt ſi int̄ eos ad ānū eſſes vix ſemel expiri poſſes Mulierē ſedere cū marito vel eq̄tare ab omīb⁹ habet̄ ꝓ mōſtro Etiā ī domib⁹ ꝓprijs viri cū vxore nunq̄ꝫ in actibus et motib⁹ vel collocutōe minimū indiciū laſciuie vel īhoneſtatꝫ d̄ꝓhendi p̄t. ⁊ tanta eſt maturitas virorū etiā ī domib⁹ ꝓprijs vt timor ⁊ reuerentia ab omī familia eis exhibent̄. p̄ſerti erga vxores rigor nunq̄ꝫ relaxāt. Magni aūt dn̄i q̄r cuʒ vxorib⁹ ſuis ſpeſſe nō p̄nt eunuchos ad cuſtodiā earū deputatos hn̄t q̄ cū ſūma diligentia ita eas cuſtodiūt vt ↄdictōeʒ viri cuiuſcūq̄ꝫ penitus ignorare videant̄ niſi mariti ſui Reliq̄ cauſa breuitatꝫ tranſeo Hoc aūt q̄ī domo patroni mei vltimi (in q̄ ad. xx. ānos fui ↄtinue) a feminis q̄ expt⁹ vidi: longū eſſet enarrare ꝑ ſingula Nihilomin⁹ nō ꝑmittit me tacere oīno opis magnitudo. Naʒ vxor filij q̄ ānis. xx. ī domo eadē trāſegerat. habuit filios ⁊ filias nūq̄ꝫ viſa eſt p̄nte patre mariti apto ore vel diſcoop̄ta facie comediſſe vel locuta fuiſſe Et hūc rigoreʒ reuerentie a p̄ma die q̄ hāc domū itrauerat nūq̄ꝫ relaxauit nec ī poſterū aliq̄n relaxare decet Et iſta eſt oīm vna gn̄alis ↄſuetudo in ſili ſtatu degentiū apud eos. Eſt etiaʒ aliud quod ſtrictiſſime obſeruant. facto de ſpōſatōis pacto int̄ filiū vnius ⁊ filiā alteri⁹. nunq̄ꝫ āplius ſponſus aliquo modo audet parentib⁹ vel ꝓpinq̄s ſponſe colloq̄ vl' apparere vſq̄ꝫ in diem nuptiarū ſʒ declinat ⁊ fugit erubeſcendo p̄ntiam eorū quātuʒ eſt poſſibile: hoc idem obſeruatur ab ipſa ſponſa reſpectu parentū ⁊ propinquorū ſponſi ſui.

Capitulum. xiiij. De motiuis ſuꝑnaturalib⁹ ⁊ ſpūalibus ⁊ p̄mo de ꝓfeſſiōe ⁊ lege turchoꝝ

PRofeſſio ſup̄ quā fundata eſt lex thurchoꝝ eſt iſta Laÿla ha hillalach mehēmet erczullach Hoc vult dicere ſ̄m cōmunē opiōnē exponentiū Deus eſt ver⁹ ⁊ mechometus eſt propheta ei⁹ maior Dimū opiōnū difficultas ī iſto ꝓfeſſiōis modo ↄſiſtit Si eīm ſe vnius dī cultorē eſſe ꝑſuadere potuerit. venenū ſui erroris ſub ſpē pietatꝫ facilit' diffundit. hic eſt lapis offenſio nis ad queʒ multi impingentes in laqueū ꝑditōis aīarū occiderūt Hec eſt illa mola aſinaria q̄ m̄ltoꝝ collis appenſa in baratrū deſpatōis demerſit. Dū eīm ſimplices audiūt eos idola execrari. ⁊ oēm formā vel imaginē ſicut gebenne icendiū refutare ⁊ vnius dei cultū tā ↄſtanť ꝓfiteri ⁊ p̄dicare nō manet ā plius de eis ſuſpitōnis locus. Sʒ ⁊ q̇dā de ſapientibꝫ cāʒ duratōis illi⁹ ſecte ſuꝑ alias ſectas ⁊ hereſes illā dixerūt eſſe q2 idola deteſtanť et vnū deū colit Sʒ h̄ multū īꝓuide dictū videbiť. ſi de reꝓborū duratōe q̇d ſcriptura ↄmemoret diligenť īſpiciat Deus eīm r̄ꝓbos idō patienť expectat vt in die iudicij eos ī plēitudine peccatoꝝ puniat. q̇s aūt hic eū⁹ tollit nec ꝑmittit ex ſentētia agere h̄ vtiq̧ idō facit vt in penis cū eis miti⁹ agať Culpa igiť clementiā expectantis ↄtēnētiū reꝓboꝝ. dū ad infinitū tendit. q̇d agit niſi vt furorē iuſti iudicis ↄtra ſe graſſanť ſine remedio ⁊ ſine ſeuerius in penis vindicē ipa expectet ⁊ recipiat Quō aūt hec ꝓfeſſio inťpretāda ſit in. c. xvij. diceť. q̇d aūt ꝑtineat lex h̄ui⁹ ꝓfeſſionis h̄ videndū eſt ¶ Cōis opīo fere oīʒ turcoꝝ tal' eſt de lege coꝝ dicūt eī p̄mū ꝓphetā magnū cui data fuit lex p̄mit⁹ a dō fuiſſe miſſuʒ. i. moyſes cui datus eſt liber tefrit quē nos pētateucū vocam⁹. ⁊ oēm hoīeʒ q̇ eo tp̄e ipaʒ legē obſuaſſet ſaluatū eſſe Cū aūt ꝑ ſucceſſuʒ tp̄is hūana malicia ⁊ negligētia hāc legē corrupuiſſʒ in hui⁹ p̄uaricatōis remediū elect⁹ eſt ſcd̄us ꝓpheta magn⁹ daūt quē nos dauid dicim⁹ cui dat⁹ eſt lib̄ czabur quē nos pſalteriū vocam⁹. Quo ꝑoris mō ſuato ⁊ corrupto. terci⁹ ꝓpheta magn⁹ ſubiūctus ē Jeſſe. i. Jeſus. cui tercia lex cū libro ingil' quē nos euāgeliū dicim⁹ miſſa eſt. q̄ ſuis tp̄ibꝫ oībꝫ cā ſalutis fuit Ea tādeʒ p̄cedentiū mō euacuata. q̄rtus elect⁹ eſt mechometus q̇ legem cū libro q̇ alcoranus dictus eſt a dō accepit Que (euacuaťʒ oībus añ habitʒ) ſola neceſſitatē ſalutʒ donec alia ſupuenerit plene ⁊ idubitanť ab eis p̄dicať ⁊ dr̄ habere. Hec igiť lex alcorani p̄mo in p̄cepto hʒ vt eis vtriuſq̧ ſex⁹ dū ad ꝑuectā ꝑuenerit etatē extra limites matrionij vitā nō ducat Deide oīes pari diſtinctōe ad orōeʒ ſubijcit' q̇ q̇nq̧ vicibꝫ ī die. q̇nq̧ ad hāc deputatʒ horʒ ⁊ tp̄ibus ꝑficiť. Temp⁹ p̄me orōnis ē ortus ſolis nō ↄputādo horā ſʒ accipiendo temp⁹ groſſo modo eo q̧ ipi nullā artē h̄nt ↄputādi ſʒ ſolū inſtinctu naturali de tp̄e iudicāt Jſta ergo orō p̄ma ꝑ quattuor erker ⁊ duo czalamat ꝑ ficiẜ. Erket eſt geminata inclinatio cum totidem ꝓſtratiōibus czalamat aūt eſt ipſa ſecreta oꝛō quā facit ſedēdo poſt qōlibet erket cū ſalutatōe a dextris ⁊ a ſiniſtrꝫ ⁊ īpreſſiōe pacis q̄m vtraqꝫ manu ī faciē obducēdo facit. Temp⁹ ſcōe oꝛōis ē circa meridiem. que decē erket ⁊ q̄nqꝫ czalamat ꝯtinet Tercia oꝛō in decliātione ſolis tempoꝛe veſpertino fit. ⁊ ipſa octo erket ⁊ quatuoꝛ czalamat habꝫ ⁊c̄. Quarta oꝛō q̄nqꝫ erket ⁊ tria czalamat ꝯtinꝫ temp⁹ circa occaſum ſol' ſibi vendicat. Quinta ⁊ vltima reliquarū pꝛolixioꝛ. xv. erket octo czalamat habet. ⁊ poſt cenā tardiori hoꝛa celebraẜ. Prima oꝛatio coꝝ lingua dagnanias dicitur Secūda oꝛlenanias. Tercia kindinanias Quarta achſamnaniaz. Quinta laczinanias Has hoꝛas vnuſq̄ſqꝫ cū parrochiano ſuo ⁊ in eccl'ia pꝛopꝛia teneẜ oꝛare. niſi legittima cauſa interueniente. tunc aūt in om̄i loco hoc licite facere poteſt In obſuatione tempoꝝ eadē eſt diſpenſatio vt ſcꝫ vno tp̄e ſuppleat qđ alio amiſſuꝫ eſt Die aūt veneris que apud eos celebꝛꝫ eſt attenti⁹ oꝛant. nō tū abſtinēt aut vacāt a quocūqꝫ laboꝛe. In ciuitatib⁹ habeẜ vna ſolēnis ⁊ pꝛīcipalis eccl'ia q̄ enemeſgit diciẜ. ad quā ī die venerꝫ ꝯueniūt. tā ipſe rex quando pn̄s eſt q̄ꝫ alij pꝛincipes ⁊ oꝛatōe meridiana ſolēniter peracta fit p̄dicacio ⁊ elemoſinaruꝫ r̄galiū elargitio De oꝛdie. hōeſtate ⁊ ſilentio quā hn̄t ī eccl'iaꝫ et deuotōe longū foret narrare per ſingula. hoc tū breuiter dico ꝙ quando in eccleſia turcoꝝ eoꝝ ſilentiū. et xp̄ianoꝝ in ſua eccleſia tempoꝛe oꝛōis tumultuꝫ ꝯſidero. magna mihi admiratio generaẜ de tanta oꝛdinis permutatione. vn̄ ſcꝫ illis ī tāta deuotio ⁊ in iſtis tanta indeuotio eſſe p̄t cū tamē contrariū eſſe deberet cū ⁊ ratio ipſa req̄rit. Habēt ⁊ īquiſitoꝛes qui accuſatos de omiſſione oꝛatōis multis afficiūt ignominijs. circūducūt enim eos tabulā cū caudis vulpinis collo appendētes. ⁊ nō ſine taxa pecunie dimittūt. maxime ſi hanc oꝛationis negligenciaꝫ in. xl. coꝝ admiſerit. habent eīm triplicē lotionē qua ſe ad oꝛationē pꝛeparant. pꝛima eſt perfuſio totius coꝛpoꝛis cū aqua ita diligēter vt non remaneat locus quātus eſt punctus vnius acus ītactus ab aqua. alioq̄n inualida eſſet lotio iſta Et ꝓpter hoc ſolent frequenter et diligentiſſime radere pilos in om̄i parte coꝛpoꝛis excepta barba in viris ⁊ capite in mulieribus. quoꝝ pilos młto ſtudio lauant. et cū pectinibus frequenter diſcriminant vt aq̄ pnectrare poſſit. Incidunt diligentiſſime inſup vngues manuum et pedum. Et propter hanc eandem cauſaz reor eos vti circumciſione. vt inferius dicetur in capitulo.xxi. hec lotio vt ſupra dictum eſt in ca.x. poſt quantumcunq̃ pollutionis maculam neceſſaria eſt. et vocatur zcoagigrmeg. ſecunda lotio vocatur tachriat. τ eſt neceſſaria quandocunq̃ opus nature exercetur. vel etiā aliquid ventoſitatis emittit̃. tunc eñ in aliquo loco ſecreto pudenda et poſteriora abluenda ſunt Tercia lotio vocat̃ aptā vel abdas. et eſt neceſſaria in quinq̃ ſenſuum organis. incipiendo a manibus quibus lotis cū brachijs vſq̃ ad cubituz procedit ad os et nares· deinde abluta tota facie cum oculis tranſit ad aures. et manu cum aqua ſuperducto capite diſcendit ad pedes. τ cruribus vſq̃ ad tibias ablutis perficitur Hanc lotionē in omni loco licitum ē peragere. τ nō eſt necēm vt precedat vnāquāq̃ orationem. niſi forte aliqua īmundicia. hoc exigente. Si aūt poſt primā orationem poterit caueri omnis īmundicia. eadem die ad omnes oratiōes non req̃rit̃ alia lotio. aliqui tamen pro deuotione τ pro maiori cautela eā frequentare ſolent Habent τ vnam lunationem inter duodeciz lunationes anni communis in qua ieiunant. τ quia annus ſolaris non concordat in menſibus cum āno lunari ſiue ēboliſmo τ ipi hanc ꝯputationez ignorantes ꝯputant duodecim lunationes pro anno ideo menſis ieiunij eorum nunc in hieme. nunc in eſtate contingit. In ipſo autem ieiunij die abſtinent ab omni genere cibi τ potus. In nocte autem omni genere ciborum τ quotiens placet vtuntur

Habent τ vnum paſcha in fine ieiunij in quo viſitant memorias mortuorum ſuorū ibidem orantes. τ que ſecū portauerūt comedentes τ inuicem oſculantes dicunt baaram glutiozong. hoc eſt veniat tibi bonū paſcha. τ hec omnia obſeruant in ſecundo paſchate. quod in ſexageſima die poſt primum celebrant eo q̄ tunc vel in ipſo die peregrini eoruz in mekije celebrant. et peragunt ritum peregrinationis ſue. Nam magna multitudo de ſecta illa. non ſolum de genere thurcorum. ſed etiam de omni generatione que illi ſecte deſeruit. ſcilicet Arabes Saraceni et Tartari qui ānuatī viſitant memoriā et ſepulchrū Mechometi. in loco qui ab eis in eorum ydeomate mechije nominatur et ē vltra hierl'm ad.lx. dietas Et ñ pñt trāſire niſi cū cāel'eo q̄ arenoſa ⁊ aridiſſimaeſt via illa. Uñ ſoldan⁹ hꝫ ad h̄ p̄paratos camelos ꝓ peregrinis ducēdis. habent̄ aūt xp̄iani ꝑegrini q̄ ſepulchꝛū Machometi viſitauerit in magna reuerētia ⁊ reputatōe. ⁊ vocant̄ hatſchilat ⁊ vtunt̄ m̄ltis ꝑuilegijs. Unde ⁊ ī iudicio vni⁹ coꝝ teſtioniū ꝓ tribꝫ alioꝝ teſtionijs acceptat̄. ⁊ ꝓ eis ſpecialis fit orō ſicut ꝓ victoribꝫ Et ꝓpter eos duo habent̄ gnā hoſpitaliorū in oī loco. vnū in vijs ⁊ aliud in ciuitatibꝫ. h̄ qđ in vijs vocat̄ czeuuēczcreij. ⁊ eſt edificatio magna in locꝭ vbi nō īueniunt̄ habitatores ſufficiētes ad ſuſcipiendū viatores ⁊ ꝑegrinos Hoc qđ in ciuitatibꝫ eſt vocat̄ ymarat q̄ ſtꝫ eccleſie edificate magne a regibꝫ ⁊ prīcipib⁹ ⁊ dotate multꝭ poſſeſſiōibꝫ ita vt oī die p̄t fieri bina refectio aducientiū. ⁊ p̄mo ꝑegriorū. ſcđo ſtudentiū ad hoc ſcriptorū q̄bꝫ refectꝭ ſi q̄d ſuꝑfuerit oībus in different diſtribuit̄ Et h̄ quotidie tꝑe prādij ⁊ tꝑe cene Sacdotes aūt et ſtudentes q̄bi ſcripti habent̄ ꝓ refectōe obligant̄ ſbi ꝑagere ſpēale officiuꝫ ꝓ aīa illi⁹ q̄ hoc fundauit ⁊ inſtituit. Hñt inſuꝑ gymnaſia magna ⁊ multa in q̄bꝫ docent̄ q̄daꝫ leges ciuiles edite a regib⁹ ꝓ gubernādo regno. in q̄bus q̄ magis ꝓficiūt ꝓmouent̄ ad beneficia ad iudicandū ⁊ regendū ꝑpl'm. et hñt duplicē gradū. miores q̄ minetſchuz vocant̄. maiores ꝟo muderis Min⁹ docti vocant̄ tamſimā q̄bus ſufficit vt alcoranū bene ſciāt ⁊ cerimonias q̄ ad orōem ⁊ cultū legꝭ ꝑtinēt. ⁊ ſm h̄ habent̄ ꝓuiſiones coꝝ. niſi em̄ ſint iudices vl' regiſtrarij vel iuriſcōſulti q̄ caliſe dicunt̄ q̄ ſibi vacare nō pñt. nō hñtur alie ꝓuiſiōes niſi ꝙ ſint liberi ⁊ exempti a ſ̄uitute ⁊ onerib⁹ cōis ꝑpli Sacerdotes em̄ non habēt occupatōem circa curā aīaꝝ in audientia ꝯfeſſionū ⁊ miniſtratōe ſacramentorū. et viſitatione īfirmoꝝ vel ſepulturā mortuorū. nec habēt magnā curam eccīarū cū reliquijs ⁊ paramentꝭ. et ſacrorū vaſorū ⁊ altariū đ q̄bus oībus nihil habet̄ apđ eos. nō em̄ pñt pollui eccl'ie eorū vel ꝑdere ſcītatē quā nō ſtꝫ ꝯſecute. nullā eī differentiā ſacerdotes eoꝝ a cōi ꝑpl'o. nec eccīe eoꝝ a domibꝫ cōībus hñt. Orōnū numerū pñt ſacerdotes vt alij ſine omiſſiōe laborꝭ īplere nō eī vacāt meditatōibus vl' ſtudijs lr̄aꝝ. ſꝫ ſolatio vxoris ⁊ cōis familie. iumētoꝝ ⁊ poſſeſſionū. mercācie ⁊ vſure locis ⁊ venatōibus. auibus ⁊ canib⁹ venatorijs de q̄bꝫ oībus ⁊ ſilibus nihil ē eis illicitū nec ꝓhibitū. q̄lis em̄ lex tales et ſacerdotes. ⁊ qual'

em̄ lex. tales et ſacerdotes .et qualis cultus tales miniſtri De
his que dicenda eſſent excederent menſuraꝫ calami ⁊ carte .ſꝫ
hec breuiſſime perſtrinxi vt da rem occaſionē reliqua inquire-
di ⁊ diligentius perſcrutandi. pudet em̄ ⁊ tedet me me dicere
que de hoc vidi et audiui in particulari.

Capitulū decimūquartum

De motiuis ſupernaturalibus et religioſis

SAnctus Auguſtin⁹ de ciuitate dei li.xx.c.xix. de ſignis
et ꝓdigijs mendacib⁹ loq̄ns dt ꝙ ſigna ⁊ ꝓdigia duob⁹
mōis dicūt mēdacia Uno mō qꝛ decipiūt ſenſus hoim̄ ꝟtute
⁊ arte diabolica vt credat̄ fieri qḋ in ꝟitate nō fit vt ſiꝫ fātaſma
Scḋo mō qꝛ trahūt credentes ad mendaciū. vt.ſ. credāt fieri
ꝟtute diuina qḋ diabolus facit' vel vt credētes ſibi fieri ꝓ ſalute
qḋ ad dānatōem fieri ūſtat Un̄ ꝙ ignis deſcendit de celo ⁊ ꝯ
buſſit familiā ipi⁹ iob. nō erat mendaciū licꝫ fieret opatōe dia
bolica deo ꝑmittente Iſtiꝫ igit̄ modō credendū ē vnicuiqꝫ fideli
ꝓdigia ⁊ ſigna inumerabilia mēdacit̄ fieri ꝑ religioſos ipoꝝ
thurcoꝝ. tā in vita corū q̄ꝫ etꝫ p⁹ mortē. nā tāta eſt potētia dia
boli i eis vt poti⁹ videant̄ diaboli icarnati q̄ꝫ hoīes. ſm ei drāꝫ
quā hn̄t in habitu exteriori. latet etiā ipa diabolica ꝟtus i eis
q̄da em̄ in eis ꝑferūt maximā patientiā. ⁊ iſti exteri⁹ nō portāt
aliquem habitum. ſꝫ nudi icedūt. ſolum coopientes virilia. Et
i iſta ſpē religiōis iueniunt̄ aliq̄ tāte ꝑfectōis vt q̄ſi ipaſſibiles
ſint. vt nihil exterioꝝ ipreſſiōis ſentire valeāt. nā i maxis frigo
rib⁹ hyemis ipi nudato toto corpore icedūt. ⁊ nō ſentiūt. ⁊ hoc
ſilr̄ in caloribꝫ eſtatꝫ Iſti ſue ꝓbatōis rōes ⁊ patiētie ꝟitatē oſt
dūt i varijs ſtigmatib⁹ ꝯbuſtionū ⁊ cicatricib⁹ iciſionū corꝑm
ſuoꝝ, nā ſi q̄s ꝓbar̄ voluerit fcit ſibi appōere ignē vl' icidere car
nē cū gladio, q̄ oīa tātū ſentit ac ſi lapidi ignē appōeres l' lignū
gladio incideres Alij ex eis magnā ꝑferūt ꝟtutē abſtinētie: de
illis dicebat̄ ꝙ ad tātā ꝑfectōem ꝑueniūt aliq̄ vt rariſſiē cibuꝫ
⁊ potū ſumāt. aliq̄ aūt ⁊ magꝫ ꝑfecte ſine oī potu ⁊ cibo corꝑa
li viuūt Alij magnā paupꝑtatē hn̄t ita vt oīno nihil ḋ terrenis
cogitātes neqꝫ curātes dicant̄. nec in craſtinū aliq̄d retinētes.
Alij ꝑpetuū ſilentiū tenēt. ⁊ muroꝝ noīe czarmurlar nūcupati
nullā cū hoīb⁹ ꝯuerſatiōeꝫ agūt. ne ad loq̄ndū ꝓuocent̄. q̄rū

vnū videre potui nō ſine admiratōe Alij viſiōibꝫ alij reuelatōibꝫ varijs ſtꝫ donati. alij rapt⁹. alij extaſes ſupnaťales hñt. Et ſm̄ hoc nullus eſt inter eos q̄ nō ſeq̄tur aliq̄d expientie ſpūalꝭ ꝑ q̄d p̄t haberi certa ꝯiectura ꝛ euidēs indiciū ꝙ ſit de nūero ꝛ ordīe dermiſchler. h̄ enī eſt nomē oīm ī tali ſtatu degentiū. Et ſm̄ ꝟitatē ipaꝝ expientiaꝝ ſpūaliū vl' ſupnaťaliū. etiā differūt in habitu ꝛ ī mō viuendi. nā vnuſq̄ſq; portat ſignū ſue ꝓfeſſio⁹ Si enī viderꝫ aliquē in capite deferre pennas denotat eū meditatōibꝫ ꝛ reuelatōib⁹ deditū eſſe Si portat habitū ꝯſutū varioꝝ coloꝝ pecijs. ſignificat paupťatē. Illi q̄ in aures portāt. in auribꝫ ſignificat ſe obedientes eſſe in ſpiritu propter raptus frequentiam. Portantes cathenas in collo vel in brachijs denotat violentiam vel vehementiā quam habent in extaſi De patientibus ſuperius dictum eſt q̄ nudi ābulant et ſic de alijs multis Varios etiam modos tenent viuendi. Illi enim qui minus impediti ſtꝫ in ſpiritualibus ſcilicet in raptibus ꝛ alijs communem vitam ducunt ꝛ habitant inter homines. alij ꝟo ſeorſum habitant congregati per modum ville. alij etiam ſolitarij in nemoribus ꝛ ſolitudinibus vitam ducunt. alij in ciuitatibus hoſpitalitatem exercentes quorū domus tekije vocant Recipiūt hoſpites ſaltem ad quieſcenduꝫ ſi non habent vnde reficiāt. alij ex mendacitate cōtinua viuunt. alij in ciuitatibus portātes aquam cuꝫ vtrib⁹ de meliori aqua que ibi reperitur et circumeūtes ciuitatē omībus prebent ad bibendū recenteꝫ aq̄m ꝛ nihil mercedis petūt. ſed ſolū ſponte oblatū recipiunt Alij habitantes circa ſepulchra noīatorū ſanctorū ꝛ cuſtodientes ꝛ deuotis oblationibus populi viuentes Utrū aūt oēs vxores habeāt ꝑcipe nō potui eo maxīe qꝛ de lege turcoꝝ que h̄ p̄cipit. ipi nō curāt propť opinionē iporuꝫ ab alijs differenteꝫ de quo infra dicetˀ capitulo. xx. Nō ei oſeruāt alias cerimōias legis in orōibus ꝛ lotionibus ꝛ alijs ſimilibus. Ea propť etꝫ quia ſi fora. aliaruꝫ virtutuꝫ in eis ſupernaťaliter exercetur vt dictum eſt. credendum eſt ꝙ etiam prodigium continentie nō debꝫ deeſſe. Nā illud magnū portentū de quo magnus inter eos eſt rumor. ꝛ dicitˀ plures conceptos eſſe ꝛ natos ſine virili ſemine. qui nefesogli dicuntur. de quibus etiam in ſequenti capitulo fit mentio. Credendum eſt fieri per feminas non cor

ruptas carnali corruptōe. pōt tñ eē ꝙ ip̄e mr̄es taliū ſint vxo
res religioſoꝝ. ⁊ ꝓpter ꝓdigiū ꝯtinētie eoꝝ naſcant̄ eis filij mō
nō natali ſꝫ mō alio diabolice diſpenſatōis hoib⁹ occulto. Un̄
ꝓpt hoc ipis turcis nō videt̄ inſolitū q̄nod xp̄iani dicunt imo
ipimet dicūt ⁊ ꝯfitent̄ xp̄m ex maria ꝯceptuꝫ et natū ſine hūa
noſemie. quōcūqꜫ hoc fiat. licꝫ ſit inſolitū ⁊ mirābile auditu nō
tamē ipoſſibile videbit̄ diabolice potētie ſi cetera ei⁹ opa iſpi
ciant. q in eis ⁊ ꝑ eos operat̄ Agūt ipi religioſi eoꝝ q̄ſdā feſtiui
tates vl' ꝓpter vota ꝓpli eis oblata. vel ꝓpt ꝑdeceſſoꝝ mēorias
vel etiā propter cōeꝫ ꝓpli necitatē ſcꝫ ꝑ pluuia ipetrāda vl' ſere
nitate ⁊ hmōi. tūc ꝯueniūt ⁊ ꝯgregant̄ oēs q ſt̄ in locis ꝓpin
quorib⁹. ⁊ fit ꝑmo oīm cōis refectio. occidūt eñi aīalia ſi hn̄t. ſi n̄
habēt faciūt de legumibus vl' riſo ſm̄ facultatē ſuā cibaria q̄li
a pn̄t. ⁊ ꝯpleta r̄fectōe. ille q ꝑmus ē inter eos accepto tympāo
fcit modulatōeꝫ. ſurgētes ceteri ꝑ ordinē icipiūt ludere. vocat̄
aūt feſtiuitas eorū machia, ac ludus czamach q fit q̄dā toci⁹
corpis regulata ⁊ bene modificata agitatōe cū honeſtis et dig
nis et valde decentibus oīm mēbroꝝ motib⁹ ſm̄ modulatiōm
mēſure inſtrumēti muſici. ad hoc ꝯuenient aptate, et in fine per
modū ꝟtiginis q̄dam motu velociſſimo circulariter rotatione
vl' reuolutiōe. in quo tota vis ipius ludi ꝯſiſtit. nā feruentiores
eoꝝ in tāta velocitate reuoluūtur vt nō pn̄t vꝝ ſit homo vel
ſtatua diſcerni ab intuētibus. ⁊ oſtendūt ſe in hoc q̄ſi ſupnat̄a
lem agilitatē corꝑalem habere Et licꝫ aliqs poſſet eos imitari
in ceteris ipius ludi geſtibus. in iſto tñ reuolutionis actu nēo
eos q̄ntūcumqꜫ apt⁹ ⁊ agilis fuerit pōt aliq̄ten⁹ imitari Poſt
q̄ꝫ igit̄ ſinguli luſerunt. ſurgūt oēs ſimul, et ꝯfuſo ordine ludūt
emittētes q̄ſdaꝫ impcationis voces, ꝑ ſalute eorū qui eis vota
ſua vel elemoſynas largiti ſt̄ Utunt̄ etiꝫ qbuſdā cerimōialib⁹ a
ꝑdeceſſorib⁹ ſuis ſibi traditꝫ. q eos dū in raptu vl' in extaſi erāt
in ſpiritu locuti ſt̄. q ſuauis ſunt facūdie ⁊ rithmatice plati ⁊ fa
cilit̄ mēte retinent̄. ⁊ ſm̄ materiā de qua tractāt vl' longiores vl'
breuiores exiſtūt Aliq eñi ſex ꝟſus. alij octo vel decē, alij plus
alij minus ꝯtinent Et trahūt oēs cerimonias legꝫ turcorū et
ritus ad ſenſuꝫ ſpiritualē quorū ego magnā habui copiaꝫ tam
in ſcriptꝫ q̄ꝫ mente et delectabar in eis eo ꝙ magis chriſtianaꝫ
religionē confirmāt q̄ꝫ thurcoruꝫ Unde ſacerdotes eorū non

accipiūt eos ad auctoritatē dicentes illos q̇ eis dixerūt nō intellexiſſe q̇d diceret. qꝛ in raptu vel extaſi poſiti ⁊ extra ſenſum ↄſtituti erāt dū eis diceret. Dū igr̄ ipi r̄ligioſi ſtꝫ iter hoīes vn⁹q̇ſqꝫ ſue pfectōis vl' pfeſſiōis ſignū oſ̄dere conat̄. ⁊ int̄ ceťos act⁹ ſue oſ̄ſiōis n̄llus eſt tā ꝓuocatiu⁹ deuotōis vl' feruoꝛꝫ. ſicꝫ ipſe ludus eorū ſupra dict⁹ nec carꝫ myſterio. nā ⁊ ſci ꝓphe antiq̇t⁹ hmōi ludis vtebant̄ i ſuis feſtiuis officijs. ſic̄ habet̄ ď dauid q̄ ludebat an̄ arcā dn̄i. ⁊ de m̄ltis alijs veteris teſtamenti. Dū ei q̇daꝫ eoꝝ in domo nr̄a hoſpitaret̄ p⁹ cenā ſurrexit ⁊ precipit̄ ſe ⁊ icepit ludere. ⁊ dū ſe reuolueret audiebāt̄ q̄dā voces ex ipo ſonātes ita q̄ om̄es q̇ in domo erāt attōiti ex āmiratōe vix poterāt a lachrimis ↄtinere. Alia vice q̇dā eoꝝ dū cēmus in cena repēte raptū icurrit: ⁊ totaliter extra ſe vſu oīm ſenſuū deſtitut⁹ q̄ſi mortu⁹ ſedebat. nl' mouebat̄ vl' ſentiebat. ſepi⁹ āt apud eos hoſpitātes de ħmōibꝫ ſup̄ dictꝫ ↄſolatōem pbebāt audientibꝫ. Sūt em̄ tāte exēplaritatis in oibꝫ eoꝝ dcis ⁊ factꝫ. i moribꝫ ⁊ motibꝫ. tantā p̄ferentes religiōis oſtēſiōem. vt nō hoīes ſꝫ āgeli videant̄ eē. nā i facie eorū q̄ndā ſpūal' rep̄ntatōis notā hn̄t vt ſi nūq̄ꝫ āpli⁹ vidiſſes eū. q̄ ſoli⁹ vultus ītuitōe eū ſtatī cog̃ſcere poſſes. Sꝫ qꝛ ſatꝫ de exteriori appentia eoꝝ locuti ſum⁹. Nūc vltio videam⁹ ſi poſſum⁹ fruct⁹ p q̄s eē cog̃ſcendos tales iteri⁹ ſaluator ďt Math. vij ſi q̇s em̄ voluerit dcā eoꝝ ⁊ facta ꝑuati et i pticulari pſcrutari tātā in eis īueniet ābitōem ꝓprie reputatōis. ⁊ tātū ſpūal' ſupbie venenū vt h̄ q° ď. ďr āgelū ſathāe ſe trāſformare i angelū lucis ꝓprie de ipis pt intelligi. Nā ipi dicunt ſe pre ceteris a dō electos. ⁊ q̄ſi aicos dei ſe ab oībus debere honorari. dicūt ſe grāꝫ dei ſpēalit̄ ab alijs ⁊ pre alijs ↄſecutā: ita vt nemo poſſit ſaluari niſi mediāte grā eoꝝ. ⁊ ꝓpt̄ h̄ dicūt vota et elemoſynas toti⁹ pp̄li debere ſibi. vn̄ ſi etꝫ eos aliq̇s i modico offenderit ſtatī vindicādo indignatōem dei ſibi ipꝛecant̄. Quidā em̄ eoꝝ dū ad hoſpitandū veniſſꝫ i domū cuiuſdā diuitꝫ in ptibꝫ ill' vbi ego erā nō longe diſtās a villa nr̄a erat dom⁹ eiuſdē diuitꝫ. q̇ dū circa pecora occupat⁹ cū familia qꝛ tp̄s erat pluuiale nō attendiſſet hoſpiti ſ̄m volūtatē eius. Ille imediate de domo exiēs vociferādo ⁊ ipꝛecādo eis idignatōem dei receſſit. Eodē āno in tātū vindicta dei ſecuta eſt vt i domo illa nec de hoībꝫ nec de pecoribꝫ aliq̇d remāſerit q̇n oīa iterierūt. ⁊ hoc de multis alĳs audiui factū. vñ multū cauet̃ ab oībus ne ī aliq̄ offendant̃ Fideliter igr̃ ꝯſiderādo. iſte nō ſtꝫ ꝯditōes amicorū dei q̇ vult oēs hoīes ſaluos fieri. ſꝫ ipſius diaboli q̇ nō q̄rit niſi ꝑdere De hac āt materia adhuc aliq̄ ſuꝫ dicturus. ī ſequenti capitulo. hoc ſolū addere volo ꝙ om̄eꝫ maliciā ꝛ verſutiā diabolice fraudis. oēm deniqꝫ neq̄cia artꝫ ei⁹ ad ꝑdendas aīas pleniſſime in iſtis reprobis reperiri nullatenus dubito.

Capitulū xv.

De motiuis ſupnaẗalibus. ꝓdigĳs. ſignis ꝛ mendacibus.

Inter ceteros hui⁹ ſecte. q̇ poſt mortē ſignis. et ꝓdigĳs et mendacib⁹ claruerūt. ꝛ adhuc quotidie claret eſt vn⁹ principalis q̇ magne reputatōis ꝛ veneratōis habet̃ ī tota thurcia cui nomē Sedichaſi qđ iterpretat̃ ſctūs victor vel victorioſus inter ſctōs cuius ſepulchrū ſacrū ē inter fines othmani ꝛ charamāi et lꝫ iſti duo frequent̃ iter ſe diſcordias habeāt ꝛ vn⁹ īuadat terras alteri⁹. nemo tñ eſt auſus aliq̄n appinq̄re ſepulchro ei⁹ vel terris ei ꝓpinq̄s aliq̄d mali inferre. qꝛ ſicut ſepe exꝑtū ē q̇ auſi fuerūt facere h̄. magnā in eos ſecutā eius vltiōeꝫ fuiſſe. Et illa ē iteer eos oīm cōis opīo nūqꝫ aliquē fraudatū deſiderio ſuo De his q̇ īplorāt eius auxiliū n q̄cunqꝫ neceſſitate. ꝓmaxīe āt in bellorū factis ꝛ negocĳs ꝑliorū. ꝛ h̄ ꝓbat magna multitudo votoꝝ in oī gn̄e aīaliū ꝛ aliaꝝ rerū ꝛ pecuniarū q̄ ānuatiꝫ a rḡe et ꝑncipib⁹ ꝛ toti⁹ vulgi cōiter ad ei⁹ ſepulchꝝ deferūtur. maxima nanqꝫ fama et eſtimatio habet̃ de eo non ſoluꝫ iter thurcos ſꝫ etiā in om̄ibus huius ſecte nationib⁹. De his āt ſignis ꝛ ꝓdigĳs hoc dicere volo ꝙ maior celebritas habet̃ de eo iter om̄es machometiſtas q̄ꝫ habeat̃ de ſctō Anthonio iter xp̄ianos Et eſt alius vocatus Harſchipetrech q̇ interꝑtat̃ quaſi adiutoriū peregrīationis qui etiā multū inuocat̃ ꝛ venerat̃ maxime a peregrinis qui eius auxiliū frequenter experiri dicunt̃ Alius dicit̃ Aſcikpaſſa q̇ ab amore nomen habꝫ. et đr quaſi patron⁹ amoris qui in matrimonio exn̄tib⁹ ſicut in partus ꝑiculo vel hūde plis deſiderio vl' diſcordātibus marito cū vxore ꝛ ꝑlib⁹ talib⁹ necītatib⁹ opē ferre đr Ali⁹ van paſſa diſcordātib⁹ ꝓcinium ꝯcordie ꝯfert. de q̄ dicebat̃ ꝙ q̄rentib⁹ ſe nūc iuuenis nūc ſenex appebat Schevch paſſa ꝯturbatꝫ ꝛ tribulatꝫ ſolatio eē ſolꝫ In illis āt ꝑtib⁹ vbi ſteti m̄lti fuerūt oliꝫ q̇ ꝓ ſctīs habebāt̃ quorū

motiua turchorum aũ ferẽtia xp̄iano fidem

SI aũt aliquis mihi diceret q̄d te mouit vt de fide xp̄i dubitares ꝛ forte negaſſes niſi mi̅ſcordia dī te ꝯſuaſſʒ Breuiter rñdendo ad hiſtoriã mee infelicitatꝫ quã ĩ ꝓlogo narrare ĩcepi ea q̄ huic q̄oni ꝯgruere videnꝭ adiũgereʒ. nã a p̄mis meis ēptoribꝫ me drenopoliʒ emptũ mercatores vltra marini ĩ q̄dã ciuitate q̄ burgama vocaꝭ cuidã villano vendiderũt cuiꝰ mihi crudelitas ad h̄ ꝓfuit vt celeriꝰ agerē ꝓ libertate ꝯſeq̄nda. horrorē illiꝰ ſecte mihi ĩducens ꝛ in fide xp̄i me ꝯſolidãs. licet lõge me abductũ ꝯſpicerē nihilominꝰ de dei adiutorio ñ deſperãs fugã ĩire nõ diſtuli. Cũ igiꝭ pꝰ p̄mã fugã mihi ĩuēto ꝛ ad domũ r̄ducto. furorē ꝯceptũ r̄p̄mēs pepciſſet mĩando . ſi 2° fugerē duplicis vindicte me expectare rigorē. me q̄ magꝫ mori q̄ȝ viuere obtabã nõ ſolũ nõ terruit ſʒ etiã ad ſc̄dam fugã citiꝰ agendã ꝓuocauit. de his ãt q̄ mihi pꝰ fugã ſc̄daʒ fecerit h̄ ſolũ dico ꝙ nõ ſolũ ea q̄ minatꝰ fuerat ꝑfecit. ſʒ om̄ia q̄ citra mortē fieri p̄nt ſine aliq̄ miſicordia ꝑegit crudeliter. nec a vinculꝭ abſoluiſſʒ me niſi due ſorores eiꝰ carnales ꝓ me ĩteruenissent fideq̄ȝ iuſſiſſent me ãplius nõ fugiturũ Decom̄ia ꝯtinēs nec iã dubiꝰ de crudeliſſima morte. ſi pꝰ terciã fugã me repiſſent nõ lõge poſt cuidã de mercatoribꝫ ſimulatꝫ. de q̄bus mentõem feci ſuperiꝰ me ſponte tradidi. q̄ me de ipo liberatũ ĩ ſpacio q̄tuor menſiũ de loco ad locũ tribꝫ vendidit vicibꝫ. ꝛ tãdeʒ in locis remotiſſimis dimiſit

Preterea ĩ iſto medio q̄nq̄ȝ ãni tranſierũt. Dũ igiꝭ oēs modos fugiendi cũ maxis periculꝭ ꝛ ĩmenſꝭ laboribꝫ ꝓbaſſeʒ poſt vltiaʒ fugã q̄ erat octaua ĩ ordĩe fugarũ quã feci ĩ domo vltimi dm̄ q̄ſi oĩ ſpe libertatꝫ fruſtratꝰ. ꝛ a deo derelictꝰ cepi ĩtra me cogitare et fatigatꝰ atq̄ȝ fractꝰ qͦdãmõ in aĩo heſitare ꝛ dicere. vere ſi deo placuiſſʒ illa religio quã hactenꝰ tenuiſti. vtiq̄ȝ te nõ dereliquiſſʒ iſto mõ ſʒ auxilio tibi fuiſſʒ vt liberatꝰ ad eã ꝯuerti potuiſſes Sʒ q2 oēʒ liberãdi viã tibi obſtruxit. forte magꝫ ſibi placʒ vt illa derelicta illi ſecte adhereas et in ea ſaluus fias. Et extũc neglectꝫ oꝛoibus ꝛ pſalmis quos mihi ibi ſcripſerã ꝛ frequentauerã. inecpi addiſcere oꝛ̃oes et cerimonias eorũ ꝛ frequentare diligenter q̄ntuʒ potui ꝛ quãtuʒ ꝑmiſit onꝰ ꝯuitutꝫ. ꝛ hoc magꝫ nocte ꝛ occulte q̄ȝ de die Cepiq̄ȝ inꝭ cetera doctrinas religioſorũ (de q̄bus ſuperiꝰ menſionē feci) diligentiꝰ ruminare. q̄ cerionias ꝛ legꝫ ritũ ad ſenſuʒ ſp̄ualē trahũt. et qͦdãmõ religionem motiua turchorum auferētia xp̄iano fidem

xp̄i ap̄pbant ꝛ ꝯfirmāt. Frequēs igit̄ illaꝝ rūiatio. tandē elap⁹ in hac mea fluctuatōe ſex vel ſeptē menſibꝫ: ſubito vna dieꝝ dn̄o auxiliāte mentē meā mutaui. ita vt dimiſſis oībus ſecte illi⁹ ritibus icepi p̄ſtinas orōnes meas reſumere. ꝛ fidez catholicā q̄ſi ꝑditā ꝛ recuperatā dragmā fortius amare et ꝯſtātius tenere et diligētius q̄ꝫ p̄us fecerā cuſtodire Jllos igit̄ xv. ānos quos ibi poſtea trāſegi vſqꝫ ad libertatē ita firmatus ꝑmāſi. vt nullū motiuū ſiue iterius ſiue exteri⁹ me ꝑturbare potuit. oīa em̄ q̄ p⁹ h̄ audiebā vl' videbā nihil aliō q̄ꝫ deliramēta ꝛ illuſiōes diaboli iterp̄tatus ſuꝫ De iſta igit̄ modica fluctuatōe in tantū ꝓfeci vt ſi centū ānis iter eos manere debuiſſez nullatenus mot⁹ fuiſſez. nec de religiōe xp̄iana aliq̄d dubij admiſiſſez. auxiliāte diuina clemētia Ex h̄ igit̄ exemplo vnuſq̄ſqꝫ ꝑpendere p̄t ꝯcluſiōꝫ nr̄e queſtiōis. q̄ꝛ oīa motiā p̄nt aīm fidel' xp̄iani deo ad ꝓfectuꝫ ſuū hoc ꝑmittēte aliq̄liter ꝑturbare. A fide āt xp̄i auertere nullatenus p̄nt. nec ſpē ſalutꝫ adimere. mea eñ turbatio nō fuit ꝓpt̄ deſꝑatōem ſalutꝫ ſꝫ libertatꝫ. Credebā em̄ deo placere vt legez illā tāq̄ꝫ remediū ſalutꝫ āplecterē. et q̄ ab alia me ſeꝑauit. ꝛ iō q̄ꝛ illā dimiſi icep aliā amplecti. ꝛ in ea ſalutē inq̄rere Nō ſic ipij renegati nō ſic faciūt. nō em̄ alicuius motiui ſeducti fallacia. ſꝫ p⁹p̄a iīq̄tate ꝛ malicia iducti fidē negāt. nec illā vt obſuēt iſtā abijciūt ſꝫ ſic iſtā n̄ niſi ficte tenuerīt. ſic nec illā nō intendūt obſuare ſꝫ quia in iſta (q̄ ſtrictioris eſt obſuātie) ſentiūt ſibi ad ꝑpetrādū maliciā ſuā obſtare remorſuꝫ ꝯſcientie: ad illā q̄ largior eſt ſe ꝯferūt. vt libertatē malicie hn̄tes velamē ſue dānate ꝯſcīe ad ducendā vitā in om̄i gn̄e vicioꝝ: poſſint ꝑtingere ad finē toti⁹ diabolice neq̄cie. ad queꝫ ſecte illius error pleniſſime perducit. nequaq̄ꝫ em̄ dn̄s veritatꝫ auctor ꝑmittit aliquē ſpē ſalutis habentē. derelicta ꝟitatꝫ via errori adherere Nā ſi aliq̄s xp̄i fidē ꝑ motiua iductus. vel tribulatōe ꝛ āguſtijs coactus negar̄ deberet multo mag⁹ ego negaſſez. q̄ꝛ ea tantū exꝑtus ſuꝫ quātuꝫ poſſibile ē aliquē poſſe experiri Nec repiri poſſibile ē vnq̄ꝫ aliquē xp̄ianū fidez negaſſe cū nō ſolū fortes ꝛ virilis etatꝫ ſꝫ etꝫ teneras ꝟgines ꝛ pueros exaīatos exq̄ſitiſſimis tormentꝫ fidem xp̄i vſqꝫ ad mortē ꝯſtātiſſime cōfeſſos firmiter tenuiſſe. cotidie legere ꝛ p̄dicare audiam⁹ q̄d dicat autoritas Abbatꝫ Joachiꝫ ſup apoca. c. xxiij. ſup iſto q̄s ſilis beſtie ꝛc. Multi inq̄t q̄ hitāt

quorum

noīa nesciūt̄. nihilominus sepl'chra coꝝ hn̄tur in ī mag̃ veneratōe. nā si ꝑ pluuia hn̄da vl' serenitate ɔseq̄nda. vel ꝑ q̄cūqꝫ alia nccītate sollicitudo icūberet. ɔueniūt sup sepulchra coꝝ ꝛ vota sua ꝛ orōes faciētes mag̃ꝫ spē exauditōis sue reportāt q̄bus ego sepius interfui cū eis ca h̄ndi aliq̄d boni de his q̄ portāt ibi ad comedendū Int' illos āt duo sūt q̄ꝝ noīa sciunt' q̄rum vnus goivelmirtschin. alter bartschū passa nuncupatur quoꝝ mira gesta narrabant' ī eisdē ꝑtibꝫ maxīe circa custodiā ꝛ ɔſuatōez pecorū ꝛ alioꝝ aīaliū. sꝫ p̄cipue illius qui dr̄ goivelmirtschin de quo ipa dn̄a mea sepissiē mihi narrabat ꝙ magna bn̄ficia ei⁹ ɔsecuta fuissꝫ circa custodiā suoꝝ vituloꝝ. vn̄ ānuatī ei certā q̄ntitatē butiri vouebat ꝛ reddebat addidit eē dicēs Si qn̄ obliuiscor votū reddere stati dānū aliq̄d īcurro. sꝫ et mihi ꝑsuadebat vt eū īuocarē dū in pascēdis ouibus lupū haberē infestum. Sꝫ nec silētio p̄tereūdū estimo ꝙ dn̄s meus sepissiē solit⁹ erat narrare. Dicebat eīn ꝙ cū vno dieruꝫ vnus taurus suus de armēto de sero ceteꝛ veniētibꝫ pecudibus defuissꝫ stati vt ill' ꝑtibꝫ moꝛ ē ɔuocatꝫ oībꝫ vicinis ꝑ modū venātiū vnusq̄sꝫ cū pharetra et arcu ꝛ canibus ipo sero trāseūtes ad ꝓpinq̄ora loca siluarū nullū penitus indiciū īueniētes reuersi sūt In crastio eodē q̄ p̄us mō ꝑ lustrātes oīa loca pascuoꝝ nl' oīo ꝓfecerūt. die t'cia cū iā ad vespascēte die fatigati ꝛ oī spe frustrati ī r̄uersiōe sb̄ito ī opiate dn̄s me⁹ ɔsus ad ie mēte q̄d dā votū ɔcepit. s. ꝙ ꝑ amoꝛ̄ sci goivelmirtschin si iumētū r̄ptū fuissꝫ vnū panē calidū q̄ꝫ ipi paslama vocāt butyro supposito cū ꝑegrinis cōedere vellꝫ. adhuc eo cogitāte ista. sb̄ito ɔcursus cū clamoꝛ̄ excitāt̄ ꝛ ecce taur⁹ herēs cornibꝫ ī q̄dā arbore furcata īuenit̄. ꝛ eo mirabili⁹ qꝛ ꝑ ṙduū locū eūdē īgrēdo ꝑtrāserāt nec possibil'e fuissꝫ a feꝛ saluū̄ potuisse remanere. Cū dn̄s me⁹ votū q̄d ɔcepat oībꝫ r̄tulissꝫ: ī stuporē ɔuersi dō grās agētes ꝛ merita ꝛ nomē goivelmirtschī extollētes cuꝫ leticia ꝛ gaudio r̄uertētes nō solū de tauro inēto sꝫ eē miraclo q̄d expti sūt. Est ꝛ ali⁹ cui nomē chiderelles q̄ p̄cipue viatoꝛibꝫ nccītatē patiētibꝫ solꝫ eē auxilio. cui⁹ ē tāta estiatio ī tota thurcia vt vix aliq̄s īueniat̄ q̄ ī nccītate auxiliū ei⁹ nō sēserit l' assētiente narrare ñ audierit. iste solꝫ apꝑere ī forma viatorꝫ griseū equā īsidētis ꝛ stati viatoꝛi ī nccītatē patiēti sb̄ueire siue eū īuocauerit.: siue ei⁹ non īgrās se dō ɔmīdauerit vt a plibꝫ narrātibꝫ ɔptū ē Sꝫ alterius ꝓdigiū narrare me ɔpellit euidens ꝟitas qđ narrabať ab his q̄ de eius cognatõe adhuc ſupſtites erāt. fuerūt ei q̄daȝ tp̄e religioſi loci illiꝰ qui nob̄ vicinꝰ erat diffamati ꝑ ſuſpitionē de quodā tradimēto ꝯ regē facto. ſup̄ q̄ nimis indignatꝰ rex om̄es igne ꝯburi mādauit Jlle āt q̄ intˀ eos ꝑmus erat. dū ꝓ excuſatõe ⁊ ſatiſfactione ſua ⁊ ſuoꝝ. nequaq̄ȝ eū placare potuiſſet. fctā ꝯteſtatõe ſua ⁊ ſuoꝝ inocētie corā deo ip̄e corā rege ꝑmus ardentē ꝯburēdus itrauit furnū. ⁊ q̄uſq̄ȝ totū icendiū circa eū refriguit oīno illeſus remanēs furorē regis mitigauit. ſeq̄ȝ cū ſuis a ꝑiculo mortis eripuit et poſteritati ſue nec nō ⁊ vniuerſe genti illiꝰ ſecte ſolēne exemplum dereliq̄t Cuius planelle q̄ cū ip̄o in furno ab icendio itacte remāſerāt ꝓ teſtimonio ꝟitatis. adhuc hodie i eiſdē ꝑtib; repoſite hn̄t Taceo de inumeris geſtis q̄ audiui ab vno q̄ adhuc viuꝰ in corpe. nō lōge a ꝑtib; illis vbi ego erā. q̄ tāte erat fame vt q̄ſi in om̄i loco vbi eſſȝ ꝯuentio vel ꝯgregatio hoīm. de ip̄o talˀ erat rumor q̄ de om̄ib; reb; occultis tā māifeſta iudicia dabat ⁊ maxīe de reb; ꝑditꝫ vel furtiꝫ ablatis q̄ om̄es latrones ⁊ fures illiꝰ t̄re ꝓpt eū extermīati erāt nec aliq̄s audebat ap̄pere. ⁊ licet mltas iſidias ei feciſſēt tn̄ oīno nihil nocere poterāt Et qđ multo mirabilius eſt pluribus ad ſe veniētibus prius ip̄e occulta mentꝫ eorū corā eis declarauitq̄ȝ ip̄i ea ſibi retuliſſent. quē ⁊ ego ꝓpter fame magnitudinē videre decreuerā poſt adeptā libertatē. nihilo minꝰ ꝑpeditꝰ recedendi ſollicitudie q̄ mihi tūc iſtabat. ⁊ anxietate difficultatꝫ in exeūdo et euadendo Jſta ⁊ alia mlta q̄ audiui neglexi videre. forte deo ſic diſponēte qđ magꝫ credo. q̄ȝ talia videre ⁊ curioſiꝰ ꝑſcrutari ſine dubio magnū detrimentū fidei ꝑtiferre De his āt que neſſes ogli dicūť. ſicꝫ ſup̄ dixi. quoꝝ ſemꝑ duo vł tres i illa ciuitate magna q̄ bruſczia vocať dicūť hr̄i q̄ꝝ capilli vel de veſtimentꝫ eoꝝ aliq̄d receptū oēm infirmitatē repellere dicebať. Dicere pl'a cā breuitatis omitto Dicunť em̄ tales ꝓdigioſe naſci. i. ſine virili ſemīe et ꝑ ꝯn̄s tota eoꝝ vita ⁊ actio ſup̄ naturalˀ ⁊ mirabilis credēda eſt. de quo etiā in precedēti capitulo aliquid vel modicū dictū extat

Capitulum. xvi. vtrum motiua aliqua ſunt ſufficientia ad auferendum chriſtiano fidem

in terra illa ĩ illo die t'ribili frāgenť ⁊ diſſoluenť a ꝯpage fdei ꝑcuſſi timore. Non em̄ videdebiť illos poſſe ſuſtinere flagella q̇ poſiti in pace eccłie nequeūt vł leuiſſimā ꝯtūeliā pati. Dicant ǧ q̇s ſilis beſtie ⁊c̄. Prius deſꝑabūt de victoria q̄ꝫ ꝑueniať ad bellū, ⁊ territi a voce beſtie ꝑdent fidē quā īaniter ⁊ ficte pacꝫ tp̄e tenuerūt Et iohēs i canōca ſua Multi a nob exierūt. ſꝫ nō erāt ex nobis. ſi ex nob fuiſſent nobiſcū vtiqꝫ permāſiſſent. māifeſte oñdens ꝙ fidē xp̄i q̇daꝫ perceperūt ſꝫ eaꝫ operibꝫ nō ipleuerūt Ad idē eſt aplus Pau. q̇ d̄t quis nos ſeꝑabit a caritate dei ⁊c̄

Capitulum.xvij.De Interpretatione motiuorum.

Viſo ꝙ nequaꝗ̄ aliq̄ motiua ſīꝫ ſufficientia ad auferēduꝫ fideꝫ. Nūc quō īterp̄tanda ſīꝫ cuilibꝫ fideli quo poſſumꝰ mō meliori videamꝰ Quia igr̄ eccła. q̄ſi qōdā edificiū diſpoſita eſt. cuius ſi fundamentū quō a ꝟitate vacuū eſt viſuꝫ fuerit totiꝰ ſtructure videre ruinā in ꝓmpto erit. Profitenť em̄ vt ſup̄ dictū eſt dicentes ilaylach billaylach mehēmet erczullach. Et in primis ꝯſideranduꝫ ē ꝙ nō ꝓpōit aliq̇d neqꝫ ſuppōit. ſed abſolute ꝓnūciando d̄t. deus eſt vnus. In iſto ꝓfeſſionis mō ſe cultū d̄i vſurpatū alioꝝ ꝓfectū. ſuā ꝓo perniciē māifeſte oñdit Ea ꝓo q̄ ad vere religiōis ꝓfectū ⁊ ſufficientiā pertinēt oīa h̄ deficiūt Fideles em̄ ſe vere dei cultū hr̄e oñdūt. dū in eorū ꝓfeſſiōe ſua dicūt. Credo. in q̄ habitus fidei oñdiť. per quā deo quē colūt ſe ſubditos eē ꝓnūciant In h̄ aūt ꝙ ſubdiť in deū ⁊c̄ oñdiť habitus charitatꝫ ⁊ amorꝫ per quē d̄o quē colūt vniri ⁊ cū eo vnuꝫ corpꝰ effici ſe declarāt In oībus aūt alijs q̄ ſequūť. ſ. myſteriuꝫ trinitatꝫ creatōis et redemptōis habitus ſpei ꝯprehēdiť ꝑ quā totius ſalutꝫ ſe poſſe perfecte conſequi efficaciaꝫ demonſtrant Quid autem nephandiſſimi ſibi volunt cum dicunt deus vnꝰ eſt. niſi hoc luciferi patris eorum quando dixit. ſuper celos aſcedam et ſimilis ero altiſſimo malignitatis miſterium vellem excutōez admittere Sꝫ forte dicūt intelligendā eſſe pronūciationem cum additamento vt ſcilicet vnus eſt vnus quem colo et quem adoro Sed tunc quante deteſtāde blaſphemie ex eadeꝫ ꝓnūciatōe reſultent videamus In ṗmis eorū ꝑcipes ⁊ p̄lati dū ſe colere dicūt cuius nō ſolum cultū verum quantum ꝑūt impugnāt ſʒ etiā ſe ab hoibus dū eos ſibi mācipado ſubijciunt coli ꝓ deo volūt. ⁊ ſic nō imerito dū patrē blaſphemāt. dū bn̄ſiciū ptātʒ acceptū ab eo ī ſuā īiuriā et īimiciciā retorquēt. ſacerdotes ꝟo eoꝝ ſapiē donū ſe hr̄e ſimulāt. ⁊ fideliū aīab9 occulte iſidiant. nōne filiū dei qui dei ſapīa eſt deū ſe colere dicētes blaſphemāt. et cultū veri dei expugnātes. ⁊ doctrinā toti9 ꝑuerſitatis docētes aīas fideliū ſecū in ꝑditōēʒ ducūt. Sʒ forte minorꝭ neq̄cie deri, viſch ſlerqui ⁊ ſimulati relgioſi earū q̄ ſpiritū diabolicū p̄ferētes cū ſimulata oſtenſiōe ꝟtutū dū colere ſe deū dicūt ſpiritūſctm̄ (q̄ ꝟitatis iſpirator eſt ⁊ doctor) blaſphemāt. ⁊ ad euacuādū ꝟi dī cultū cū toto malignitatꝭ ſpūā helar̄ p̄ſumūt. Uideat nūc ver9 dei cultor. quō hec diabolica ſecta ſup ſummā toti9 malicie ꝯſiſtit fundata. Precedentiū em̄ ꝑſecutorū eccl'ie dei aliq̄ eā inpugnauerūt. Reliqui ꝟo i expugnādo eā laborauerūt Ceteri āt ad euacuādū cultū dei opam dederūt. Sʒ hi om̄es eccīe p̄cib9 adiuti ad effectū ſue malicie ꝑuenire permiſſi nō ſtʒ Et ꝓpter h̄ vſq̄ nūc diabolus eccīe p̄cib9 ipeditus: q̄ſi ligat9 in Apocalypſi deſcribit̄. Iſta āt ſecta q̄ſi caput oīm p̄teritarum ad effectū malicie i tātuʒ peruenit. vt iā ecc̄ie p̄ces ei auxilio in his q̄ ad ſalutē ꝑtīēt nequaq̄ʒ eē poſſint Et iō diabolus q̄ſi ſolutus a vincul' ⁊ expedit9 ſine om̄i ipedimento ad oēm artē ſue neq̄cie ſe ꝯuertit in tātuʒ vt nūc quidē in miſterio adorari ſe in reꝓborū perſonaʒ faciat elapſo aūt nō mlto tp̄e etʒ i ꝑſona ꝓpria h̄ facere eū dubiū nō eſt. Tria igit̄ indicia odij diuini in iſta ſecta ſup om̄es alias p̄teritas ꝯſiderare debem9. Primū eſt q̄ ds̄ ꝑmiſit vt cultores dei nomen vſurpare ſibi p̄ſumerent: qd̄ q̄ntū de9 odiat appaʒ in h̄ q̄ potius voluit vt ydola colerent q̄ʒ q̄ a reꝓbis colerer̄ deus. cui9 miſteriū ignorāt. minor eſt ei culpa ydolatrie q̄ʒ deū ficte colere Uñ pl'es idolatre fideʒ xp̄i r̄ceperūt. De fictis āt deū colentib9 vt ſupra dictuʒ eſt nūq̄ʒ aliq̄s ad fidem conuerſus reperit̄ Et ſi aliq̄s conuerſus iueniret̄ magis ꝓ miraculo homini haberet̄ factum q̄ʒ per viaʒ ordinis naturalis. maxime iſtis partibus. ¶ Pro quo notandum q̄ offēſio diuina in triplici gradu habetur. Primus eſt iniurie. ⁊ eſt ōnium extra dei gratiam exiſtentium. ſicut ſunt infideles et pcī mortalis obnoxij. qui auerſionem dei incurrunt. et iſti poſſunt ex facultate liberi arbitrij ſui ad deum conuerſionē acq̄rere pcī

tendo Scd̃us gradus offensiõis ē illorũ qui peccata peccatꝫ
addendo ꝯtemptũ dei icurrũt vt sꝫ heretici ⁊ ypocrite ⁊ deũ fic
te colētes ⁊ hm̃oi q̇ honori diuĩo detrahētes irã dĩ merent̃ quã
ꝑse placare nõ pñt. q̇bus nccĩj sunt intercessores Terci⁹ grad⁹
est illorũ q̇ ad ꝯtemptũ dei despectũ addũt et h̃ est gen⁹ despa-
torũ q̇ ad gloriã dei asperãtes gl̃iant̃ cum male fecerint sup q̃ꝝ
aĩabus diabolus ptãtē inuĩcibilez accipiens. vsqꝫ ad idĩgtõem
dei eos ꝑducit. ⁊ tales mõ iordinario nequaqꝫ ãplius neqꝫ ꝑ
se neqꝫ ꝑ alicuius intercessionē ad deũ ꝯuerti pñt Absoluta tñ
potentia diuine pietatꝭ q̃ infinita ē. hoc põt facere Et licꝫ igit̃
ꝑoribus tpib⁹ de hui⁹ secte reꝓbis plures fidē xp̄i receperit sic
legit̃ de sctõ Vincentio ordĩs nostri q̇ pl'es saracenoꝝ ꝯuerterit
tñ modernis tpibus s̃m meã ꝯiecturã credo q̃ culpa eorũ excre
uit i tantũq̃ de scdo gradu offensionis diuine ad terciã iã ꝓdu
ctũ ꝑ diaboli iuincibilē ptãtez. indigõtez dĩ ꝯtra se sic ꝓuocaue
rũt vt iã ne ꝑse nec ꝑ alicui⁹ intercessioēz ad statũ salutꝭ possint r̃
uocari. ⁊ si factũ fuerit in aliq̇: ꝓ miraculo hñdũ existimo. sic etꝫ
ĩfra in caplo. xx. dicet̃ Scdm̃ indiciũ odĩj diuini ē simulatio sc̃i
tatꝭ ⁊ ꝓdigioꝝ ⁊ signoꝝ mendaciũ ostẽsio Cũ em̃ iusti ad defere
dũ honorē debitũ. oĩz bonoꝝ largitõez adeo cognoscẽtes. nihil
supnatural' expiẽtie desiderent optent vel ꝯsequent̃. nõ imerito
diuine idignatõis ⁊ odĩj indiciũ eē dicendũ credo q̃ r̃ꝓbi tãtis
signis ⁊ ꝓdigijs mẽdacib⁹ clarẽt. q̃ ꝯsecuti sꝫ ex iordiato dside
rio ⁊ appetitu vane laudis ⁊ gl'ie. ad depuandũ ꝑa signa ⁊ ꝓdi-
gia ⁊ ad detrahẽdũ diuĩe hõri ⁊ ad euacuãdũ diuini cult⁹ miste
ria ⁊ sacramẽta. ⁊ ad sue ceterorũqꝫ dãnatõis cumulũ. Terciũ
indiciũ odĩj diuini est longeua duratio sup ceteras. de q̇ etꝫ i.c.
riĩj dictũ est paulo añi isto caplo. Nulla em̃ sectarũ permissa
est de iĩuria diuina ad ꝯtẽptũ ⁊ de ꝯtẽptu ad despectũ peruẽire
sicut huic secte credit̃ factũ. sꝫ necdũ finis. nã licꝫ in ꝯtẽptu satꝭ ꝓ
fecerit. despect⁹ tñ iniciũ iã incepit facere vt sup̃ dixi Poterit tñ
de ꝓfectu aliq̇d ꝯiecturari viso iucio. vt i sequẽti ca. dicet̃ Licꝫ g
dus ista tria iã dicta patient̃ dissimulet. firmiter tñ credẽduz est
q̃ ei tãtũ sꝫ in odio. vt tandẽ ꝓpter finalẽ maliciã eoꝝ q̃si coac
tus ⁊ ꝯstrict⁹ ad iudiciũ venturus sit Cũ em̃ cult⁹ dei ꝓpter q̃z
oĩa creata sꝫ. euacuat⁹ fuerit ñ imerito oĩs creatura ꝯmouebit
et iustũ iudicẽ ad vltõem iĩmicorũ iuitabit Sꝫ euacuatõez di-

uini cultus cū audieris de accidētalibꝫ ⁊ nō eſſentialibꝫ dictū itellige. qꝛ licꝫ nullus iueniet̃ locus ad exercendū cerimōias q̄ ad cultus diuini ſolemnitatē ꝑtinēt. ⁊ h̄ deo ꝑmittente. ⁊ reꝓborū malicia exigēte. vt ſcꝫ credāt cōtra deū ſe iā ꝓualuiſſe ⁊ cultū eiꝰ totū euacuaſſe. tñ vſqꝫ in finē ſeculi nūqꝫ deficiet. imo ꝑficiet cultus dinus in eēntialibꝫ. ita vt electi tp̄is nouiſſimi perfectōez oīm p̄teritoꝝ ſanctorū habebūt ſummati. licꝫ paucıſſimi latitātes i cauernis ⁊ ſpelūcis. exhibebūt tñ cultū digniſſimū dō viuo et vero. De h̄ āt qd̄ ſuperiꝰ replicaui quō ſcꝫ reꝓbi nō pñt adiuuari orōibus ecc̄ie. Notādū ꝙ martyriū eſt ſpēs pñie q̄ volūtarie aſſuitur ⁊ tolerat̃. ⁊ ꝑ diſciplinā regularez ſicꝫ cetera opa pñie ꝑficit̃ Vñ p̄les ſancti licꝫ ꝑſecutorꝫ gladiū nō ſenſerit. tñ ꝓpt̄ volūtatē patiendi ⁊ pñie ſue aſpertatē corōa martyrij nō ſtꝫ ꝓuati. Vñ ꝑſecutores martyrū eis magnū obſequꝫ p̄ſtauerūt. ⁊ quaſi q̇dam adiutores vel etꝫ cauſa ad tātā ꝑueniēdi gloriā extiterūt. Et ꝓpt̄ h̄ etiā cultus dinus q̄ſi eorū adiutorio ad culmē magne ꝑfectōis perductus eſt. et iō nō ſolū ipi martyres. ſꝫ etiā ipa vl̃is ecc̄ia quaſi multū obligata. dū ꝓ eis oraret ſicut pro alijs debitoribꝫ ſuis exaudita eſt. ita vt magna ꝑs eorū ad fidē ꝯuerſa ē. ⁊ tandē tota gentilitas cultrix ꝟa dei effecta eſt. Opus āt iuſtificatōis qꝛ nō ad hūanā ſꝫ ad dinaꝫ iuſticiā pertinꝫ ñ perficit̃ diſciplina regulari ſꝫ celeſti. nec eiꝰ pena eſt volūtarie aſſumpta vel tolerata ſꝫ inflicta ƒm modū et volūtatē dei iuſtificantꝫ Perſecutor āt ⁊ aīa iuſtificata hñt ſe ꝑmodū īſtrumenti ⁊ nō per modū agētis ⁊ patientꝫ. Inde eſt vt debitū qd̄ īteruenire potuit q̄ꝫuis modicū. bñficio tp̄alis ſ̄uicij. qd̄ a iuſtificatꝫ ꝑſecutoribꝫ ſuis exhibet̃ ꝯpenſatōem recipit Et dū ecc̄lia orās dt̄ dimitte nobis debita nr̄a ſicut et nos dimitimꝰ debitoribꝫ nr̄is. nihil eis ꝓdeſſe p̄t q̇bus ecc̄lia nihil dꝫ. nec culpa eoꝝ a iuſtificatꝫ q̇bus nihil noceee potuerūt. nec aliq̇d ꝓfuerūt. ſꝫ a renegatꝫ q̄s ad ſuū errorē traxerūt ⁊ dānatōez augmentū recipit. ſic remoto īpedimento qd̄ ecc̄ie orōibꝫ fiebat. diabolꝰ q̄ſi ſolutꝰ a vīculis ⁊ ꝑtāte accepta de humana natura intendit ſe vindicare. ſicut māifeſte apꝑte in reꝓbis in q̇bus q̄tidie ī tā magnū ꝓfectū facit in ꝑdēdis aīabꝫ in illa ſecta. Sꝫ quō meritoriū ſit opꝰ iuſtificatōis cū ñ ſit volūtariū i. xviij. ca. ꝑtebit cū de ꝯditōe ⁊ ꝟitate diſciplīe dicet̃ celeſti q̄ ipa naẗalia artificialiter oꝑando q̄ſi ſuꝑnaẗalia efficit.

Capitulum .xviij. de profectu magno futuro huius ſecte q̇ ex fundamento ei⁹ ꝯſiderat̃

SI igit̃ vt ī ꝑcedenti capitulo dictū eſt iſta ſecta deſpectus diuini iſciū fecit. et indignatōem dei cō̄tra ſe ꝓuocauit. q̄ſi clybanū ſuccenſuꝫ ad ꝯſumendū. ⁊ diabolus diuine vindicte adminiſtrator. quaſi leo ſolut⁹ a cauea. ſuccinctus cū om̄i malignitatꝫ ſue ꝑtāte ⁊ ꝑparat⁹. q̇s poterit ſtare ad videndū furoris illi⁹ ardorē eternū. aut huius executorꝫ tyrānidez ſuſtinere. Certe intolerabil' nimis erit furoris aſpectus. ⁊ executorꝫ illi⁹ tempeſtas tā horribil'. vt celū ſuperi⁹ ⁊ terra īferius ꝯtremiſcēt. ſidera cūcta nutabūda pauebūt. marꝫ pelagiqꝫ fūdamēta ꝯcutient̃ ⁊ oīs creatura. turbato creatore. īmenſo tremore turbata illi⁹ crudeliſſimi exactoris. tantā ſuper ſe acceptā ꝑtātē cernens ⁊ nō eē vllū modū vl' locū euadendi inſolitꝫ motib⁹ exagitata in ſeipa tabe facta deficiet Nō igit̃ o fidel' aīa te moueātq̄ hacten⁹ audiſti et vidiſti ⁊ expta es ī inicio tantoꝝ malaꝝ Sꝫ diſpone aīmuꝫ tuū in om̄i ſpe ⁊ fiducia. exerce mētē tuā in oībus opib⁹ charitatis confirma cor tuū in fide xpi vt te nō moueāt terribilia q̄ futa ſtꝫ ī quorū opatōe ſolaciū apparebūt ea q̄ hacten⁹ magna putaſti Audiſti forte ⁊ experiētia didiciſti thurcorū magꝑlia ⁊ victorias ⁊ mirata es. ſꝫ ſcias ꝙ iniciū malorū ſtꝫ iſta. Nā modicū expecta videbis ī hac ſecta tantā tyrānidē ⁊ victoriaꝝ magnitudinē futurā ꝙ nec alexādri magni ⁊ romanoꝝ victorie q̄ ſibi totū mundū ſubiugauerūt valeāt eis ꝯpari Nō em̄ ſicut illoꝝ tyrānorū bell' ſolū corpoꝝ erit occiſio. ſꝫ aīarū ſimul ⁊ corpoꝝ eternalis per q̄tuor climata mūdi erit vl'is perditio. ¶ Itē vidiſti nō ſine admiratiōe feruorē maximū thurcoꝝ ad ꝓpugnandū ⁊ dilatandū ſectā illā. ſꝫ maiora videbis. nā in tantū extendet̃ audacia ⁊ ꝑſumptio eoꝝ ī futuro vt flāma ipius diabolici ſpūs icenſi totū gen⁹ hūanū in ſtuporē vertent. ipam quoqꝫ curiā celeſtē ī admiratōez ſui mittent. Itez mirarꝫ multiplicatōez eoꝝ. Sꝫ mltiplicatio eoꝝ futa ſi q̄nta ſit ꝯſideraſſes: p̄ſens mltiplicatō eorū tibi viluiſſꝫ. In tanta enim erunt multitudine futuri vt aeris athomos ⁊ puluerē terre arenā quoqꝫ maris excedere videant̃ et more locuſtarū toti⁹ terre ſupficiē iplebūt Item dicis quō tā multi ad eos ꝯuertunt̃. Expecta ⁊ videbis de oībus gentibus

ꝑpl'is ⁊ nationib⁹ et linguis. eis adherentes vniuerſalit᷑. vt vix
pauci cultores dei in ſpelūcꝫ ⁊ cateruis terre remanebūt ad ob
ſuatōem ⁊ ꝯſeruationē cult⁹ dei viui. Miracula ⁊ ꝓdigia men
dacij q̄ nūc int᷑ eos fiūt nō ſtꝫ niſi q̄dā ſemia malicie demōſtrā-
tia q̄lis futura ſit illa meſſis diabolice oꝑatōis qn̄ ipe Satha
nas in hūana forma transformat⁹ ad oīa oꝑa neq̄cie ad q̄ a reꝓ
bis fuerit īuitatus ita ſe ꝓmptiſſime offeret vt nihil malignitatꝫ
ſtudij remaneat qđ nō ad plenū ipleat᷑ Uidebis mortuos re/
ſuſcitari om̄is generꝫ morbos curari. ſecreta cordiū reuelari. et
abſcōdita a ſeculo theſauroꝝ loca reꝑiri. ⁊ nihil ex oī gn̄e male
ficioꝝ ꝑmanere qđ nō ad libitū ꝯſecutū a reꝓbis fuerit Tanta
p̄terea erit ſimulate ſctītatis ⁊ religiōis oſtēſio futura. vt ſctōꝝ
patruꝫ quorūcūqꝫ ⁊ ipoꝛuꝫ apl'oꝝ ſctitatē videbunt excedere.
De ipſorū moꝝ ⁊ aliaꝝ virtutū ſimulatione futura ħ ſolū dico
ꝙ tāta erit in vniuerſo popl'o de eis fama et eſtiatio vt eoꝝ ſil'es
a p̄ncipio mūdi vſqꝫ ad finē nō credant poſſe reꝑiri Quid eniꝫ
poterit eis deeſſe de om̄i gn̄e ſimulate ꝟtutꝫ quos ipe malign⁹
ſpūs inhabitādo mirabiles exhibebit in aſpcū et mirabiles in
ſctō. ita vt ab oib⁹ his ꝓ dijs colendi cenſeant᷑: Hec igit᷑ pauca
de iſti⁹ male arborꝫ peſſiō fructu futo ſic interp̄tat⁹ ſuꝫ per ꝯiec
turā eo ꝙ in radici eius (quaꝫ tā firmiter fixit amaritudine ita
guſtādo ꝓbaui et exꝑtus ſuꝫ. ꝙ nō ſolū talia que dixi. ſꝫ in īfini-
tū plura q̄ nec lingua pōt exp̄mere. nec intellectus cape ſine du
bio credo ex ea ꝓceſſura. ſꝫ nec q̄ſqꝫ ſapiens volens q̄tidianum
defectū xp̄ianitatꝫ et illius ſecte ꝯtinuū augmentū diligent᷑ et
fideliter ꝯſiderare ita futurū eē nō ſuſpicabit᷑. In tāta em̄ velo
citate videmus cultus diuini diligentiā int᷑ xp̄ianos ꝯtinue de-
ficere et om̄eꝫ vanitatē ac teporē fidei ⁊ torporē charitatꝫ ⁊ ma-
liciā viciorū augeri. vt bn̄ ꝯſiderāti nō ſit dubiū. q̄n illa diaboli
ca ptās iā iniciū fecerit. et nō elapſo multo tp̄is ſpacio ita ſe dif
fundet ⁊ extendet ī mentib⁹ hūanis. vt in om̄i ſtatu vix aliq̄ reli
q̄e xp̄iane religiōis in veritate poterūt reperiri Et licꝫ forꝫ ſolo
noīe aliq̄d apparētie r̄maneat. tn̄ interi⁹ iā n̄ xp̄us ſꝫ ſathanas
totū occupabit vt nō iam xp̄iani ſꝫ poti⁹ antixp̄iani nō īmerito
deſpn̄t et tūc negabit mihi aliq̄s eſſe opus aliquo motio cuꝫ
viderit xp̄ianos ex ꝓpria malicia iā an̄qꝫ veniat thurc⁹ xp̄m ab
negaſſe Quis ergo antiq̄ hoſtis ptātem ac potentiā qual' ī ope

futura ſit nõ videat. ſi in tã breui tpis ſpacio talia ꝑpetrauit Faciat igit᷑ fidem ea que videm⁹. his q̃ futura diximus Et timere nos faciant ne ĩcaute incidam⁹ in manus eius de quibus euadẽdi nulla remanebit facultas

Capitulũ. xix. De Reliquorũ Motiuorum interpretatione

Viſo in ſuꝑioribꝫ de interꝑtatiõe fundamenti quod eſt ipa ꝓfeſſio. Nũc de reliquorũ motiuorũ int᷑pretatõe ꝯſequent᷑ dicendũ eſt Et ꝓ itroductõe iſtius materie notandũ ꝙ omĩa q̃ de ĩterpretatõe motiuorũ dicta vl' dicenda ſtꝫ ad ſimplices q̇ de exterioribꝫ mouent᷑ et iudicãt ꝑtinẽt Spũalis aũt hõ q̇ õnia iudicat ⁊ a nemine iudicat᷑. hmõi int᷑pretatõibꝫ nõ indiget. nã oĩa que ĩ exterioribꝫ gerunt᷑ bonis ⁊ malis ꝯmunia ſtꝫ. quoꝝ iudiciũ ⁊ differẽtia in ĩtentõe ꝯſiſtit q̃ agnita vniuſcuiuſqꝫ op⁹ ad quẽ finẽ tendat facilit᷑ iudicat᷑ Si igit᷑ ſcḿ intentõem volum⁹ iudicare videbimus deũ in xpianis ⁊ diabolũ in thurcis ĩuicẽ pugnãtes Sꝫ ab ĩicio mũdi ſemꝑ maliciã diaboli deus in caput ſuũ retorſit. ⁊ q̃ntuꝫ acrius ⁊ crudeli⁹ eccl'iam ſuã ꝑſecut⁹ eſt, tantũ d's eã per maliciã eius ad cultũ glie ⁊ meriti ꝑuexit maioris Quia aũt ab inicio mũdi nũq̃ꝫ fuit ꝑſecutio ſil'is huic in malicia ⁊ diabolica aſtutia certiſſime indubitant᷑ credendũ eſt nũq̃ꝫ ex aliqua ꝑſecutõe tantũ fructũ meritorũ eccl'iaꝫ dei reportaſſe ſicꝫ ex illius ſecte ꝯſequit᷑ ꝑſecutõe. Veniam⁹ igit᷑ ad aliq̃leꝫ practicã. ⁊ videamus q̃ ſit differentia int᷑ intentõem dei ⁊ diaboli in victorijs illi⁹ ſecte. diabolus em̃ xpianos in ipis thurcis ꝑſequẽdo. captiuando tribulando ⁊ in varias anxietates ⁊ calamitates mittẽdo incarcerãdo. emptioni. venditõi exponẽdo. ꝯfuſiõibus ⁊ erũnis ĩnumeris ſuppliciJs ⁊ miſerijs affligendo. intẽdit cultũ di omĩno euacuare ⁊ ſalutẽ hũani generis ĩpedire. nec ꝓpt᷑ ꝑtãtem magnã quã nũc accepit credit ſe etꝫ de deo poſſe vindicare. Sꝫ intentio dei lõge ſe aliter hꝫ. deus em̃ intendit cultũ ſuũ nõ extinguere ſꝫ multiplicare. meritũ em̃ grẽ q̇ prius eccl'iam ſuã decorauit nũc meritũ glie addere ĩtendit ⁊ eccl'iaꝫ ſuã tanq̃ꝫ ſponſam ornare. ⁊ eã ſine ruga ⁊ nota alicui⁹ offenſiõis ſibi exhibere. vt digna ſit thalamo ⁊ amplexibus ſuis. ⁊ hoc per iſtũ modũ. Intendit em̃ voluntatẽ hũanã mortificare ⁊ carnalẽ affectũ in ſpũaleꝫ mutare. ⁊

de corde hũano om̃ez peccãdi aufert ꝯſenſuz. Videam⁹ adhuc magis i ꝑticulari ⁊c̃ p̃mo peccatoꝛ punit᷑ intentõe penitendi. ⁊ per iſtaz p̄niam oĩs culpa peccati delet᷑. Scd̃o punit᷑ in ſenſu et aufert᷑ pena pcc̃i. quare aũt iam tercio punitur in ſenſu niſi vt virtus inducatur ꝓ vicio. Quarto igr̃ loco ꝑ p̄niaz actus ip̄e qũo nõ ſit meritorius q̃n nõ de culpa nec de pena ſed de virtute ꝓcedit quis ergo nõ mire᷑ qũo in vno eodẽq; oꝑe culpa pcc̃i ⁊ pena delea᷑. et virtus cũ merito induca᷑. Sed hoc mirũ nõ erit ſi virtus diſcipline celeſtis diligenter inſpiciatur. de q̃ paulo inferius dice᷑. Quãta aũt ⁊ qualia ſint neceſſaria ad iſta ꝑficienda ſolus ip̄e ſummus artifex ſcit qui ad tam mirabile opus taz mirandũ inſtrumentũ fabricauit. Gloriant᷑ igit᷑ thurci de victoria. multo mag᷒ chriſtian⁹ gloriet᷑ q̃ per hanc victoriã de ipius diaboli poteſtate eripitur. et in libertatẽ dei filiorũ transfert᷑ ꝑ quã ip̄e thurcus diabolice ſeruituti mãcipa᷑. libtatẽ in eternũ ãplius ñ adepturus.

De interp̄tatõe feruoꝝ notandũ ꝙ ip̄e inimicus hũani generis incendiũ odij ⁊ liuoꝝ excitat in cordib⁊ reproboꝝ. et ſollicitat ſine intermiſſione ad ꝑſeq̃ndũ fideles. Sz ecõtra deus in electis ſuis flãmas illius ſanctiſſime charitat᷒ q̃ inimicus dilige᷑ accẽdit. vt eis cũ diligẽtia ꝑulãt honorẽt obediãt. et domos eoꝝ gubernent. filios et filias nutriant ⁊ ſeip̄os ſine preiuditio ſeruitijs eorũ impendãt ⁊ q̃ſi ſuijpſi⁹ obliti ꝟba ⁊ ꝟbera contemnẽtes Inſuꝑ illatas ſibi iniurias ꝓ nihilo reputent. panes ſuos die ac nocte cũ lachrymis: ⁊ potũ cũ fletu miſcentes q̃ſi a deo d̃relicti capita reprobis inclinẽt. corã eis ingeniculẽt ⁊ fatigati iniurijs obſecrent᷑. nec tñ laſſis datur vlla req̄es. ſed de agro reuertenti laboꝛ vinee indici᷑. ⁊ cuz oĩa oꝑa nihil omittendo ꝑfecerit. vix panis ſiccus cũ aq̃ ad refocillandũ potius q̃ȝ ad comedẽdũ ad inſtar canis extra domũ vl' retro portã porrigit᷑. ⁊ vt feſtinãter ſe expediat cũ indignatõe p̃cipit᷑. ⁊ ne temp⁹ ocioſe tranſeat q̃ȝ citius ad omiſſuz opus nõ deſtina᷑ q̃ȝ expellit᷑. Hec ⁊ innũerabilia ſp̃uſſãncti feruoꝛe accenſi fideles chriſtiani inimic᷒ ſuis ſeruiendo tolerant vt valeant ad meritũ eterne gloꝛie finaliter ꝑuenire.

¶ De multiplicationis int᷑pretatõe notandũ ꝙ reprobi multiplicant᷑ in nũero ⁊ deficiunt in merito. Electi aũt deficiẽtes numero in tantũ multiplicant᷑ merito. vt q̃ſi ſtelle celi nũerari non poſſint. Quot enĩ in aĩa ⁊ i corꝑe ſunt ſpecies idiuidue tot.

ſunt eoꝝ materie merendi Celeſtꝫ eñ diſciplina nō coartat̃ lo
co vel tpe. ſed oīa ſimul cōplectit̃. ꝑncipiuꝫ mediuꝫ ⁊ finem ī vna
eademq̨ opatione cōiungens. preſens preteritū ⁊ futurū ī vno
momento conſiſtens. de imis ad ſumma non diſcurrendo ſꝫ di
ſcernendo nō intueniente mora aſcendit ⁊ deſcēdit ad ima de ſū
mis. Intentionē ſenſuꝫ ⁊ conſenſuꝫ actūq̨ in eadē opatione nō
diuidit. in ſubſtātia eſſe ⁊ nō eē. in meōriā. ſcire ⁊ neſcire. in potē
tia poſſe et non poſſe. in volūtate velle et non velle ita cōiungit.
vt qđ in vno deficit in alio ſupplet. nihil defectuoſuꝫ. nihil incō
pletuꝫ relinqns. ſed et ꝓſpera et aduerſa. leta et triſtia. amara et
dulcia. deniq̨ bona ⁊ mala. et q̄cunq̨ in hūanis paſſionibꝫ int̃
uenire poſſunt. omnia ad meritū cooperant̃. Que igit̃ poteſt eē
compatio de multiplicatione numeroſa reproboꝝ ad multipli
cationē tantorū meritoꝝ: ꝓſus nulla. Sed nūc de miraculorū
et prodigiorū mendatiū interpretatiōe aliqđ videamus. ꝓ q̄ no
tandū ꝙ ipe diabolus q̄s motiuis exterioribꝫ ⁊ materialibꝫ illa
queare non poteſt qui curioſi ſunt ⁊ ſagaces. his neceſſe habꝫ ve
prodigiorum mendatium laqueos abijciat. vnicuiq̨ eñ eſcā de
ceptionis ſm ſuum appetitum venator ſtudioſus curat ꝑponere
ſed fruſtra iacit̃ ante oculos pennatorū rete illius diabolice tē
tationis. ſagitte eñ reproboruꝫ repercuſſo fidei ſcuto. in corda
eorū intrant ⁊ oculos mentis eorum intātū excecant: vt diabo
licas illuſiones: diuinas ꝯſolatōes credāt Et duꝫ propter hoc
ſeipſos reputantes. ceteris ſe preferre preſumūt quid aliud niſi
illius antiqui hoſtis milicie ſe ad ſingulare certamē ꝯtra ecclīa
dei ꝑmicerios ⁊ duces oſtendāt Iuſti aūt dū tantā nequiciam
diabolice fraudis cū adiutorio diuino euaſerūt. ꝓ maxima eis
victoria aſcribit̃. ⁊ quaſi ſingualaris certamis culmē adepti. ī ꝑ
ſona vl'is eccl'ie tā militantis q̄ꝫ triumphantis glorioſe victorie
ꝑmam coronā accidentalis premij obtinebūt Preterea repbi ꝓ
conſolatione iſta momentanea quantas eterne damnatōis de
ſolatōnes ſint accepturi ipi tūc expti videbunt. qđ aūt iuſtis hic
in ꝯſolatione ſubtrahit̃. centuplū in ꝯſolatōis eterne ꝑmio redo
detur Videamus nūc deſolatōnis modū. In tantū eñ alieni
ab omi ꝯſolatōe ſunt. in omibus modis deſolatiōis pn̄tis vite
ꝙ nō ſolū infra ipſam naturā ſed ⁊ ꝯtra naturā vitā agere videā
tur. ⁊ omis reputatōnis ſpecies ſic eis aufertur vt poſſint eſſe

deriſuz ⁊ in deſpectū ⁊ in obꝓbriū om̄ibꝫ. q̄ſi iā nō cū viuis cū mortuis deputati. deſpecti ⁊ diecti quaſi lutū ⁊ ſtercus execrati, ⁊ ab om̄ibus quaſi terra que pedibus calcat̃ reputati. ⁊ nō ſolū hōibus ſꝫ etiā a ꝓprijs paſſionibꝫ ita deuicti vt ſeip̄os iaꝫ nō homines ſed beſtias reputent ⁊ ꝯfuſi in ſemetipſis ita vt etiā corā hominibꝫ apparere nō audeāt. ſed quantū poſſunt declinant ne ab hōibus videant̃. ſꝫ ⁊ tantū rubore ꝑfuſi. vt ſe hominū conſpectui indignos in veritate credant. Inſuper etiā qđ magꝫ eſt ad maiorē eorū confuſionem. deo permittente ſepius contingit vt in medio hominū quorū pre verecūdia aſpectū declinare volūt. inuiti deputent̃. E ſi de eis aliquid vel modicū reputatōnis haberi ab aliq̄bus ꝑmittititur. hoc nō ad materiā conſolatōnis ſꝫ ne in baratrū deſperatōis veniant. ad extreme deiectiōis aliq̄lem releuatōem eis concedit̃. Quis ergo tante deſolatōis inde culpe retributōis cōſolatione futura eſtimare digne poterit iſto litatē nemo prorſus De ſimulatōe ſanctitatis ⁊ religiōis quarū hypocritarū notandūlꝙ diabolus peccata iſtoꝝ repborū ſuꝑducto ſanctitatis et religiōis colore. ne ad luceꝫ veniāt et arguantur abſcondit. ⁊ in ipſis ip̄e habitando exterius a ſe ⁊ ab alijs ad ſuorū ⁊ aliorū ꝑniciē ſctōs ⁊ bonos reputari eos facit Sꝫ et hoc cumulo damnatōis eorū accedit ꝙ dū ſeip̄os reputando ⁊ iuſtificādo alios iudicāt corā hoibꝫ. corā dō alios iuſtificādo ſe ipſos ꝯdemnāt. ⁊ dū minima alioꝝ ſine termīo ⁊ menſura aggrauāt ſua magna apud iuſtū iudicē qua pena digna ſint oſtendūt Econtra iuſti quaſi ab om̄i creatura notari. ita viles et modice ꝯditōis ſūt. vt eoꝝ ñ ſolū actōes ſꝫ ⁊ cogitatōes habeāt inctitia et reprehentōe Ip̄e em̄ inſtinctus nature eos ſpēalit̃ arguere videt: dū ea que om̄ibus cōia ſunt eis ſubſtrahere videt̃ Sepe enim dū vigilare vellent ſomnus occupat. et dū dormire vellēt ſomnus fugit. et ſic de alijs: Influeutie etiam naturales dum eis duriores alijs ſe reddunt quaſi panē queꝫ comedunt eos indignos notant Alia quoqꝫ neceſſaria dū eorum vſibus ſubtrahunt quaſi omnibus reprobis et peccatoribus deteriores. quatuor elementis que bonis ⁊ malis famulantur ipſos vti non debere oſtendunt. Omnes etiam ſpiritus vitales et ſubſtantie abſtracte et concrete eoꝝ deſolatōi et confuſioni arridere vidēt̃. Sūterꝫ ſuꝑ ceteros īfirmi debiles. ig̃biles. difformes. timidi puſillanies. materiales ideote ⁊ oĩbꝫ alijs defectibꝫ abũdãtes Cũ igĩ eoꝝ peccata et defectus ita detecti ⁊ mãifeſtati ad noticiã om̃is creature ad ĩcrepanduꝫ ⁊ arguendũ ſint ꝑducti. merito in iudicio dei in obliuionẽ venire debẽt ⁊ excuſatõem recipere. hoc ipa diuina iuſticia exigente. vt hi q̃ hic p̃ ceteris obꝓbrijs ⁊ ꝯfuſiõibus ſaturati ſtꝫ ibi torrẽte voluptatꝫ et vbertate domus dĩ ſpẽaliter ĩebriari debet. De apparentia ſimplicitatꝫ et moꝝ maturitate thurcoꝝ dicere ⁊ ĩterp̃tatõeꝫ facere volẽtes notabim⁹ ꝙ oĩa exteriora efficaciã ⁊ ꝟtutẽ ab interioribꝫ hoĩs trahere ſolẽt. mores eñ̃ exteriores ſi ab affectu vicioſo ĩmũdo ⁊ carnali ꝓceſſerint. quantũcũqꝫ ꝯpoſiti fuerint. ſcãdalũ preſtat Si ãt ab affectu mũdo ⁊ ꝟtuoſo ꝓceſſerĩt mores q̃ntumcũqꝫ incõpoſiti et vicioſi. in proxĩs tñ edificatõem operant̃ Mores igĩ reproborũ q̃ꝫuis ocul' ĩtuentiũ placere videant̃. tamẽ ꝓpter venenũ qđ in affectu latet q̃ſi mola aſinaria ſeipos ⁊ proximos in foueã deſperatõis mittũt: Et ecõtra mores electorũ q̃ꝫuis vicioſi ⁊ moleſtijs paſſionũ deformes. tñ ꝓpt effcũs puritatẽ celeſtꝫ diſciplĩa eos attenuatos ⁊ alleuiatos. q̃ſi q̃ſdã pennas efficit q̃bus electi adinſtar aquilarũ in ſublime ſubuecti. vt om̃es hui⁹ vie vanitates ⁊ errores. ſcrupula ⁊ vite diſcrimĩa ſine oĩ offenſione tranſire vſqꝫ ad finem et non deficere poſſint.

Capitulum. xx. De Motis retrahẽtibꝫ ab errore thurcoꝝ.

In captiuitate thurcoꝝ tria gña hoĩn xp̄ianorũ ĩueniunt̃. Primũ eſt illoꝝ q̃ in pura ſimplicitate vitã agũt. nec aliquid de factis eorũ curant nec ĩtelligũt. Iſti eos infideles eẽ ſciũt ſimplicit̃. et iõ eos ⁊ ritus eorũ quantũ captiuitas ipa ⁊ ſuitutis iugũ permittit. deuitãt et declinãt. ⁊ timẽt ne ab erroribꝫ eoꝝ decipiant̃ et religionẽ xp̄i conant̃ obſuare quantũ ſciũt et pñt. et iſte modus ſecurior eſt. ſicut ego quoſdã vidi q̃ in ſimplicitate ſua firmiter permanẽtes. et in amore fidei xp̄iane mores et actus eoꝝ execrantes. poſt multã fugã et labores patient̃ toleratos. tandẽ in fide xp̄i mortuos. quos etiã martires effectõs eſtimo. alios eſſe liberos effectos receſſiſſe Scd̃m gen⁹ ẽ illoꝝ qui curioſe circa facta eorum intelligenda et perſcrutanda. licet pericula que interuenire pñt nõ aduertãt incaute ſe igerũt Iſti lꝫ magno periculo ſe exponãt. tñ ſi dõ adiuuãte ad ꝑſcrutandũ eoꝛū ſecreta eis tp̄s ſuffecerit ⁊ intellctūs ad īueſtigatōem: et ad interp̄tatōem rō. maioꝛē fructū ſecuritatꝫ reportāt nō ſolū ſibi: ſꝫ etiā alijs ꝓfuturū. De quoꝛū ſoꝛte ego quoqꝫ nō modicū laboraui nec ſine ꝑiculo vt latentē erroꝛē in ſpē religionis explorare poſſez ⁊ depꝛehēdere, nec me defraudauit dīna grāītentōe mea ſꝫ omīa coopata ſtꝫ mihi in bonū Terciū genus eſt illoꝝ qui mediū tenent. q̄ dū icaute ꝯſiderantes facta eoꝝ penetrare neq̄ ūt ⁊ interp̄tare. iſti decipiūtur. erroꝛē eoꝛū credentes ꝟitatē. fidē quā ſicte tenuerūt: perdūt. ⁊ erroꝛi eoꝝ adherētes. non ſolū ſibi ſꝫ etiā alijs detrimenti ⁊ diſcriminis ſiūt exemplū. taliū infinitꝰ eſt numerus. q̄ quantū in iſta ſecta ſint mltiplicati ⁊ q̄liter ꝑncipatū ⁊ regimē ⁊ totius regni gubernatōem ꝯſecuti ſtꝫ ſup̄ in vij c. plenꝰ dictū eſt Si aūt in aliquo eoꝝ q̄ negāt aliq̄d eſſet mētis ꝯſtantie ⁊ nō ita repente crederent motiuis ꝑſuadētibꝫ iſtaꝫ ſectā. ſꝫ diligētius inſiſterēt ꝑſcrutādo. inuenirent ꝓculdubio mlta retrahentia ab iſto erroꝛe ⁊ ſufficiens argumentū eius inſidelitatis preſtātia Quoꝛū tria ſtꝫ pꝛincipalia. Primū eſt diuiſio ſeu diſcoꝛdia aīoꝝ. et licꝫ magnā ꝯcoꝛdiā ⁊ vnitatē videanť habere exterius ⁊ habeāt de facto ad ꝑſequendū cultū xp̄i ⁊ dilatādā ſectā ſuā ⁊ ad ꝑpetrandū oīe malū. tū in his q̄ ad ſalutē ꝑtinēt ⁊ ad agnitōem ꝟitatꝫ tāta eſt inť eos diuerſitas opīonū ⁊ diuiſio aīoꝛū. ⁊ ꝑuerſitas volūtatū. vt nulli poſſit dubiū eſſe. quin nō iſta ſecta a deo ſꝫ a diabolo habuerit īiciū. oīa ei q̄ ꝓ lege vtūtur nō ſtꝫ niſi q̄dā adinuentōes a libitū īuente ⁊ ꝑ ꝯſuetudinē introducte nihil myſterij. nl' ꝟitatꝫ ꝯtinētes. imo plene blaſphēijs et ſupſtitōibꝫ ⁊ diabolice fraudis effectibus Utunť eñ imo potiꝰ abutunť ipo alkarano ad ꝑpetrandū oīa gn̄a ſceleꝝ. ſ. furta homicidia. foꝛnicatōes. adulteria. ſtupꝛa latrocinia et his ſilia q̄ ſi oīa q̄ audiui vidi ⁊ expꝰtus ſū narrare vellē. tedium gn̄aret ⁊ nauſeam audiētibꝰ. Sortilegijs ⁊ īcantatōibꝫ ⁊ dīnatōibꝫ ita īfecti. deturpati ⁊ coꝛrupti ſtꝫ. vt vix ſit vetula q̄ nō habeat eaꝝ aliquā artē ⁊ ſciaꝫ. De lege eñ eoꝝ ⁊ alkarano vł machometo tāta ē iter eos diſcrepātia dicēdoꝝ ⁊ narratōis diuerſitas. vt ſi cētū de eis ď hmōi iterrogati fuerit nullꝰ rn̄debit ad ꝓpoſitū alteriꝰ. Sacerdotes eoꝛū licꝫ magnā oſtdant religionē coꝛā hōibꝫ in occulto tn̄ pleni ſtꝫ oīmi neq̄tia ita vt de oībꝫ ſceleribꝫ ſe intromittāt et ſcribū lr̄as ꝑ pecunia ꝑ quacūqꝫ cauſa vel negocio ſue

rit reqſiti. Scribūt mltꝫ lrās libertatꝫ vt ſup̄ dixi. c. v. ꝓ pecuīa
vt poſſint fugere ⁊ euadere manꝰ dn̄orū ſuorū. Scribūt ⁊ alias
lrās his q̄ p̄liant vt gladius vel ſagitta nō poſſit eis nocere
et mlta talia ⁊ iſte lrē vocant̄ haymayly. ⁊ hoc licꝫ fieri ſoleat ab
oībꝰ tn̄ p̄cipue ab illis q̇ negāt mlti decipiunt̄. q̄ recepta pecuīa
fugiūt de loco ad locū vt neq̄cia eorū nō deprehendat̄. Iſtis ⁊
alijs innumerꝫ modis repleti ſūt figmentꝫ ⁊ doloſitatibꝰ. vt quot
q̄t diabolice fraudes excogitari poſſint: in tot ꝑtes errorꝫ īueni
ant̄ diuiſi. Inter alias ꝑticulares diuiſiōes q̄ ſūt de cerimonijs
legis. ritu ⁊ inſtitucōībus ⁊ cultu ⁊ obſ̄uatiōībus q̄ int̄ eos hn̄t
q̄tuor ſūt opīones ſolēnes de facto ſaluatōis int̄ ſe diſtincte. q̄rū
quālibꝫ vna gn̄atio illius ſecte tenet firmiter ⁊ ſequit̄. ita vt non
ſolū vna nō ꝯſentiat alteri. verūetiā vna alterā ꝑſequit̄ vi armo
rū ⁊ municōībꝰ caſtrorū vt multotiens ꝑturbato vniuerſo regno
niſi rex manꝰ apponat nequaq̄ꝫ ſedari poſſent Prima gn̄atio
ē ſacerdotū q̇ habent̄ int̄ eos ī magna reuerētia q̄ſi rectores po
puli. ⁊ executores ⁊ diſpenſatores. legiſdoctores. ⁊ iudices. ⁊ p̄ſi
dētes in bn̄ficijs ſpūalibus. ⁊ ecc̄ijs ⁊ gymnaſijs. quorū opio eſt
ꝙ nemo poteſt ſaluari niſi in lege machometi. Et hoc docent pma
⁊ perſuadent omnibus. Et licꝫ hoc probare nō poſſint aliqua
ratione vel auctoritate vel exemplo. tamen conānt̄ ꝯdicentibꝰ
omni quo poſſint modo reſiſtere. Et hi multos habent ſibi de
populo conſentientes. precipue ex principibus et magnatibus
Secunda generatio eſt illorum qui dermiſcher dicunt̄ ⁊ ſūt reli
gioſi qui equidē ab eis in multa veneratione habent̄ quaſi ſan
ctorum ſuperſtites ⁊ ſucceſſores. ⁊ quaſi totius regni conſerua
tores. ⁊ amici dei ⁊ machometi. de quibus plenius in decimoter
cio capitulo dictum eſt Quorum opinio eſt ꝙ lex nihil prodeſt 2ª opi
ſed gracia dei eſt qua oportet omnem hominem ſaluari. que me
rito ⁊ lege ſufficiens eſt ad ſalutem. quam ipſi Rach Marallach
nominant. Nec illi ſuam opinionem in aliqua fundant ratione
vel auctoritate ſed prodigijs ⁊ ſignis ea probare conantur vt ſu
pra in capitulis decimoquarto ⁊ decimoito patuit. Et iſti etiā
multos habent fautores ⁊ ſibi conſentientes Et precipue de il
lis qui magis ſpirituales deuoti ⁊ humiles in eorꝫ vita exiſtūt

Tercia generatio eſt illorꝫ qui czofilar dicuntur quaſi me 3ª
ditatiui. vel etꝫ ſpiritualibus exercicijs dediti ⁊ ipſi habentur in

magna reputatōe q̄ſi ſucceſſores ꝓpharū ꝛ patrū q̄ hanc ſectā fundauerīt ꝛ ſe maioris dicūt eſſe auctoritatꝭ q̄ꝫ ceteros Nec illi fundamentū aliquod ſue opiniōis hn̄t niſi ꝙ eis dicūt ſic ab āti q̄ traditū. et iſtoꝝ opinio eſt ꝙ vnuſq̄ſqꝫ dꝫ ſaluari ꝑ meritū. et ħ ſufficit ad ſalutē ſine grā ꝛ lege. ꝛ hoc ipſi pereketallach vocāt Iſti mltū ſunt ſolliciti ad orōes ꝑticulares ꝛ exercitia ſpūalia in vigilijs et meditatōibꝫ. nunq̄ꝫ ei ceſſant ab orōe ꝯtinua quā ipſi czillaraitmach vocāt De nocte em̄ ꝯueniūt et circulariter ſedētes incipiūt dicere Laylaachillalach repetendo cū ꝯmotōe capitū per aliqđ ſpaciū tꝑis. Et poſt hec dicūt Lahu. iterū eodem mō repetendo Deiñ vltimo dicūt Hu. Hu. iterū repetēdo. ita ꝙ quaſi exanimes effecti cadūt et obdormiūt Et iſti etiā ſue opiniōis mltos hn̄t fautores. maxīe de his q̄ de antiq̄tate vel nobilitate generꝭ glant qui Effieler embieler dicunt. q̄ igit autentici hn̄tur qꝛ genus eoꝝ alterius nationis ꝯmixtionē nō accepit nec ab origine p̄moꝝ fundatorū illius ſecte receſſit Iſte igit tres gn̄atiōes cū ſuis opiniōibꝫ omī ꝓplo māifeſte ſtꝫ. ꝛ plures inter ſe tā in ꝑuato q̄ꝫ in publico diſſentiōes gerūt. nichilominus eo ꝙ eq̄liter eſtimate ſtꝫ ab omī ꝓplo. nulla p̄t preualere alteri ſꝫ cōtinuo ad pacem et ꝯcordiā reducūtur. ¶ Quarta āt generatio. eorū lingua horiſe dicit qđ hereſiꝫ ſonat. quoꝝ opīo eſt ꝙ vnuſquiſqꝫ ſaluat in lege ſua. ꝛ vnicuiqꝫ genti ſeu natōi lex data eſt a deo. in qua ſaluari debet. et eq̄liter omēs leges bone ſunt eas obſuantibus. nec aliqua eſt p̄ferenda q̄ſi melior alijs Et iſti a thurcis ſuſpecti hn̄tur. ꝛ q̄ſi hn̄tur ꝓ ſciſmaticiꝭ. et ſi iuēti fuerit ꝯburūtur Et iō opinioēꝫ ſuā nō manifeſte ſꝫ occulte tenent. Cuius generationis vnum reperi dū eēꝫ in chio q̄ intrauit eccl̄iam xp̄ianorū et ſignabat ſe ſigno crucis. ꝛ aſpergebat ſe aqua benedcā. ꝛ dicebat manifeſte. veſtra lex eſt ita bona ſicut noſtra. qđ nullus alteriꝰ opiniōis thurcus pro vita ſua faceret. Tantis igit diuiſiōibꝫ repertis ꝛ exptis ꝛ ī ꝟitate ī hac ſecta cōptis quis in iudicio recte rōnis eā non omī ꝟitate vacuaꝫ. imo diabolicā ꝛ omni ſuperſtitione plenam. ꝛ ſine aliq̄ fundamento eſtimare. et merito contemneret.

Capitulū .xxi. De .ij et iij motiuis retrahentibꝫ ab errore thurcorū q̄ ſtꝫ igrātia ꝛ obſtinatio

Capitulum viceſimumprimū

Secundū motiuū ꝑ quod habet̄ euidēs argumentū infidelitatis hui⁹ ſecte eſt ig̃rantia. Licet eñ maxīe ſint aſtucie ad om̄e malū ꝑficiendū vt in rebꝫ naturalibꝫ magnā ⁊ quaſi ſuꝑnaturalez habeāt practicā et exꝑiantiā. tñ in his q̄ ad ſalutez ꝑtinēt et ad res ſpūales cog̃ſcendas tā ſtolidi tāq̄ꝫ inepti ſtꝫ vt videant̄ ad modū beſtiarū vſu rōnis carere. et quaſi ſaxa indurati nihil ſpūalis intelligētie poſſe capē. Nulla eñ ars penitus de liberalibꝫ reꝑitur doceri in gymnaſijs eoꝝ. de omibus alijs ſciētijs ita ſunt alieni. vt nec noīa eaꝝ inueniant̄ vel cog̃ſcant̄ ab eis. Quid eñ de factis dei. q̄d de myſterijs ⁊ ſacram̄tis. q̄d de nobilitate aīe vel ſalute ei⁹ intelligere poterūt. q̄ de cerimonijs legꝫ ſue ⁊ inſtitutis nullā ſciūt dare rōnez. Si eñ diceret̄ ſibi quare nō bibis vinū vel q̄re nō comedis carnes porcinas. ⁊ ſic de alijs. penit⁹ obmuteſceret. vel aliq̄d mēdacij vel fictionis rn̄deret. vel vt in cap. ix. dictū eſt immundiciā cauſaret. De lotionibꝫ aūt quibꝫ vtunt̄. vt ſupra in cap. xiij. dictū eſt ⁊ inclinationibꝫ ⁊ alijs ceremonijs tantā hn̄t eſtimatiōez vt credāt valere ea ad ꝯferendū grām ⁊ remiſſionē pctōꝝ ⁊ premiū vite eterne. De pctīs et caſibus ꝯſciētie. ⁊ qũo ꝑ pctm̄ aīa maculat̄ ⁊ qũo ꝑ pniām iterū purgat̄. qũo deniq̄ꝫ de⁹ offendit̄. ⁊ qũo placat̄. inſuꝑ de vicijs ⁊ ꝟtutibꝫ: nullū in eis nec nimiū indiciuz cognitionis vel ſcīe habet̄. Hūilitatez laudāt. ⁊ ceteras virtutes ſuꝑbiaz et cetera vicia vituꝑant. nō culpā vel meritū ſed ſoluz ipſas naturales paſſiones ꝯſiderātes. nō culpā. Solū eñ crimina quib⁹ ꝯcordia cōmunitatis vel cōmoduz turbat̄ priuate cōuerſatiōis. ſicut furtū vel homicidiū ⁊ cetera talia. iudicio cōdēnant et puniūt. de reliq̄s facinoribꝫ manifeſtis et occl'tis magnis et ꝑuis nulla fit mentio nec ꝯfeſſio nec pnīa nec abſolutio nec correctio. nec finalis emēdatio. Vtunt̄ etiā circūciſione nō in remediū alicui⁹ culpe ł pcti. eo q̄ de originali pctō penit⁹ apd̄ eos ignorat̄ quid ſit. ſꝫ ſolū ꝓ quadā ſuꝑſtitiōe. vn̄ ꝓ magno improperio habet̄ qn̄ dr̄ alicui czunetſz. id eſt ſine circūciſione. Et hoc idez ipſi freq̄nter improperant ceteris dicentes. Vos īcircūciſi. Sed mihi videt̄ q̄ꝛ potius vtunt̄ circūciſione ꝓpter hoc. vt lotio qua ſe aqua ꝑfundūt nō ſit inualida remanēte aliq̄ ſiccitate ſub iſta pellicula prepucij. ſicut ſuperi⁹ in. x. cap. ⁊ xiij. de m̄ eſt. ꝓpterea etiā diligēter incidūt vngues et radūt pilos. Sꝫq̄-

cunqꝫ modo fiat certū eſt ꝙ nō niſi ſupſticioſe vtunꝛ. Nā filij eorū freq̄nter ſine circūciſione moriunꝛ nihil eis ſollicitudis vt circūcidaꝛ adhibēt. qꝺ vtiqꝫ nō ꝑmitterent fieri ſi ſaluti crederent obeſſe vel ꝓdeſſe. Cū igiꝛ de hoc vel de quibuſcūqꝫ alijs interrogati fuerint. ne ignorantia eoꝝ notari poſſit inuoluūt ſentētias ⁊ quodā obſcuro mō loq̄ntes velamen obducunt excuſationis. Et hoc ſacerdotes faciūt cū de reb9 ſpūalibus vel de vita eterna interrogati fuerint. Seculares ꝟo. qñ de hoc inter eos ſermo oriꝛ. varijs truffis ⁊ inſolentijs ꝓuocati. deridētes ⁊ ſubſannantes. Alij dicunt forte habebimus pulchras vxores. alij autē forte multa ſuauia habebimus ad manducandū et bibendum dicunt ⁊ hmōi. Si aliq̄s aūt ſerioſe forte aliq̄d dicere voluerit. nihil oīno dignū ad ꝓpoſitū dicere poterit. eo ꝙ oīno nihil rōni ꝯſonū in libris eoꝝ de hoc vel alijs repiri pōt. Et iđo vnuſquiſqꝫ eoꝝ ſiue ſacerdotes ſiue ideota ſꝫm ꝓpriā phantaſiā de hoc blaſphemat ⁊ obloquiꝛ. Multa de antixp̄o quem ipſi tethſchel vocāt. ⁊ de reſurrectiōe mortuoꝝ ⁊ extremo iudicio ⁊ de inferno et purgatorio. friuola ⁊ abſurda et ad libitū inuenta fabulanꝛ et garriunt. et inter cetera dicūt. poſt iudicium mechometus oēs liberabit de inferno cuiuſcūqꝫ ſecte vel religionis fuerint. neminꝫ relinq̄ndo ꝓpter magnāꝫ potentiam ⁊ auctoritatem ſuā quā hꝫ apud deū. ¶ De alijs innumeris fabulis ex mēdacijs q̄ de reb9 ſpūalib9 verſanꝛ inter eos. cauſa breuitatis dicere plus nolo. hoc tñ adijcere volo ꝙ nequitia eoꝝ ſicut in ceteris oībus velamine ſimulatōis obtegiꝛ et abſcōdiꝛ. ita et ignorantia ſacerdotū eorū velud cuprū auratū ſub auri nōis et eſtimatōnis rigore obtecta latet. Nam q̄cquid dicūt q̄d ve precipiunt ita volunt ab oībus obſeruari quaſi preceptū dei vt nemo audeat vel in minimo cōtradictionē vel reſiſtentiā facere.

¶ Tertiuꝫ motiuū ꝑ qꝺ habeꝛ euidēs argumentū infidelitatꝭ huius ſecte eſt obſtinatio. Quis autē dubitat verā fideꝫ libertatem volūtatis augere et nō minuere. Vñ in euangelio fideles docibiles dicti ſunt eo ꝙ rōnes non ſpernūt ſed ꝓbant et malum per rōnes reprobāt. et bona ꝓbātes quecūqꝫ nō recuſant. de malis quoqꝫ bona eliciunt. et aduerſa ad ſuā vtilitateꝫ retorquent. Et hec oīa fiunt in libertate fidei ꝑ quaꝫ oīa cooꝑanꝛ in bonū his qui ſꝫm ꝓpoſitum vocati ſtꝫ ſancti. Nō autem perſi dia thurcoꝝ ſic ait ſed more beſtiaruz ſectã ſuã nõ rationibus ſeu argumẽtis. ſed gladijs ⁊ armis defendere ꝯtendũt. eo ꝙ in lege ſua ſic ſe hr̃e dicunt in precepto. Tantã em̄ ꝑtinatiã ⁊ obſtinationẽ inherẽdo ſecte ipſius hñt ꝙ quaſi vſuz rõnis videntur amiſiſſe. et ad nihil aliud ſe poſſe moueri vel flicti ex neceſſitate oñdunt. nã ꝗcquid viderint audierint vel ſenſerint qđ hãc ſectã non cõmendat. immediate q̃ſi frenetici amẽtes execrãtes abhorrent. fugiũtq; tanq̃ mortale venenũ. nec ſunt alicui⁹ ſpiritualis impſſionis capaces. nec aliqua ſpecies veritatꝭ eis motiuũ preſtare põt. Et quãuis hec vniuerſaliter de oĩbus fiat. tamen pre oĩbus alijs illi renegati xp̃iani ⁊ deſperati ſic erroribꝫ excecataꝫ hñt ꝯſcientiã ꝙ videant̃ ligati cathenis igneis diaboli quas nullatenus dirũpere valent. Vñ quendã eoꝝ in familiari collocutione interrogaui. quare inquiens rogo ꝓpter deum hoc feciſti aut quid te mouit. nihil aliud rñdere potuit niſi maledicta dies in qua hoc feci. et ego. Quare ḡ non reuerteris ad fidem xp̃i. Et ille retorto collo ⁊ auerſo vultu. nõ poſſum inquit non poſſum. nihil aliud adijciens. Eſt ⁊ aliud nõ minus de obſtinatione eorũ notandũ. Creditur em̄ ꝑ certo ꝙ nõ ſit aliqđ genus nationis de quo ad fidez xp̃i non inueniant̃ aliqui ꝯuerſi. De iſta aũt ꝑuerſa generatione aliquẽ prouecte etatis ad fidem xp̃i poſſe ꝯuerti quaſi pro impoſſibili habet̃. tamẽ vt ſup̄ in cap̄. decimoſexto dictũ eſt ſi fieret. magis pro miraculo habẽdum eẽt. Nam cũ in primis annis Sixti quarti. Legatio que contra thurcos miſſa fuerat. per mare plurimos eoruz Romã detuliſſent quoruz meliores Pape preſentati. reliqui aliorum prelatorum curijs deputati om̄es fere baptiſati ſunt. quorũ aliquos ego familiares habui qui magnam deuotionem ad fidez chriſti oſtendentes me interpretante. etiam cõfeſſionẽ ⁊ cõmunionem petierunt. quoꝝ vnius quidez cõfeſſionez accepi. ei autẽ qui curã ei⁹ habebat ſacerdoti cõionez differre ꝑſuaſi. michi em̄ multũ difficile videbat̃ verã fuiſſe ꝯuerſionẽ eoꝝ ſic̃ poſtmodũ rei ꝓbauit euẽtus. nã p⁹ aliq̃s annos oẽs inuẽta occaſione ⁊ ꝯmoditate fugerũt. lꝫ etiã q̃ in curia pape erãt bonã habuiſſent ꝓuiſionẽ. in hoc apte oñdentes ſe ad baptiſmuz ficte acceſſiſſe. Unde de opinione quã prius habui nunc indubitatã ſniaz de eis ꝓferre poſſuz ꝙ impoſſibile ſit aliquẽ thurcũ fidẽ xp̃i reciꝑe.

Capitulū.xxij. De quodā notabili facto qđ ꝯtigit in Thurcia ad ꝓbationē ſupra dictoꝝ.

Nunc ad ſupradictoꝝ clariorē noticiā et ꝓbationē nō puto p̄tereundū qđdaʒ factū notabile qđ me exñte in thurcia ꝯtigit. Qđ eo certiꝰ credendū venit qꝛ nō occulte ſʒ ꝑ totaʒ thurciā ꝓuulgatū eſt ⁊ nō alicui p̍uate ſʒ ipſo fraꝝ regi ⁊ toto regno eiꝰ euenisse narrabat̄. Illiꝰ em̄ regis q̇ mirathbeg eſt dictꝰ pater illiꝰ q̇ nūc regnat nō poſt multo tp̄e q̄ nos in captiuitateʒ adduxerūt. Facta eſt quedā ꝯtētio int̄ ſacerdotes q̇ tamſmani dicunt̄. ⁊ religioſos q̇ demiſchler nūcupant̄. cuiꝰ q̄ſtionis talis erat tenoꝛ. Utrū vota ⁊ elemoſyne ⁊ oblatiōes cōis pp̄li iure debeant̄ ipſis ſacerdotibꝫ vl' ipſis religioſis. Dicebāt em̄ ſacerdotes. Nos ſumꝰ curā pp̄li hn̄tes. in ꝯſiliādo. in iudicādo. in regēdo ⁊ docēdo. legē tribuēdo ⁊ obſ̄uando ⁊ totius pp̄li onus portādo. Quia igit̄ miſteriū nr̄m magꝫ eſt neceſſariū pp̄lo ⁊ vniuerſo regno. merito vota pp̄li nob̄ debent̄. E cōuerſo iſti dicebant nos ſumꝰ ſucceſſores ⁊ vices gerētes illoꝝ q̇ fundamentū ſunt legis ⁊ gr̄e. ⁊ q̇ ꝓ pp̄lo corā deo aſſiſtētes oēs neceſſitates eiꝰ ſuis meritis ⁊ int̄ceſſione ſupplētes. totius regni mala ⁊ ꝑicula auertentes ⁊ bona coopantes. oīm facultate ⁊ ſtodio deficiēte hūano ſuccurrūt ⁊ auxiliant̄. Et ḡ nob̄ potiꝰ elemoſyne ⁊ vota populi iure debent̄. Cūq₃ ita ꝯtēderēt ⁊ nullaʒ q̄ſtio det̄minationē acciperet. in hoc oēs ꝯſenſerūt. vt cā regꝫ arbitrio ꝯmitteret̄. Et q̇cq̇d ab eo det̄minatū ⁊ iudicatū fuiſſet. ſine om̄i ꝯdictiōe ratū ab oībus haberet̄. Cū itaq₃ rex audita cauſa ⁊ rōnes vtriuſq₃ ꝑtis. diligentius ꝑuolueret in aīo. cepit eſtimare ꝙ miſteriuʒ ſacerdotū regno magꝫ ncēarium eſſet. ꝓpter rōnes ſupradictas. ⁊ ꝙ ꝓpterea vota pp̄li in recōpenſatiōnē retributionis magis ad eos ꝑtinerēt. Sʒ dū iſta volūtatis ꝯceptio regꝫ. ad religioſoꝝ ꝑueniſſet noticiā ilico regē adierūt ⁊ petierūt ne iſtā ſententiā diffinitiue ꝓferret. donec ipſi int̄ ſe diligentiꝰ de hac re cōferre poſſent. ne anticipatio ſentētie in tā ardua cauſa perplexitatē aīoꝝ generaret futurā. Quibꝫ dū rex annuiſſet ⁊ ſeptē dieruʒ inducias int̄poſuiſſet. vna nocte tranſactis aliquibꝫ diebus regi in ſtratu ſuo requieſcenti. ſubito magꝫ ꝯmotio viſcerū quaſi inſtaret neceſſitas nature exoꝛt̄. q̇ cū feſtinatiōe ſurgens ad locum explende neceſſitatis ꝑuenit. cuꝫ igiť cū quodā impetu ſuꝑ ſedes ſe iactaſſet ſubito tabula ſub eo rūpiť. ⁊ deorſum cadens rex in medio loci ſuꝑ q̄ndaꝫ ꝑtem muri. vel vt dicebať ſuꝑ q̇dā ligno ſuſpenſus remanēs ad infima nō deſcendit. dū autē vociferaret ⁊ nemo auxiliū preſtare poſſet. eo ꝙ oēs porte ſeris firmate inuente ſunt. Tandē fatigatus quaſi vniꝰ hore ſpacio laborans ⁊ nihil ꝓficiens. ſubito venit in mentē eiꝰ vt aliquē ſctōruꝫ inuocaret. qđ cū feciſſet mox in loco lumē aꝑparuit. ⁊ q̇dā in forma religioſoꝝ aꝑparēs. ſic eū alloquiť. O dn̄e rex vbi ſtꝫ illi q̄s tibi ⁊ regno tuo tā nccārios eſtimaſti. quare in iſta neceſſitate tibi nō ſubuenīūt. illo aūt p̄ timore ⁊ terrore viſionis nihil rn̄dēte. ille adiecit. O rex noli timere ſcire te volo ꝙ illi tibi ⁊ regno tuo magis neceſſarij ſunt q̇ in extremis nccitatibꝫ auxiliū preſtare pn̄t ⁊ cū defecerit virtus hūana. tūc inuocantibꝫ ſeruitus coꝝ maxīe ſe oſ̄dit ⁊ ſuccurrit vniuerſ̄. ⁊ cū hoc dixiſſet ipſo rege ſine aliqua moleſtia ꝓprio lecto reſtituto. ab oculis eius euanuit. Et ſic rex ad ſe reuerſus. q̇d ſibi acciderit aīo reuoluēs licet ex ꝓdigio cū admiratione ſuſpēſus. tn̄ quia de difficultate queſtionis certificatus ⁊ inſtructus multū ꝯtētus erat. Facto igitur mane oībus ꝯuocatis. reꝫ ꝑ ordinē exponit. ⁊ iubet vt cito omnes religioſi qui tunc inueniri poterant coram eo adducerentur. Quo facto ipſe ſedēs in ſolio ſuo iuxta ſe habens vas plenū pecunijs ſingulos religioſoꝝ ad ſe accedere fecit. diligentius vnūqueq; intuens. cognoſcere volens illū qui ſibi aꝑparuerat. vnicuiq; de pecunia q̄ntuꝫ pugillus caꝑe poterat elargiendo. Cūq; ſinguli ꝑtranſiſſent. ⁊ de ſupradicto nihil noticie inueniſſet. ⁊ ipſe rex de hoc mirareť. ille q̇ inter eos maior erat acceſſit ⁊ dixit ei. noueris rex ꝙ ille q̇ tibi aꝑparuit. vnꝰ quidē tibi viſus eſt. ſed in ꝑſona oīm noſtꝝ hoc factuꝫ ēē non dubites. eo ꝙ oīm nr̄m cauſa in cōi tractabať. Et tali igiť viſione īmo vt melius dicā diabolica illuſione rex ille in tantā dementiā ⁊ alienationē animi ꝑductꝰ eſt. vt filio ſuo ꝑuulo vix adhuc decē annoꝝ in ſede regni relicto. ipſe ad quandā ciuitatē que manaſſa diciť receſſit. ⁊ cū alijs religioſis quoꝝ ibi eſt magna multitudo vitam ducere decreuit. Tranſacto autē in hoc ſuo ꝓpoſito aliq̄ tempꝑis ſpacio ⁊ filio ſenente in ſolio regali. quedā turbatio magna nō ſine ſanguinis effuſione inter curiales exorta eſt. intantum vt turbationē totius regni nōnulli timuiſſent futurā. ſi citius non fuiſſet remediuꝫ adhibitū. Nam illi qui gingitſcheri dicunt quoꝝ in curia regia magna eſt multitudo cōtempto puero regis ſibi vnū q̄ eis preeſſet elegerunt. vt ſe poſſent opponere cōtra oēs qui eis nō ꝯſentirent Qđ duꝫ p̄ncipes ꝛ magnates perpēdiſſent regem patrē videlicet pueri adeuntes non tā precibus q̄ꝫ minis ꝑſuaſerūt vt regni totius diſcrimē qđ imminebat auerteret. ꝛ futuro malo anteq̄ꝫ in augmentū veniret ſe opponeret. Sic igiť licet reluctanteꝫ ad ſedē priſtinā reduxerūt ꝛ vſq̄ꝫ ad morteꝫ regnare coegerūt. Factū iſtud in tanto fuit rumore per totā thurciā vt a ſingulis fere nihil aliud tunc tractaret. Ego etiā licet a pluribꝫ in cōmuni locutōe audiuiſſeꝫ. tamē ſpecialiter et priuatim ab vno religioſoꝝ qui tūc perſonaliter interfuerat diligentius ſingula cognoui. Qui etiā quantuꝫ pecunie de manu regis tūc accepiſſet. ꝛ q̄ntuꝫ grē ꝛ fauoris vnuſquiſq̄ꝫ cōſecutus fuiſſet a rege. ꝛ plura alia que tunc ꝯtigerāt narrauit ꝛc̄. Eſt ꝛ aliud factū nō mediocre qđ nō ſuperflue ad predicta addendū putaui. qđ regis huius qui nūc regnat filij illius de q̄ nunc dictū eſt tēporibꝫ cōtigiſſe narrabat. Eſt enī in partibus orientalibꝫ quidā magnus tartar⁹ qui demyrleng dr̄ de q̄ etiā ſuperi⁹ mētio facta eſt. Qui quodā tēpore ad mortē regis thurcoꝝ ſtimulante odio aſpirās quoſdaꝫ ſui generis in omī nequicia artis diabolice famoſos ꝛ exꝑtos precibꝫ ꝛ precio induxit. plura eis tribuens ſed multo ampliora ꝓmittens ſi caput thurci inimici ſui ſibi deferrent. Qui dū exequēdi facinoris cōmoditateꝫ ꝛ modū pluribꝫ tēporibꝫ queſiſſent ꝛ in oībus rei difficultas occurreret. ꝛ q̄ꝛ ipſi mlťe artis diabolice magice quoq̄ꝫ ꝛ nygromātie nō modicā hn̄tes peritiā. cogitauerūt aliq̄d nouitatis pretēdere. vt ſub h̄ pretextu dū regi curioſo fuiſſent pn̄tati. ꝛ ipſi nō poſſe ſe artē et ludū nouitatꝫ ſue exercere niſi oībus excluſis dicerent ad ſui ꝓpoſiti ꝯmodū ꝛ executioneꝫ venire poſſent. Sꝫ rex auiſatus per quoſdā qui illos ſuſpectos habuerāt eoꝝ machinamēta caut⁹ preuenit. Nā dū inuitati a rege. in habitu et forma religioſoꝝ exterius. armis ꝟo intus bn̄ muniti anteq̄ꝫ ad ipm̄ regeꝫ intraſſent capti ꝛ penis ſubacti. hoc maluꝫ qđ in regē cogitauerūt ipi a rege interēpti experti ſūt. Preterea omne fere nephas publicū exercentes in ciuitatibꝫ in vijs ꝛ nemoribꝫ et ſtratis publicis. bono cōi ⁊ paci inſidiātes. criminoſiſqꝫ ⁊ oīa genera flagicioꝝ ſectātes narrabant eiſdē tēporibꝫ in habitu ⁊ forma religioſoꝝ latitare. Quibꝫ oībus rex permot⁹ ⁊ ꝑmaxīe ſupradictoꝝ neq̄cia ꝯmot⁹ emiſſo publico edicto omēs religioſos de regno ſuo expellere ac ꝑturbare fecit. ⁊ inuentū quēquaꝫ in habitu religionis publice pene ⁊ cuſtodia ſubactū. rebus omnibus ⁊ vita priuari mādauit Tantā aūt execrationē ⁊ deteſtationē illius generatiōis regꝫ animū tūc occupauit. vt nō ſolum nomē illoꝝ audire nō poterat. ſed etiā quoſlibet q̇ in habitu pauperū ſibi vbicūqꝫ occurriſſent. nullaten⁹ ſine ꝑturbatōe poterat intueri. Vn̄ qui eū comitabant̄ vel p̄cedebāt in locis quibꝫ erat trāſiturus nequaq̄ꝫ pauperē aliquē ſinebant apparere. Et ſiq̄s incaute apparuiſſet ꝑturbatiōis ei⁹ ſeuitiā in ꝯtumelijs ⁊ verberibus exꝑiebat̄. Hui⁹ rei tāto ſecurior teſtimoniū ꝑhibere poſſum q̄nto eā verius nō ſine timore ⁊ periculo in meipō exꝑtus didici. Vna enī dierū diluculo poſt ortū ſolis ꝯtra aulā regꝫ ꝓpter frigus ad ſoleꝫ cū pluribꝫ alijs diuerſi generꝫ ⁊ habitus hominibꝫ ⁊ pauꝑibus ſedēdo ad ſpectaculū curie ⁊ p̄ncipū. quoꝝ multi ad regē q̄ de cauſa neſcio tūc venerāt. trāſacta hora iam ſexta incaute remāſimus. recedēte igit̄ vniuerſa curia inopinate vidim⁹ de curia regis exeūtes equeſtres pꝛecedēte p̄cone cū baculo ⁊ ſubſeq̄ntibꝫ duob⁹ iuuenibꝫ ⁊ regem ad balneū (qđ retro nos erat) ituruꝫ. Viſis igit̄ nobis mox ipſe rex cū magno ſtrepitu vocē emiſit. Tūc p̄co cū velociſſimo curſu venit ad expellendū nos a facie regis. Et illos quidē qui ad viā quo; erat iturus fugerāt. nō credo ꝟbera euadere potuiſſe. me aūt q̇ ad aliā ꝑtem fugi. licet tūc vix euadere potui. timoris tñ magnitudo in futurū cautiorē me reddidit. vt añ ꝯſpectū ei⁹ maxime cuꝫ alijs pauꝑibus nequaq̄ꝫ vltra ꝯparerē in via in qua erat trāſiturus. Ex his igit̄ exēplis vnuſq̄ſqꝫ fidel'r cōſiderās poterit ꝑpendere oīa que de iſta ſecta dicta ſunt veritatem habere maxime circa diuiſionem obſtinationeꝫ ⁊ ignorantiam.

Capitulū. xxiiij. De commendatione religionis chriſtiane.

DE ſecta thurcorū in ſuꝑioribus ſub breuiſſimo cōpendio dictum eſt quomō videlicet omī fundamento veritatis careant. de nequicia quoqꝫ thurcoꝝ ⁊ malicia quibꝫ xpianos ꝑſe quuntur. ⁊ de motiuis eam veram ꝑſuadẽtibꝫ. et de his que ab ea retrahunt. ⁊ oĩm motiuoꝝ illoꝝ declaratione ⁊ interpretatione cũ quibuſdaꝫ exemplis. Nunc in iſto finali capl'o de recõmendatione religionis ſanctiſſime xpianoꝝ paucisſimis ꝟbis aliq̇d dicere cõgruũ eſtimo. vt de eiuſdeꝫ veritate cũ illiꝰ ſecte erroribꝫ ꝯparatione facta. quilibet fidelis quã eligere quãqꝫ deteſtari debeat: ſcire ⁊ [illegible] intelligere poſſit. ¶ Licet igit̃ ſanctiſſimã et digniſſimã religionẽ xpiane legis nulla lingua ſufficient̃ poſſit extollere ⁊ ſicut decentũ eẽt magnificare. tñ quãtuꝫ ad pñtis materie exigentiã conuenientiſſime in ſeptẽ cauſis principaliter eaꝫ intendo ꝯmendatã habere ſcꝫ in fundamẽti eiꝰ firmitate ⁊ nccitate. In cultus eiꝰ dignitate. In ſacramẽtoꝝ eius ſctitate. In virtutuꝫ eius nobilitate. In ſcientie eiꝰ ſublimitate. In meritoruꝫ eius qualitate. In premioꝝ eius quantitate. Sanctiſſima religio xpiana myſteriũ ſancte ⁊ indiuidue trinitatis ꝓ fundamẽto habet: cuius ab initio mũdi tãta nccitas fuit. vt ſine eiꝰ agnitione nulla penitus eſt cauſa ſalutis ⁊ via vel modus placandi iram dei. Nã ſicut in veteri teſtamento nemini prorſus dabat̃ ſpes venie vel clementie dei niſi myſteriũ ſancte trinitatꝫ ei fuiſſet. vel in enigmate vel in aliquo ſigno vel figura demõſtratuꝫ: Sic ⁊ in nouo teſtamẽto nemini penitus eſt ſpes amicitie dei niſi myſterio ſancte trinitatis veraciter ſit imbutus. et ꝑ characteris impꝛeſſioneꝫ ſubſtãtialiter ei informatus. Habuit ⁊ ab initio hoc ipm ſanctiſſime trinitatis fundamentũ tantã in mentibus fideliũ firmitatis efficaciã qꝫ ille antiquꝰ hũani generis hoſtis cum oĩbus artibꝫ doloſitatis ſue. ipſiuſqꝫ carnis illecebre. ⁊ mũdi fraudulẽti inuidie ſuꝑedificatã ei fidei ⁊ charitatꝫ ſtricturã nunqꝫ deijcere poterãt. nec vſqꝫ in finẽ hoc ipm aliquatenꝰ facere poterunt. licet in nouiſſimis tꝑibus noſtris ſcꝫ et futuris maxima ſit ipſius diaboli poteſtas ⁊c̃. Fremat igit̃ in reprobis mechometus ſeuiat q̃ntuꝫ poterit in antixpo diabolus. nulluꝫ fructũ ſue neq̇cie reportabit ſed q̃ntũcunqꝫ malicie excogitare poterit. electis dei ad gl'iaꝫ. ſibi aũt ⁊ ſuis ꝯplicibꝫ ad eterne dãnationis augmentũ redũdabit. ¶ Cultus ſanctiſſime religionis xpiane tante ẽ dignitatis vt in pꝛĩcipali actu ſuo ipſos mortales homines valeat quodammodo ipſis ſupernis ciuibus coequare. nam licet illi eterno deo ineffabiles laudes ⁊ diuinas obſequia indefeſſe reddāt. tamē diuine maieſtatꝫ oculis nō minus placere ꝯprobant̄ debite ſ̄uitutis officia ꝛ gratuita obſequia necnō ipſa laudū ſacrificia que veri cultores in ſpū ꝛ veritate de donis ꝛ muneribꝫ deſuꝑ eis datis. in eccl'ia militanti quotidie offerūt In ceteris. etiā que in ea gerunt̄ excedit ī dignitate oēs actus hūanos q̄ntūcūqꝫ dignos et p̄cipuos. Si em̄ inſpiciat̄ ſacre doctrine p̄cedēdi ḡuitas. tractantiū maturitas. materiaꝝ ꝯformitas. fundamētoꝝ ſoliditas. doctoꝝ auctoritas. myſterioꝝ ſublimitas. ſacramentoꝝ ſanctitas. ſn̄iaꝝ firmitas. verboꝝ tenacitas. argumentoꝝ inconcuſſa veritas. rōnuꝫ ſecuritas. dubioꝝ clara dilucidatio. errorū oīm ꝯfutatio. ꝯtēplatio diuinoꝝ. deuotio officioꝝ. miniſtroꝝ nobilitas prelatorū dignitas. ſubditorū ſimplicitas. efficacia docendoꝝ ſufficientia oīm ad ſalutē ꝑtinentiū. Inſuꝑ abūdantia gratiaꝝ v̄tutuꝫ redolentia. deniqꝫ oīm diuinarū ꝛ hūanaꝝ rerū magiſteriū ꝛ fideliū animarū ꝯſolatio ſingl'aris. oīmqꝫ ſpūaliuꝫ chariſmatū copia ꝛ plenitudo aliarūqꝫ reꝝ ſummū faſtigiū ꝛ excellentia infinita. credo ꝙ ſi oēs hūanoꝝ actuū excellentie fuerint exhibite ꝑti huiꝰ extreme nō valeant ꝯpari. ¶ Sacramentoruꝫ ſanctitas huius ſecte religionis tāta eſt vt in creatura ratōnali non ſolū interioris hoīs ſubſtantiā diuino vſui aptā reddere ſed etiā tantarū ei grāꝝ redūdantiam infundere ſufficit. vt ꝛ ſm̄ exterioris hoīs facultateꝫ ad vtilitateꝫ proximoꝝ. de effluentia grāꝝ in colloq̄ndo. in ꝯuerſando. in docendo. ꝛ exhortādo in ꝯſulendo. in neceſſitatibus ſpiritualibus ꝛ temporalibus ſubueniendo. et in alijs opibus pietatis ſeruiendo. fructū ſalutis valeat oꝑari ꝛ ſingulorꝝ animos ad amoreꝫ dei prouocare. Si autē maioris deſiderij corda flagrantia inuenerit. tantā hꝫ efficatiā et potentiā precipue ſanctitas ſacratiſſime eucharistie vt vtriuſqꝫ hoīs. ſublata vicioꝝ et terrenoꝝ ſarcina adhuc ī terra poſitis illius celeſtis patrie guſtū fruitionis veleat conferre. Adhuc etiā ipſoꝝ quattuor elementorū ſolis quoqꝫ ꝛ lune dignitatē ꝛ nobilitateꝫ ceterarūqꝫ creaturarū in multiplici ydoloruꝫ ꝛ demonioꝝ cultura. decus ꝛ ornatū ꝑdita ꝛ amiſſa recuꝑare ꝛ priſtino valori reſtituere. Id quoqꝫ qđ in variarū inſenſatarū rerū nephādo obſeq̄o a reprobis a p̄ncipio mūdi infideliter exhibito. neglectū vel deformatū eſt. in vſu veroꝝ cultoruꝫ ad honorē ꝛ laudez creatoris. ꝛ glīaz ipſius ſummi dei renouare pleniſſime ꝛ reintegre ſua efficacia pōt. Hoc q̄ꝫ qd̄ in quoꝝcūqꜫ blaſphemoꝝ vſu maledictū eſt vl' maledicendū vſqꜫ i finē mōi. erit ipis ipſis ad dānatiōis cumulū. electꝫ ꝟo ad multiplicē meritoꝝ fructū coopari finalr ꝛ exhibere pōt. ¶ Uirtutū nobilitas quib⁹ aīe ſctē in xp̄ianitatꝫ religiōe exercent̄ ad vite ſpūalis ꝑfectū ſ̄m modū ꝛ formā ꝟtutū naturaliū ad vite ſenſibil' ꝑfectiōez regulant̄. Spūs em̄ ſenſibilis de capite in mēbra corporis diffundit̄ ꝛ ſ̄m diſpoſitōez organoꝝ format actū in oꝑationē. Eodez mō ipſa diuia grā in aīa rōnali reſidēs ſ̄m diſpoſitionē voluntatū ꝛ effectuū hūanoꝝ format effect⁹ ſpūalis vite. Uide q̄ꝫ nobilē fructū fidei ex affectu tā bene diſpoſito ſancti abrae ꝑriarche, diuia grā ꝓduxit. q̄ ꝓpter excellentiā ipſi⁹ fidei quā in deū habuit filio ſuo nō tā charo q̄ꝫ raro i mo p̄mogenito ꝛ vnigenito nō curauit ꝑcere. Fruct⁹ autez ſpei in affectu Noe ſcti qualis fuit q̄ vniuerſo orbe corrupto. ſolus in fabricatōe arce laborare tpe tā longo nō faſtidiuit. Quid charitatꝫ fruct⁹ in ſctō moyſe q̄ amore ſupno ardēs filium filie pharaonis ſe negauit ꝛ ꝑcuſſo egyptio hebreū liberās. irā pharaōis incurrere nō timuit. Sꝫ hec q̄ſi quedā ſemina in ſctis patrib⁹ veteris teſtamēti ꝑtranſiens. ſi ad ampliſſimā meſſez ſctōꝝ noui teſtamenti accedere ꝛ q̄d in ſingloꝝ purificate mentꝫ affectu diuia gratia tā de theologicꝫ q̄ꝫ cardinalib⁹ ꝛ moralib⁹ ꝟtutū ſpēb⁹ fructus ꝓduxerit ſcire q̄s ꝛ intelligere voluerit, xp̄ianoꝝ librarias percurrat. ꝛ dū quaſi infinitā legendarū multitudinē hui⁹ materie inſpexerit reperiet ꝓculdubio magꝫ admirandā q̄ꝫ inueſtigādā hui⁹ religionis virtutū nobilitatē. Hoc aūt non tā mirabile q̄ꝫ ineffabile qd̄ in affectu ſpūali electorū nouiſſimi tpis oꝑanduꝫ venit. diligētiori ſtudio ꝛ deuotioni relinquo. In hoc ꝯcludere volo q̄ q̄cq̄d ordinis q̄cq̄d ꝑfectiōis ꝛ decoris. q̄d ve dignitatis ꝛ excellentie. in vniuerſo orbe a principio vſqꜫ i finē repiri potuit. totū ab hui⁹ ſanctiſſime religionis ꝟtutū nobilitate proceſſit. Quib⁹ ſublatis. nullus ordo ſed ſempit'nus horror ꝛ error ꝑmanebit. ¶ Sublimitatē ſcīe hui⁹ religionis intelligendā. nulluꝫ ꝯuenientioris. ſilitudinis modū inuenio q̄ꝫ ſicut de ꝑadiſo exeuntes quattuor flumina. totū mundū irrigarūt. ſic nimiruꝫ quattuor euangelioꝝ ſcia ꝛ doctrina. de religione xp̄iana qua

ri paradiſo celeſti egrediens. vniuerſalem humanā naturā. diu
aridā ⁊ ſterilez. ſalutis fetu fecūdauit. Ille eñ magiſter celeſtis
qui dixit. Vos vocatis me magiſter et dñe. ⁊ bene dicitis. ſum
teeñ. veniens in terris ſcholas tenuit. ſcrāz catholicā eccliaz in
ſtituit. ⁊ ſcie ſublimitatē quā in ea docuit ⁊ poſteris docendum
dereliq̄t manifeſte oñdit qn̄ dixit. Omīa quecūqꝫ audiui a pꝛe
meo nota feci vobis. O admirandū myſteriū ea q̄ in celo empy
reo ⁊ in cōſiſtorio ſctē trinitatis tractanť. hoibus in terra ma
nifeſtanť. O imenſa dignitas religionis xp̄iane. que in ſcia an
gelos archāgelos ⁊ reliquos ordines btōꝝ ſpirituū trāſcendit.
et ad ipſorū cherubin ⁊ ſeraphin arcana ꝯſilia accedit. Et q̇d
mirū ſi hec ſcia de hoibus deos. de mortalibꝫ immortales face
re pōt que talez ac tantū doctorē habuit. Huius ſanctiſſime ſci
entie ſublimitatē ꝓfunditatē longitudinē ⁊ latitudinē intellectꝰ
nō capit humanus nec lingua exprimit. ſed fide ꝑcipitur. ſpe re
tinetur ⁊ charitate perficitur. Huius ſcientie ſcholaz qui intra
uerit quāuis indoctus doctiſſimus euadit Quicūqꝫ autē eam
ingredi aut negligit aut contēnit. quāuis doctiſſimus ignoran
tie ſue tamē cecitatē ineternū lugebit. ¶ De meritorū qualitate
huius ſanctiſſime xp̄iane religionis argumētari. aut dubitare
ipſis infidelibus ⁊ hereticis derelinquo. quorū quidā xp̄m nō
verum deum. Alij non verū hominē. reliqui ſoluz prophetam
fuiſſe blaſphemarunt. Nemo aūt fideliū qui xp̄m filiū dei ⁊ ve
ruz filiū hoīs de ſpūſancto ꝯceptū. De maria ꝟgine natū Int
homines trigintatribꝫ annis ꝯuerſatū. ⁊ poſt infinitos labores
poſt miraculorū et doctrinarū inſignia a iudeis captū. ligatuz.
flagellatum. cōſputū irriſum illuſum. ſpinis coronatū. ⁊ infinitꝭ
doloribus ⁊ confuſionis opprobrijs iniurijs ⁊ blaſphemijs ſa
tiatuz. tandē inter latrones affixum cruci. et pro ſalute humani
generis acerbiſſima morte finitū. credūt ꝯfitenť ⁊ ſupplicitē ado
rant. de eius infinito merito dubitare ꝑmittiť. qd̄ aūt infinituz
eſt vltra multiplicari nō pōt. Superfluū tñ nō eſt ſi glīoſe ꝟginiſ
marie oīm ſctōꝝ aplōꝝ martyrū cōfeſſoꝝ atqꝫ ꝟginū merita q̄
bus xp̄iana religio dotata eſt addere voluero.
¶ De quantitate premioruz quid dicenduz putamus Nonne
iuſtū eſt vt ſm laborem requies. ſm dolores gaudium. ⁊ ſcd̄m
confuſionem gloria retribuatur. Firmiter igitur credamus

et nullatenus dubitemus. huic ſanctiſſime religioni. pro infinito labore eterne requiei ſolacium. pre tantarū paſſionū doloribus. ſempit̄ni gaudij refrigeriū. p cōfeſſionū ꝛ opprobrioꝝ immenſitate ꝯſolatiōez glorie ſine fine menſure. in retributionis p̄miuz. a iuſto ꝛ eterno iudice ī ſuo diſtricto ꝛ extremo iudicio exhiberi. Felix igit̄ immo felicior ꝛ feliciſſima aīa. que hui⁹ ſctiſſime religionis fundamenti firmitate fundata. cultus ei⁹ dignitate mācipata. ſacramentoꝝ quoqꝫ ei⁹ ſanctitate ꝯſecrata. ꝟtutū nobilitate decorata: ꝛ ſciētie eius ſublimitate tā fideliter ꝛ excellenter imbuta. vt ꝑ eius infinita merita. ad premioꝝ eius tā ſublimia faſtigia finaliter valeat ꝑuenire. Qđ nobis p̄ſtare dignetur ieſus xp̄s dn̄s noſter Qui cū patre ꝛ ſp̄ūſancto viuit ꝛ regnat deus in ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Qui de ſecta thurcoꝝ magna ꝛ admiranda ſcire deſideras. pauca que hic inculto ſermone ꝛ incōpoſitis verbis dicta ſunt. Rogo ne ſpernas. Nam ſi ſingula bn̄ inſpecta ꝛ intellecta fuerint. de multis et magnis debite inquiſitionis materiā ꝛ rei veritatis ſeriem nequaq̄ꝫ tibi negabunt.

Finis.

Oratio testimonialis eorum que dicta sunt.

ſ I rerum humanarū dubijs maiori exꝑientie fides adhibet̃ potior nulli minorꝫ mihi de ꝯditiōe ⁊ ritu thurcorū loquentiū fidē debere cēseo. q̇ eoꝝ truculentissime captiuitatis et horrende ꝑsecutōnis ꝑ integros viginti annos terribiles tēpestatū spūaliuꝫ turbines. ⁊ imensa pericula corporis ⁊ aīe ꝑtuli. Et vt possem euadere p̄cipue periculū aīe ⁊ conseruare fidē xp̄i octo solēnes fugas ꝑegi quarū quelibet hoīem nō solū in ꝑturbationē mittere. veꝝ etiā in desperationis foueā deijcere sufficiēs materia existere potuisset. Quater quoqꝫ post fugā precio redēptus. septies ꝓ pecunia vendit᷒ ⁊ totidē empt᷒ fui. Preterea in tm̄ ꝯuersatiōis eoꝝ ꝯsortio astrictus fui vt maternā linguā oblit᷒. eoꝝ barbarice ydeomatꝫ loquela ad plenū eruditus. necnō lr̄ature eorū' tā extranee ⁊ ꝑuerse nō mediocrit̃ instructus adeo vt sacerdos eorū vnus de maioribꝰ ad beneficium eccl'ie sue nō modicis redditibꝰ dotatū qđ ipse mihi obtulit. me sufficientꝫ ⁊ ydoneū estimaret. Porro religiosoꝝ eoruꝫ moribꝰ ⁊ ritui sic me ꝯformaui vt sermonū spiritualiū quibꝰ ipi in collationibꝰ suis ⁊ ꝓpositōibꝰ ꝓpl'i vtunt̃ tantā haberē experientiā ⁊ copiaꝫ tā in scriptis q̄ꝫ in mēte. vt nō solū vicini nr̄i qui me freq̄nter audiebant in ꝯgregationibꝰ suis. veꝝ etiaꝫ de alijs locis me ꝓponentē audire desiderabāt. ipsoꝝ quoqꝫ religiosorū plurimi. quos ꝓponerent ꝓpl'o a me dedicere sermōes. Deniqꝫ dn̄o meo ita charus erā. vt sepius in collocutiōe pluriū plus q̄ꝫ filiū suū quē vnicū habebat me diligere assereret. ⁊ ꝓpter h̄ post adeptā libertatē ꝓmissionibꝰ ⁊ p̄cibus me oībus modis retinere attētabat. Sꝫ q̄a sciebat me valde auidū ad discendū lr̄as. ꝑ excusationē qua me finxi ad studiū ire ⁊ reuerti. deceptus me dimisit. nō tamē sine totius familie sue desolatiōe. rogans ꝑ nomen dei ⁊ mechometi me adiurās vt q̄ntotius redirē. Et forte adhuc reuersurū a studio expectat vt videlꝫ de meo sacerdotio et sui desiderij impletione duplex sibi gaudiū qđ multū optauerat accrescat. Demū in fine qđ valde paucis ductis in eoꝝ captiuitatē ꝯtingere pōt cū lr̄a impꝑali auctoritate ꝯfecta ⁊ autenticorū testiū solēni vallata testimonio deo mihi adiutoriū preſtante ⁊ miſericordiã. non ſolũ illius duriſſime captiuitatis nexibus ſolut⁹. verũetiã illius cruẽtiſſime ſecte diabolica infectione abſolutus liber exiui. Detur igitur maioris experientie teſtimoniũ cum euidenti rõne. et ego meis poſtpoſitis ſuis aſſertionibus indubitãter cum ceteris fidem adhibebo.

¶ Iſti ſunt duo ſermones in vulgari thurcoꝝ.

¶ Caffil olma achs goeſingi. balinga bakocleni. gore ruenelit itma doenuede. yaſu clerung delẽ goer. nitſcheler vatir dueſſue beni. gir nulã tſtheyã veſſuebẽi Czuẽ vekleri tſaſſabeni tſthur beni olam guer. Kym ech iduep kilir zari kuenerhdur ellinde vuari. Hutſth miſth yatir kari giri miczkij nueri guueleni goer czorma ballijn kijnczene vuarma yeramãczine Kymczini goer deczini vulſub gyeni iulani goer. Hane mebenimet muſtafa. huekym itti kaſtã kaſſa. Doẽne kyme kildi baſſa. aldaniben galani goer Aldãma maladauuara kulukevla baka iar Seuigile bile vuara baki iotaſch olani goer Ion⁹ bij czuſteri tſattar balka moriſſer ſatar Hẽdiczi ne hadar duttar czoledigi ialani (goer.

¶ Ianar itſthim goner oſim bon oeli angitſtac. olim endeſtherczin hoſt. vulurara danitſthag. Oliczeris belli bean giſſi itſthimis olor eã. teneſthir vſtine konp. balk vnginde iuũt ſthad. hitſch bilmeczẽ ben nitge idẽ. hãke iãna czaffaridẽ. yaccaffis don geemgidẽ. baſchſis atta binnitſtheg. Belle banga kauũ gardaſth olo czimdegi ioltaſth. Kim olaczar banga baltaſth czinindo egalitſthag. galã ben amalimla hernitgeczij balimla. Bide kauũ guule guele. eſden ianga donitſtheg. Sãga aidirem ai paſſa. nelergelliczor baſſa Kiming iczidem bagir piſſche. kim ſchraba kanitſthag. yarrin cziaczar guria tſchumla galeik derle. kime mir czeuuã herle. kimĩg iczidẽ iãtſchag amal vuer vnda tſthoap. amalſiſa olor hedep. ſchol biſſchia olmacz hezzep. bunda azat oitſſthag. yonus emdi kil iarak vt apmeaczin dogri bak. Tſcumla galeik derle. atli atllia czaijtlitſchag.

¶ Interpretatio ſermonũ predictorũ in latino.

¶ Noli eſſe incautus. aperi oculos ⁊ ꝯſidera cõditionẽ tuaꝫ q̃a mortalis es. Et noli inique agere in hoc ſeclo. ſed de cõmiſſis pniam agere cura. Conſidera multitudinẽ morientiũ ⁊ diſpoſitionẽ eoꝝ in ſepulchris ⁊ deformitatẽ. quõ pleni ꝟmibus ⁊ ſer pentibus. facies deturpate flegmate pleni om̄i putredīe ⁊ fetore. Iusti in hoc sc̄lo cū timore vixerūt. ⁊ cū dolore mortui et nō cōpent ⁊ miseri pctōres rident ⁊ ꝯsolant̄. credētes se mortē euadere posse. noli igit̄ argumentū querere ab aliquo vel rōnez, nec cōtrariuz dicentibꝫ volueris credere. Quotidiana morientiuz exꝑientia et conditio de h̄ te certū reddāt. Ubi est mēbēr mūstafa q̇ fuit tāte auctoritatis vt celo ⁊ terre imꝑare videret̄. et si huic mors nō peꝑcit quē nō seducat mūdana vanitas. nō ergo blandiant̄ tꝑalia ⁊ caduca sed exerce te in cultu diuino. ⁊ associare spūalibꝫ rebꝰ que tibi i extremis pñt esse refugiū. ¶ Jonosbas sentētias copulat. vendēs tꝑl'is mercimōia spūalia cuiꝰ sermonum veritate meliora facta testimonio esse possunt. ¶ Timor mortis exterius sed magis interius eiꝰ me ꝯturbat memoria. Sed q̄ȝ oibus cōe mori scio aliqualez mentis releuationez habeo. Certum est ꝙ omnes morimur. sed horā mortis tūc soluz experiemur quādo super feretrū positi incipimus corā oculis omniū lauari. quid faciam aut quo me vertam nescio quando amnia mihi prius chara me solum derelinquūt. Tunc pannus quo inuoluar ⁊ tabula cum qua efferor mihi ex omnibꝫ remanebunt. Sed forte amici mei et proximi compatiētes vsqꝫ ad tumulū erunt mihi socij. Quem vero consortem habeo. q̄ndo solus in terra tumulatus restabo. Tunc manebunt mecum merita ⁊ mea sancta desideria. o non illi qui tristes sociauerunt gaudendo redibunt ad ꝓpria. Sed tibi dico frater chare considera qualis morientium differentia. Alij em̄ estuabunt incendio. alij vō saciati gaudebūt refrigerio. Tandē instante vltimo examine omnes iteruz habent resurgere. Tunc alios gratia spiritus obumbrabit alios ignis eterni incendij concremabit. Nō verba sed merita ibi respondebunt. qui non habent merita magnam necessitatem habebunt. Illi autem tunc securi erunt qui de hac sine impedimento ⁊ liberi exierunt. Jonus ergo age tūc de tali prouisione vt tunc apparere possis sine confusione. Qm̄ singulorum nomina et merita toti mundo erunt manifesta et cognita.

Hec eſt opinio abbatis Joachim de ſecta mechometi.

¶ Quantuꝫ aūt ſecta mechometi debeat durare habet̃ Dañ. vij. vbi declaratū fuit danieli ab angelo de beſtia magna q̄ diſſimilis erat ceterꝫ in hūc mundū. Hee beſtie magne q̄ttuor ſunt regna q̄ ꝯſurgēt de terra. Suſcipiēt aūt regnū ſcti dei altiſſimi et obtinebūt regnū vſqꝫ in ſclm̄ ꝛ in ſclm ſcloꝝ. Qđ tractās abbas Joachim ſuꝑ illo Apoc̄. xij. Et iratus eſt draco poſt mulierē dic̄. Si hyſtorias eccl'iaſticas diligenti⁹ notamus cū iam moderata eēt ꝑſecutio arriani ꝛ etiā in quibuſdaꝫ deleta inchoante coſdroe rege perſarū q̄ in ꝑſecutione orientali preceſſit mechomet. ꝛ ſucceſſores ei⁹ ꝑſecutio iſti⁹ ſecte ſecuta eſt. taꝫ imanis et reuera nō hoim ſed beſtie cuiuſdā terribilis eē videret̃ preſertim cū ipſius error nō aliq̄ rōne hūana videt̃ eē munit⁹. ſed ſolum deteſtādo furore mēdacij ꝛ tyrannica armoꝝ ptāte defenſus. Quantū vero inualuerit in breui ꝛ quācito ꝓfecerit in malicia ſua. haud dubiū ꝓpter pctā. teſtat̃ deſolatio eccl'iarū ſyrie ꝛ phenicꝫ paleſtine ꝑiter ꝛ egypti. necnō ꝛ aphryce ꝛ mauritanie et inſularū marie in quib⁹ abolito xp̄i noīe ipſius mechemet deteſtanda traditio q̄ſi magni ꝓphe dn̄i ꝛ p̄conis altiſſimi predicatur. Heu ſi tanta mala faciet antixp̄s q̄nta iſte fecit in mendacio ſuo. Ut eīm moyſes legiſlator et longo añ preceſſit xp̄m. ita et iſte lator mēdacij ꝑauit itinera antixp̄i. Ac ne cui imanitas hui⁹ beſtie videat̃ eē ſīlis aliarū beſtiarū Judei quideꝫ pugnauerūt ꝯtra fidē xp̄i ſed tū eis renitētibus ꝛ inuitis edificate eccleſie hieroſolymis ꝛ nō poſt multos dies abſorpti ſīt a romanis ita vt extūc quo ad eos finē acciperet ꝛ ꝑſecutio eccl'iaꝝ ꝛ regnū. Pagani pugnauerūt ꝯtra xp̄m ſed q̄ttidie vincebant̃ a militibus ei⁹. ita vt in dieb⁹ ſilueſtri pape pene redderēt arma ꝛ eidē xp̄i vicario ſceptrū regni aſſigrent. Gothi et wandali et longobardi ꝛ alij heretici ꝑtim deleti ſunt ab exercitu romanoꝝ ꝑtim ad catholicā fideꝫ ꝯuerſi. Hec ꝟo quarta beſtia ita indomabilis fuit vt licet apparuerit ad tp̄s hūiliata et q̄ſi mortua q̄ꝫ iterū magnificata ſit ad deuorandū ꝑata pl⁹ tiere ē q̄ꝫ exp̄mere. Hec igit̃ eſt illa beſtia quā ſctūs daniel quartā noīat terribilē nimis Johēs ꝟo tā eaꝫ q̄ꝫ tres alias ꝯp̄hendit ſub vna hūte ſepteꝫ ca pita et in vno coꝝ cornua decē. ¶ Et infra paulopoſt ita dicit Per hāc beſtiā diabolus meridianā incolentes heremū viros ſolitarios impugnauit. ꝛ ꝑ hāc talia facturus eſt ꝛ ex ꝑte iam fecit qualia nō eſt ꝑmiſſus in temporibꝫ alijs nec etiā qñ ſanctos martyres laniare ictibus varijs ſineretur.

Notanduꝫ ꝙ gentes xp̄ianoꝝ diuidunt̄ in .x. natiões videlicet Latinos Grecos Indos Jacobitas Neſtorinos Moronitas Armenos Georgianos. ſurianos ꝛ mozarabes.

Prima Natio eſt Latinoꝝ q̄ hñt imꝑatoreꝫ almanie et reges multos videlꝫ reges Caſtelle Arrogonie Portugalie Nauarie. ꝛ iſti ſunt de natiōe hyſpanica In natiōe gallica ē vnꝰ rex frācoꝝ ꝛ multi duces ꝛ comites. In natiōe ꝓ ytalie eſt rex Cecilie Neapolitanꝰ. multi duces comites marchiones ac cōitates magne videlꝫ Venetiaꝝ Florentie Senaꝝ ꝛ Janue. In germanica āt natōe p̄ter imꝑatorē q̄ dꝫ cē almanꝰ ſtꝫ reges mlti videlꝫ rex Anglie Scotie. Vngarie. Bohemie. Polonie Dacie Friſie. ſuedie Norvegie Dalmatie et multi marchiones. lantḡuij. duces comites ꝛc̄. Itē in inſula cypri. rex Cypri. Oēs p̄dicti ſtꝫ obediētes romane eccl'ie.

Secunda Natio ē grecoꝝ q̄ hñt p̄riarchā Conſtātinopolitanū archiep̄os. ep̄os. abbates. ꝛc̄. in ſpūalibꝫ. In tp̄alibꝫ ꝓ imꝑatorē. duces ꝛ comites ꝛc̄. pauci tñ nūero ſunt nūc qꝛ agareni ꝛ thurci occupauert̄ ꝛ inuaſerūt maximā ꝑtē grecie. Et iſti nō obediūt eccl'ie romane. et hñt errores mlt̄os q̄ ſunt ꝯdēnati ꝑ eccl'iaꝫ qꝛ dicūt ꝙ ſpūſſctūs nō ꝓcedit a filio ſed a p̄re ſolū Etiā dicūt ꝙ nō eſt purgatoriū.

Tertia Natio eſt indoꝝ quoꝝ p̄nceps eſt preſbyt̄ Johānes cuiꝰ ptās excedit oēs xp̄ianos. Nam hꝫ ſub ſe .lxxij. reges. ꝛ qñ dictus dñs p̄ſbyter Johēs eq̄tat ſꝑ facit añ ſe portari crucē ligneā. Qñ tendit ad belluꝫ facit portari .xij. cruces de auro ꝛ lapidibꝫ precioſ factas ꝓ vexillo. In illa terra eſt corpꝰ bti thome apl'i in maxima veneratione.

nō.

Quarta Natio eſt iacobitarū a iacobo heretico diſcipulo p̄riarche alexādrini iacobite dicti ſunt. Hij in ꝑtibꝫ oriētis occupāt magnā partē aſie. terrā mābre que eſt ꝓpinq̄ egypto ꝛ terrā ethiopie vſqꝫ ad indiaꝫ plus q̄ꝫ .xl. reg. Hij circūcidunt̄ ꝛ baptizant̄ cū ferro ignito. Caracterē crucis imprimūt in frontib⁹ ⁊ in alijs ꝑtibus corꝑis. vt in pectore vel in brachijs. Hij ꝯfitent᷑ ſoli deo ⁊ nō ſacerdotib⁹ iudeoꝝ ⁊ agareoꝝ ⁊ dicūt in xp̄o eſſe tm̄ naturā diuinā aliqui eoꝝ loquunt᷑ lingua caldaica. aliq̄ lingua arabica. alij ꝓ alijs linguis ſm̄ diuerſitatē nationū. Et iſti fuerūt cōdemnati in ꝯſilio Cedeñ.

Quinta Natio eſt neſtorinoꝝ. a neſtorino heretico q̄ fuit cōſtantinopolitan⁹ ep̄s ſic dicti neſtorini. Hij ſolū ponūt in xp̄o duas ꝑſonas. vnā diuinā. aliaȝ ꝓ hūanā ⁊ negāt btāȝ virginē mariā eſſe mr̄eȝ dei. ſed hū̃ hoīs iheſu. Hij vtunt᷑ lingua caldaica in ſuis ſcp̄turis. ⁊ ꝯficiūt corp⁹ xp̄i in fermēto. Hij inhabitant tartariā ⁊ maiorē indiā. ⁊ ſtȝ multi numero Terra eoꝝ ꝯtinet tm̄ ſicut almania ⁊ ytalia Et iſti heretici fuerūt ꝯdēnati in tercia ſynodo ephiſina. ⁊ fuerunt diuiſi ab eccleſia romana ⁊ permāſerunt in ꝑtinatia.

Sexta Natio eſt moronitarū. moronite a q̄daȝ heretico Morone dicti ſunt q̄ vnū intellectū ⁊ vnā voluntatē in xp̄o tm̄ ponūt. Hij habitant iuxta libiaȝ in ꝓuincia Fenice in magno nūero. viri bellatores in ꝑlijs edocti ⁊ experti ſpecialiter vtunt᷑ arcub⁹ ⁊ ſagittis. Hij more latinorū cāpanis et eoꝝ ep̄i anulis mitris ⁊ baculis paſtoralib⁹ vtunt᷑. in ſcripturis lr̄a caldaica ⁊ in vulgari arabica vtunt᷑ lingua Hij aliq̄n fuerunt ſub obediētie romane eccl'ie. Naȝ eoꝝ p̄triarcha interfuit ꝯſilio gn̄ali lateranēſi celebrato rome ſub innocētio. iij. ſȝ poſtea receſſerūt ab eccl'ia romana Hij p̄mo fuer̄t ꝯdēnati in ſynodo cōſtantino. ⁊ poſtea venerūt ad obediāȝ romane eccl'e Et iteꝝ reuerſi ſtȝ ad ꝓpriā eorū opinionē in q̄ ꝑſeuerant hodierno tp̄e.

Septima Natio eſt armenoꝝ q̄ habitāt in regno armenie ꝓpe antiochiā. Hij ꝓpriū ydeoma et linguā cōem oībus hn̄t. ⁊ ſcripturas ſctās et officiū eccl'ie cantant et dicūt in vulgari lingua ita q̄ ab oībus ſecularib⁹ tā virȝ q̄ȝ femis intelligant᷑. Hn̄t ſuū primatē quē vocāt catholicū. cui obediūt ſic nos pape cū mag̃ deuotiōe ⁊ reuerētia. Quadrageſimā ieiunant cū magna deuotōne. in q̄ nō comedūt piſces nec bibūt vinū In diebus tn̄ veneris comedunt carnes.

Octaua Natio eſt georgianoꝝ a btō georgio quē habēt in prelijs in patronū dicti ſunt georgiani Et hitant in ꝑtib⁹ orientalib⁹ Et eſt ꝑplus pulcher fortis ⁊ de liciosus. medis. parſis ⁊ ſyriis (in quoꝝ cōfinibus cōmorantꝛ.) valde formidoloſi. Et vtunꝛ lingua greca. vtunꝛq̄ ſacramētis more grecorū. Clerici hn̄t coronas in capitibꝰ eorū rotūdas. ſeculares ꝟo quadratas Qn̄ veniūt ad ſcm̄ ſepulchꝝ nō ſoluūt ſarracenis tributū. ⁊ ingrediunꝛ hierl'm cū vexillis erectis quia ſarraceni eos timēt. Eoꝝ femīe vtunꝛ armis ſicut viri. barbas et crines etiā hn̄t ſic̄ viri. vtunꝛ pilleis altis in capitibꝰ ad altitudinē cubiti. qn̄ ſcribūt ſoldono ſtatim ꝯcedit eis q̄d petūt.

Nona Natio eſt ſurianorū ſic dicti ſuriani a ciuitate ſur q̄ eſt eminētior ciuitas in ſuria vl' aſſyria. Hij vtūtur in ſ̄mone vulgari lingua ſarracenica. in ſcripturis diuis et officiis miſſe lingua greca Hn̄t ep̄os ⁊ ꝯſuetudinē grecoꝝ ſ̄uāt et eis obediūt in oībus. ꝯficiūt in fermēto. ⁊ hn̄t opiniones grecorū ꝯtra latinos Hos ſequnꝛ aliq̄ xp̄iani q̄ in terra ſctā vocātur ſamaritani. p̄mo ꝯuerſi tp̄e apl'oꝝ. ſ; ipſi nō bn̄ ſapiūt in ca (tholica fide

Decima Natio eſt mozarabū. hij mozarabes fuerūt olim multi nūero in ptibꝰ affrice et hyſpanie. ſed mō ſunt pauci. Sūt em̄ dicti mozarabes q: modos xp̄ianoꝝ de arabia in multis tenebāt. Iſti vtunꝛ in officiis diuīs lingua latina ⁊ obediūt eccl'ie romane et prelatis latinoꝝ. Cōficiunt in azimo vt latini. ſed in multis diſcrepant a latinis q: cū dies naturalis diuidiꝛ in. xxiiij. horas diei et noctis. tot officia hn̄t ſiue horas et pſalmos ac hymnos certaſq̄ orōnes hn̄t ⁊ nimis ꝓlixas quas nō dicūt more latinoꝝ Nā ⁊ q̄d latini dicūt in p̄ncipio ipi dicūt in fine vel ī medio. ſacr̄m eucharīſtie diuidūt aliq̄ in ſeptē ꝑtes. aliq̄ in decē Et ē hec natio valde deuota. In matrimonio ꝟo nō ꝯiungunꝛ niſi ꝑſonis ſue gētis ſiue natiōis inter q̄s feīa amiſſo p̄mo marito nunq̄ ꝯiungiꝛ altri. ſed ꝑmanet in caſtitate ꝑpetua. Cauſa ꝟo tāte diuiſionis inter xp̄ianos fuit q̄ ab antiq̄s tp̄ibus xp̄iani fuerūt aſtricti ne celebrarent cōſilia generalia. Ido inſurgentibꝰ hereticis ī diuerſ mūdi ptibus non fuit q̄ remediū apponeret Scd̄a cā fuit negligentia ſummoꝝ pōtificū. q: nō curauerūt nūcios mittere ad xp̄ianos in erroribꝰ poſitos. q: ſi hoc feciſſent multos aut oēs ad vnā fidē et obedientiā romane eccl'ie reduxiſſent.

Finiunt Ritus ⁊ mores thurcorum. vna cum oratione teſtimoniali eorundem

Sermo in ideõate thurcorũ cuz itrpretatione latina